

Seurakunnan nuorisotyönohjaajat ja sielunhoito

Itä-Suomen yliopisto
Läntinen teologia
Pro gradu -tutkielma
Käytännöllinen teologia
Lisa Tiainen, 235562
Tammikuu 2019

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Tutkimuksen tausta.....	3
2.1 Suomalaiset nuoret ja usko	3
2.2 Nuorisotyö Suomen evankelis luterila isessa kirkossa.....	5
2.3 Aikaisempi tutkimus	8
2.4 Sielunhoidon määritelmä	10
2.5 Sielunhoidon historia	12
2.6 Sielunhoitosuhde ja sielunhoidon käytäntö	13
2.7 Sielunhoidon muodot	14
2.7.1 Dialoginen sielunhoito	14
2.7.2 Spirituaalinen sielunhoito	15
2.7.3 Diakoninen sielunhoito	16
2.7.4 Tavoitesuuntautunut sielunhoito	16
3 Tutkimuksen toteuttaminen	17
3.1 Tutkimustehtävä	17
3.2 Tutkimusmetodi.....	18
3.4 Tutkimusjoukko.....	19
4 Nuorisotyönohjaajat ja sielunhoito.....	21
4.1 Nuorisotyönohjaajien keskeiset sielunhoidolliset periaatteet	21
4.2 Nuorisotyönohjaajien käsityksiä sielunhoidosta	24
5 Nuorisotyönohjaajien sielunhoitotyö käytännössä	30
5.1 Nuorisotyönohjaajien työn oleelliset piirteet	30
5.2 Nuorisotyönohjaajien sielunhoidolliset valmiudet	31
5.3 Nuorisotyönohjaajien arvio heidän tekemän sielunhoidon määrästä.....	34
5.4 Sielunhoidon työskentelytavat ja menetelmät.....	38
5.4.1 Kuuntelemiseen ja keskustelemiseen keskittyvä auttaminen	40
5.4.2 Hengellisten elementtien käyttö	45
5.4.3 Opastaminen ja neuvominen.....	48
5.4.4 Verkkoauttaminen	49
5.4.5 Hiljentyminen	50
6 Nuorisotyönohjaajien tekemän sielunhoidon arviointi	51
6.1 Sielunhoidon arvioinnin lähtökohdat	51
6.2 Nuorisotyönohjaajien kokemat haasteet.....	54
6.3 Nuorisotyönohjaajien kokemat onnistumiset.....	58
7 Nuorisotyönohjaajien tuen tarpeet	62
7.1 Koulutus	62

7.2 Työnohjaus.....	63
7.3 Vertaistuki.....	64
8 Johtopäätökset.....	66
8.1 Nuorisotyönohjaajien sielunhoidon käsitykset.....	66
8.2 Nuorisotyönohjaajien sielunhoito käytännössä	68
8.3 Sielunhoidon arviointi.....	70
8.4 Nuorisotyönohjaajien tuen tarpeet sielunhoitoon	73
9 Pohdinta	75
Lähteet.....	81
Kirjallisuus	81
Internet-lähteet.....	84
Litteet.....	85

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Filosofinen tiedekunta		Osasto – School School of Theology									
Tekijät – Author Lisa Alexandra Tiainen											
Työn nimi – Title Seurakunnan nuorisotyönohjaajat ja sielunhoito											
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages								
Käytännöllinen teologia	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 80%;">Pro gradu -tutkielma</td> <td style="width: 20%; text-align: center;">x</td> </tr> <tr> <td>Sivuainetutkielma</td> <td style="text-align: center;"> </td> </tr> <tr> <td>Kandidaatin tutkielma</td> <td style="text-align: center;"> </td> </tr> <tr> <td>Aineopintojen tutkielma</td> <td style="text-align: center;"> </td> </tr> </table>	Pro gradu -tutkielma	x	Sivuainetutkielma		Kandidaatin tutkielma		Aineopintojen tutkielma		29.01.2019	84 + 5
Pro gradu -tutkielma	x										
Sivuainetutkielma											
Kandidaatin tutkielma											
Aineopintojen tutkielma											
Tiivistelmä – Abstract											
<p>Kirkon nelivuotiskertomukset kuvaavat kirkon ja seurakunnan ajankohtaista tilannetta. Kirkon nelivuotiskertomusten perusteella sielunhoito on useissa eri seurakunnan työtehtävissä toteutettu merkittävä työmuoto. Siitä huolimatta Kirkon toteuttamissa nelivuotiskertomuksissa tilastoidaan ainoastaan pappien, lehtorien ja diakoniatyöntekijöiden toteuttamaa sielunhoitotyötä. Kirkon nelivuotiskertomuksissa esitetty sielunhoidon tilastointi on puutteellista, sillä siinä ei eritellä seurakunnan nuorisotyönohjaajien tekemää sielunhoitotyötä.</p> <p>Tähän tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista (n=18) 62 % arvioi, että sielunhoito on viikoittain osana heidän työtään. Sielunhoito on huomionarvoinen osa myös nuorisotyönohjaajien tekemää työtä. Tutkimusjoukko muodostui 18 nuorisotyönohjaajasta, jotka työskentelevät joko Helsingin tai Lapuan hiippakunnassa. Tutkimusjoukko tavoitettiin hiippakuntasihteerin välittämän sähköpostiviestin kautta. Kyseiset hiippakunnat valikoituvat tutkimuksen kohteiksi siitä syystä, että Tampereen yliopiston nuorisotutkimuksen professori Helena Helve on tutkinut kyseisillä alueilla asuvien nuorten uskonnollisuutta 2000-luvun alkupuolella. Helven tutkimuksen pohjalta Lapuan hiippakunnan alueella asuvia nuoria on luokiteltu pääkaupunkiseudulla asuvia nuoria uskonnollisemmiksi. Näin ollen oli luontevaa valita tutkimuskohteeksi nuorisotyönohjaajia sekä Lapuan että Helsingin hiippakuntien alueilta. Tutkimusaineisto on kerätty sähköisen E-lomakkeen avulla. Tutkimuksessa kuvailtiin sekä Helsingin että Lapuan hiippakunnissa työskentelevien nuorisotyönohjaajien sielunhoidon käsityksiä ja selvitettiin, millaista sielunhoitotyötä nuorisotyönohjaajat tekevät käytännössä. Lisäksi tutkimuksessa kartoitettiin, kuinka paljon Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa toimivat seurakunnan nuorisotyönohjaajat toteuttavat työssään sielunhoitoa. Tutkimuksessa selvitettiin myös, miten nuorisotyönohjaajat kokevat selviytyvänsä työstään ja mitä tuenmuotoja he toivovat työnsä tueksi.</p> <p>Tässä tutkielmassa sielunhoidolla tarkoitetaan lavasti kuvailtuna ihmisen hengellistä ohjaamista, joka pohjautuu kristilliseen ihmiskäsitykseen ja toteutuu kirkollisessa yhteydessä. Sielunhoidon käsitettä ei ole tässä tutkielmassa tarkoitettu lokeroida tai määrittellä täsmällisesti, vaan sielunhoitoa tarkastellaan tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyönohjaajien näkökulmasta. Valtaosa tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista esitti sielunhoitokäsityksensä hyvin suppeasti, joten sielunhoidon määrittelyminen ja laajemman kokonaiskuvan muodostaminen tämän tutkimuksen puitteissa ei ole perusteltua. Tutkimukseen osallistuneet nuorisotyönohjaajat kertoivat näkemyksensä sielunhoidosta, joten vastaukset kertovat kuitenkin suuntaa antavasti siitä, miten tutkimukseen osallistuneet nuorisotyönohjaajat käsittävät sielunhoidon. Olen luokitellut nuorisotyönohjaajien sielunhoidon käsityksiä Itä-Suomen yliopiston käytännöllisen teologian lehtorin Jouko Kiiskan tekemän sielunhoidon muotojen luokituksen mukaan. Käsitusten luokittelu on suuntaa antava. Tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyönohjaajien sielunhoidon käsityksistä oli havaittavissa piirteitä sekä dialogisesta, spirituaalisesta, diakonisesta että tavoitesuuntautuneesta sielunhoidosta.</p> <p>Nuorisotyönohjaajien kuvaukset heidän sielunhoidon käytänteistä osoittavat, että nuorisotyönohjaajat pyrkivät kohtaamaan nuoria kunnioittaen nuoren näkemyksiä ja tarjoamaan paikan tunteiden sekä haasteiden jakamiselle. Yleisimpiä nuorisotyönohjaajien hyödyntämiä sielunhoidon työskentelytapoja ja -menetelmiä olivat kuuntelemiseen keskittyvä auttaminen, keskusteluun perustuva auttaminen, verkkoauttaminen, opastaminen sekä neuvominen, hiljentymisen ja erilaiset hengelliset työskentelytavat, kuten rukous, ripittäytyminen, Raamatun ja hengellisen musiikin käyttö. Sielunhoidossa yleisimmin käytettyjä menetelmiä ovat kuunteleminen ja keskusteluun perustuva auttaminen. Kaikki 18 tutkimukseen osallistunutta nuorisotyönohjaajaa kertoi käyttävänsä kuuntelemiseen keskittyvää auttamista usein ja 89 % heistä kertoi käyttävänsä keskusteluun perustuvaa auttamista usein sielunhoidollisessa auttamisessa. Hengellisiä elementtejä ja neuvoja hyödynnettiin pääosin vain silloin, kun asiakas niin toivoi.</p> <p>Nuorisotyönohjaajien esittämät kuvaukset sielunhoidon arvioinnista osoittavat, että sielunhoidon arviointiin ei ole tarjolla riittävästi välineitä. Tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyönohjaajien sielunhoidon arviointi jää nuorisotyönohjaajan omaehtoisen pohdinnan ja asiakkaan esittämän suullisen palautteen varaan. Nuorisotyönohjaajat esittivät sielunhoitotyön tuentarpeekseen lisäkoulutuksen, työnhajauksen, vertaistuen sekä lisää aikaa sielunhoitotyön toteuttamiseen. Suurin tuen tarve kohdistui koulutukseen, sillä 38 % informanteista toivoi lisää sielunhoidon koulutusta. Lisäksi kolmannes kertoi kaipaavansa työnsä tueksi joko työnhajautusta tai vertaistukea. Tuen muodon sijaan, olennaista olisi mahdollisuus purkaa sielunhoidosta aiheutunutta taakkaa.</p>											
Avainsanat – Keywords											
nuorisotyönohjaus, sielunhoito, diakoninen sielunhoito, spirituaalinen sielunhoito, dialoginen sielunhoito, tavoitesuuntautunut sielunhoito											

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Philosophical Faculty		Osasto – School School of Theology									
Tekijät – Author Lisa Alexandra Tiainen											
Työn nimi – Title Youth workers and pastoral care											
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages								
Practical theology	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 2px;">Pro gradu -tutkielma</td> <td style="padding: 2px; text-align: center;">x</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">Sivuainetutkielma</td> <td style="padding: 2px;"></td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">Kandidaatin tutkielma</td> <td style="padding: 2px;"></td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">Aineopintojen tutkielma</td> <td style="padding: 2px;"></td> </tr> </table>	Pro gradu -tutkielma	x	Sivuainetutkielma		Kandidaatin tutkielma		Aineopintojen tutkielma		29.01.2019	84 + 5
Pro gradu -tutkielma	x										
Sivuainetutkielma											
Kandidaatin tutkielma											
Aineopintojen tutkielma											
Tiivistelmä – Abstract											
<p>The four-year narratives of the Church describe the current situation of the Church and parish. According to the narratives, pastoral care is a significant form of work carried out through different means. Despite its significance, only the pastoral care provided by priests, parish lecturers, and diaconal workers is compiled into statistics in the narratives. The statistics of pastoral care presented in the narratives are lacking, because they do not differentiate the pastoral care provided by the parish's youth workers.</p> <p>62% of the youth workers that participated in this study (18 total) estimated that pastoral care is a weekly part of their work. Pastoral care is a noteworthy part of the work performed by the youth workers. The participants for this research are 18 youth workers from the dioceses of Helsinki and Lapua. They were contacted via e-mail forwarded by the diocese secretary. The dioceses of Helsinki and Lapua were selected as research subjects on account of previous research on the religiousness of youths in these areas conducted by Helena Helve, a professor of youth research at the University of Tampere. Based on Helve's research, the youths living in the Lapua diocese area have been considered more religious than youths living in the metropolitan area. Therefore, selecting youth workers from the Helsinki and Lapua dioceses as research participants was simple. The research material was collected via electronic form. The concepts that the youth workers have of pastoral care were described in the research, along with what kind of pastoral care work do they perform in practice. Additionally, the amount of pastoral care work performed by the youth workers of Helsinki and Lapua dioceses was charted. Another point of interest in the research was how the youth workers feel they manage their work, and what means of support would help them with their work.</p> <p>It is not the aim of this thesis to define or categorize the concept of pastoral care, but to examine it from the perspectives of the youth workers who participated in this study. In this thesis, pastoral care can be described in broader terms as spiritual guidance that is based on the Christian idea of man and that materializes in an ecclesiastical context. The majority of the participants provided only a brief idea of the concept of pastoral care, so defining the term and forming a larger general view of it is not justified within the framework of this research. The participants described their views of pastoral care, so their answers provide an approximate idea as to how they understand the concept of pastoral care. I have used the categories of the forms of pastoral care by Jouko Kiiski, university lecturer of practical theology at the University of Eastern Finland, to categorize the youth workers' concepts of pastoral care. The categorization was approximate. The concepts that the participants of this study had demonstrated features of dialogic, spiritual, diaconal, and goal-oriented pastoral care.</p> <p>The descriptions of the youth workers on the practicalities of their pastoral care work demonstrate that the workers aim to confront youths with respect to their views and to offer them a place to share their feelings and challenges. The most common methods of pastoral care used by the youth workers were listening-focused help, conversational help, online help, guidance and counselling, meditation, and different spiritual methods such as prayer and confession, as well as using the Bible and spiritual music as resources. The most common methods used in pastoral care are listening and conversational help. All 18 participants described using listening as a method often, and 89% of them also described using conversational methods often in pastoral care. Spiritual elements and advice were mostly used only if the client so wished.</p> <p>The youth workers' descriptions of evaluating pastoral care show that there are not enough tools available to evaluate pastoral care. According to the participants, the evaluation of pastoral care is left to the worker's own consideration and oral feedback from the client. As means of support for pastoral care work, the youth workers expressed that they would like additional training, supervision of work, peer support, and more time to practice pastoral care. Most of the need for support was directed towards training, as 38% of the informants wished for more training in pastoral care. Additionally, a third of the participants stated that they would like either supervision of work or peer support to aid their work. Aside from the means of support, it would be essential that they would be able to unload the burdens brought on by pastoral care.</p>											
Avainsanat – Keywords											
youth worker, pastoral care, diaconal pastoral care, spiritual pastoral care, dialogic pastoral care, goal-oriented pastoral care											

1 Johdanto

Suomalaisten uskonnollisuus on ollut suosittu tutkimuskohde Kirkon tutkimuskeskuksen teettämässä tutkimuksissa 1980-luvulta alkaen. Laajin kirkon tutkimuskeskuksen teettämä tutkimus suomalaisesta uskonnollisuudesta on Kimmo Kääriäisen, Kimmo Ketolan ja Kati Niemelän tutkimus, jonka tulokset ovat esitelty teoksessa *Moderni kirkkokansa*. Lukuisat tutkimukset ovat osoittaneet, että huolimatta viime vuosikymmenien aikana tapahtuneesta evankelisluterilaisen kirkon jäsenmäärän laskusta, yksityinen uskonnollisuus¹ on vahvistunut.²

Yksityisen uskonnollisuuden korostumisesta on näkynyt merkkejä myös nuorten keskuudessa. Tampereen yliopiston nuorisotutkimuksen professori Helene Helve on tutkinut laajan nuorisotutkimuksensa ohella nuorten uskonnollisuutta. Helven tutkimuksen mukaan hengellisyys on lisääntynyt myös nuorison keskuudessa, huolimatta siitä, että uskonnollisen instituution yhteydessä tapahtuva uskonnon harjoittaminen on vähentynyt. Valtaosa 15–29-vuotiaista nuorista kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon³, mutta harva nuori osallistuu aktiivisesti kirkon toimintaan. Heikosta osallistumisasteesta huolimatta, monet nuoret luottavat kirkon ja seurakuntatyöntekijöiden kykyihin avunannossa ja opastuksessa elämän vaikeiden kysymysten äärellä.⁴

Kirkkolain mukaan seurakunnan tulee huolehtia seurakunnan jäsenten kristillisestä kasvatuksesta ja hengellisen elämän tukemisesta.⁵ Nuorten hyvinvointi on tärkeä teema Suomen evankelisluterilaisen kirkon toiminnassa. Seurakuntatyö tavoittaa lukuisia nuoria ja lapsia. Seurakunnan nuorisotyönohjaajien on mahdollista olla nuorten vanhempien ja läheisten ohella merkittävässä roolissa nuorten itsenäistymisen ja kasvun tukemisessa.⁶

Tässä tutkimuksessa pyritään kuvailemaan Helsingin ja Lapuan hiippakunnan seurakuntien nuorisotyönohjaajien käsityksiä ja kokemuksia sielunhoidosta. Kyseiset hiippakunnat valikoituvat tutkimuksen kohteiksi siitä syystä, että Helve esitteli *Nuoret ja*

¹ Yksityisen uskonnollisuudesta on käytetty myös termiä hengellisyys, joka on käänös englannin kielen sanasta ”spirituality”. Uskonto suomalaisten elämässä. Ketola 2011, 7.

² Uskonto suomalaisten elämässä. Ketola 2011, 7.

³ Jatkossa kirjoittaessani evankelisluterilaisesta kirkosta käytän nimitystä ’kirkko’.

⁴ Helve 2006, 6 & Helve 2002, 144. Ketola 2011, 10–22.

⁵ Kirkkojärjestys 1993, luku 3, 2 §.

⁶ Esko 2008, 38.

usko artikkelissaan kyseisillä alueilla asuvien nuorten uskonnollisuutta. Näin ollen oli luontevaa valita tutkimuskohteeksi nuorisotyönohjaajia Helsingin ja Lapuan hiippakuntien alueilta. Tutkimusaineisto on kerätty sähköisellä E-lomakkeella. Tutkimuksessa kuvaillaan sekä Helsingin että Lapuan hiippakunnissa työskentelevien nuorisotyönohjaajien näkemyksiä siitä, miten he käsittävät sielunhoidon ja selvitetään millaista sielunhoitotyötä nuorisotyönohjaajat tekevät käytännössä. Lisäksi tutkimuksessa kartoitetaan kuinka paljon Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa toimivat seurakunnan nuorisotyönohjaajat toteuttavat työssään sielunhoitoa. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään, miten nuorisotyönohjaajat kokevat selviytyvänsä työstään ja mitä tuenmuotoja he toivovat työnsä tueksi.

Sielunhoidolle ei ole luotu yhteisesti hyväksyttyä tai kaiken kattavaa määritelmää. Sielunhoito -käsitettä ei ole tarkoituksenmukaista rajata usuaaliseen merkitykseen, vaan käsitettä tulee tarkastella tilannekohtaisesti mahdollisimman laajasti.⁷ Tunnetun teenteoreetikon, Wilhelm Diltheyn mukaan ”Luontoa me selitämme, sielunelämää ja historiaa me ymmärrämme”. Sielunhoidon käsitettä ei ole tässä tutkielmassa tarkoitus lokeroida tai määritellä täsmällisesti, vaan tutkimuksessa on pyritty jättämään mahdollisimman paljon tilaa nuorisotyönohjaajien sielunhoidon näkemyksille ja määrittelyille.

Perinteisesti sielunhoitotyötä toteuttaviksi luokitellaan papit, lehtorit, diakonian viranhaltijat sekä nuorisotyönohjaajat. Sielunhoitokeskustelujen määrät vaihtelevat merkittävästi eri työtehtävien välillä. Myös sielunhoidon käsite ymmärretään ja tulkitaan kontekstista riippuen eri tavoin. Siinä missä toinen kokee sielunhoidon olevan läsnä kaikissa niissä keskusteluissa, joissa pyritään ihmisen auttavaan kohtaamiseen, niin toinen voi kokea sielunhoidoksi vain sellaiset keskustelutilanteet, joissa jumalasuhte on näkyvästi osallisena.⁸ Esittelen sielunhoitoa laajemmin tutkielman luvussa 2, jossa avaatan tarkemmin myös sielunhoidon käsitteen määrittelyn problematiikkaa.

⁷Sielunhoito ei kuulu vain kristillisen traditioon, vaan sielunhoito kuuluu olennaisesti myös buddhalaisuuteen, juutalaisuuteen, islamilaisuuteen sekä muutamisiin uushenkisiin uskontoihin. Geels & Wikström 2009, 327.

⁸ Kiiski 2009, 226 & Kettunen 2013, 71–72.

2 Tutkimuksen tausta

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni taustatekijöitä. Luvussa 2.1 esittelen suomalaisten nuorten uskonnollisuutta. Luvussa 2.2 esittelen kirkon nuorisotyönohjaajien työn ydinosaamisalueita. Esittelen aikaisempaa tutkimustietoa nuorisotyönohjauksesta ja sielunhoidosta luvussa 2.3. Luvussa 2.4 esittelen sielunhoidon määritelmää ja sen problematiikkaa. Luvussa 2.5 esittelen sielunhoidon historiaa. Luvussa 2.6 esittelen sielunhoitosuhdetta ja sielunhoidon käytäntöä. Viimeisessä luvussa 2.7 esittelen sielunhoidon tyypillisimpiä muotoja, jotka ovat dialoginen, spirituaalinen, diakoninen ja tavoitesuuntautunut sielunhoito.

2.1 Suomalaiset nuoret ja usko

Vuoden 2001 jälkeen syntyneistä nuorista koostuvaa sukupolvea kutsutaan globaaliksi sukupolveksi. Arkielämä ja ihmisten toimintamallit ovat muuttuneet merkittävästi digitalisaation ja globalisoitumisen myötä. Uusi sukupolvi perustaa arvonsa aikaisempien sukupolvien tulkinnan ja kerronnan avulla, rakentaen niiden avulla itselleen ideaalit arvot, asenteet ja ajatukset.⁹

Suomalaisten sitoutuminen kirkkoon tai muihin uskonnollisiin instituutioihin on laskenut viime vuosikymmeninä. Uskonnollisuuden passivoituminen näkyy kaikissa ikäryhmissä ja etenkin kaupunkilaisilla. Perinteisten uskonnollisten instituutioiden osallistumisasteen laskusta huolimatta, monet suomalaiset kokevat saavansa apua uskonnosta ja kokevat Jumalan tärkeäksi elämässään. Kyse ei ole välttämättä sekularisoinnista, vaan ennemminkin uskosta on tullut institutionaalisen uskonnollisuuden sijasta yksityisempää.¹⁰ Suomalaisista 71,8 % kuului Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon vuonna 2016. Vuonna 2004 vastaava luku oli 83,6% ja vuonna 1994 kirkkoon kuului 85,7% suomalaisista.¹¹ Kirkon tilastollisen vuosikirjan osoittamien tietojen mukaan evankelisluterilaisen kirkon jäsenmäärä on ollut voimakkaasti laskussa viime vuosikymmenien ajan.

Niin kauan kuin on ollut tutkimustietoa nuorempien ja vanhempien ikäryhmien uskonnollisista eroista, on todettu, että vanhemmat ihmiset ovat keskimääräisesti nuoria ihmisiä uskonnollisempia. Tätä tutkimustietoa on selitetty kolmella tavalla: perinteisen

⁹ Häkkinen & Salasuo 2017, 186–187.

¹⁰ Niemelä 2010, 198.

¹¹ Kirkon tilastollinen vuosikirja 2016.

mallin¹² mukaan uskonnollisuus liittyy ikääntymisen mukana esiintyvään kehitystehävään. Toinen vaihtoehtoinen selitysmalli¹³ esittää vanhempien ihmisten nuoria syvempää uskonnollisuutta pikimminkin sosiaalisten roolien muutoksilla, kuten omien vanhempien poismenon tai omien lasten syntymän vaikutuksella. Kolmas, edellä mainittuja kiistellympi selitysmalli esittää, että vanhemmat ihmiset ovat nuoria uskonnollisempia kohorttivaikutusten takia. Tämän mallin mukaan eläminen ja vanheneminen eivät ole samanlaista kaikissa ikävaiheissa, vaan sen mukaan ulkoiset tekijät voivat vaikuttaa merkittävästi eri sukupolviin.¹⁴

Suomessa nuoremmat ikäluokat ovat vanhempia ikäluokkia passiivisempia uskonnon harjoittajia. Perinteisen uskonnollisuuden heikentyminen ei kuitenkaan tarkoita uskonnosta luopumista. Muihin ikäluokkiin verrattuna nuorilla on eniten kannatusta vaihtoehtoisille uskomuksille. Uskonnollisista instituutioista riippumaton hengellisyys on vähitellen lisääntynyt Suomessa kaikissa ikäluokissa, etenkin nuorten keskuudessa.¹⁵

Suomessa nuoremmat ikäluokat ovat vanhempia ikäluokkia passiivisempia uskonnon harjoittajia. Nuorten perinteisen uskonnollisen harjoituksen puute on näkynyt esimerkiksi kirkossa käymistä tai rukoilemista tutkittaessa. 15 – 24-vuotiaista 21 % kertoi rukoilleensa vähintään kerran kuukaudessa, siinä missä 35 – 44-vuotiaista 36 % ja 45 – 54-vuotiaista 46 % kertoivat vastaavaa. Edeltävään sukupolveen verrattuna 2010-luvun nuoret rukoilevat huomattavasti vähemmän. Edellä mainituista seikoista huolimatta lähes yhtä monet nuoret kertoivat muiden ikäluokkien edustajien tavoin kokevansa uskonnon harjoittamisen auttavan vaikeina aikoina.¹⁶

Kati Niemelän mukaan iäkkäämmillä ihmisillä on nuorempiin verrattuna, niin uskonnolla, kirkolla kuin kirkon arvoilla ja yhteisesti jaetulla uskon käsityksellä tärkeämpi rooli heidän elämässään.¹⁷ Uskonnollisuus lisääntyy vanhemmiten yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Helven mukaan teini-ikäisten ja nuorten aikuisten välisessä

¹² Bahr 1970.

¹³ Chaves 1991.

¹⁴ Niemelä 2010, 197.

¹⁵ Hengellisyys ilmentää omaa tapaansa olla yhteydessä Jumalaan. Uskonnollisista instituutioista riippumaton hengellisyys ei tutkimusten mukaan näytä olevan riippumattomuudesta huolimatta irtautunut uskonnollisista instituutiosta, vaan kyse on enemmänkin rinnakkaiselosta. Ketola 2011, 10–22 & Helve 2006, 6.

¹⁶ Niemelä 2011, 45–46. 76 % 15 – 24-vuotiaista, 86% 35–44-vuotiaista ja 79% 4 –54-vuotiaista kokivat uskonnon harjoittamisen auttavan vaikeina aikoina.

¹⁷ Niemelä 2010, 195.

uskonnollisuudessa on huomattava ero. Siinä missä 15 – 19-vuotiaista 45 % kertoi olevansa uskonnollinen, niin vastaava osuus 20 – 24-vuotiailla oli 40 %. Nuorten aikuisten kohdalla uskonnollinen aktiivisuus oli alimmillaan muihin ikäluokkiin verrattaessa.¹⁸

Suomessa toteutetun pitkittäistutkimuksen¹⁹ mukaan konfirmaatiojakso lisäsi positiivista ja laski negatiivista asennetta kristillisyyteen sekä lisäsi uskoa jumalaan ja vähensi uskoa jumalan olemassa olemattomuuteen. Viisi vuotta konfirmaatiojakson jälkeen kristillisyyden näkökulmasta positiiviset vaikutukset olivat hieman laskeneet, mutta täysin poistuneet vain lähtökohtaisesti negatiivisempien näkemysten kohdalla. Konfirmaatiotutkimus osoitti myös, että positiiviset kokemuksen konfirmaatiojaksosta lisäsivät halukkuutta olla mukana seurakunnassa ja osallistua aktiivisesti seurakunnan toimintaan ja aktiviteetteihin myös aikuisuudessa.²⁰

Viimeaikaiset tutkimukset²¹ ovat osoittaneet, että pääkaupunki seudulla asuvat ovat vähemmän perinteisen institutionaalisen uskonnollisuuden harjoittajia kuin muualla Suomessa asuvat. Asenteet kirkkoon kuulumisesta ovat muuttuneet merkittävästi uuden sukupolven myötä. Aikaisemmat sukupolvet kokivat kirkkoon kuulumisen osana kansallista identiteettiä tai olennaisena osana suomalaista elämää, kun taas 2010-luvulla nuoruuttaan elävät suomalaiset nuoret eivät koe kirkkoon kuulumisella olevan juurikaan tekemistä heidän kansallisen identiteetin kanssa.²²

2.2 Nuorisotyö Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa

Kirkossa on toteutettu kirkon eri tehtävien ja virkojen ydinosaamisalueiden kuvauksia 2000-luvulta alkaen. Kuvausten tarkoituksena on ollut luoda työnkuvan kehittämistä edistävä työväline, ja ne ovat tarkoitettu tilanteen mukaan muutettaviksi ja

¹⁸ Helve 2006, 66 & 78; Niemelä 2010, 199.

¹⁹ Niemelä 2008.

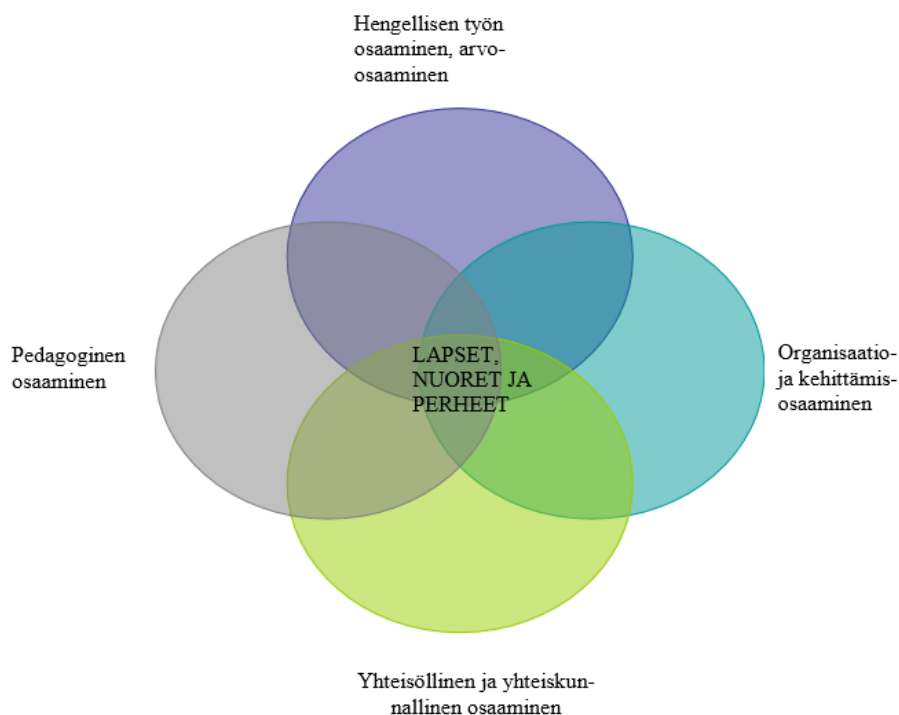
²⁰ Niemelä 2010, 202–202. Tutkimuksessa tutkittiin tamperelaisia konfirmoituja ennen konfirmaatiojakson alkamista, konfirmaatiojakson jälkeen sekä 5 vuotta konfirmaatiojakson jälkeen.

²¹ Niemelä 2003, 187; Kääriäinen & Niemelä & Ketola 2005, 134; Mikkola & Niemelä & Pettersson 2007.

²² Niemelä 2010, 196, 204–205. Esimerkiksi 50 % eläkeikäisistä kokivat kirkkoon kuulumisen tärkeänä, kun vastaava osuus alle 25-vuotiailla oli 11%.

päivitettäväksi. Ydinosaamisella tarkoitetaan kunkin tehtävän tai viran edellyttämää keskeistä osaamista.²³

Seurakunnan nuorisotyö luokitellaan perusolemukseltaan kristilliseksi kasvatustyöksi, joka pohjautuu kristilliseen arvoperustaan sekä läsnä olemisen taitoon. Seurakunnan nuorisotyö pitää sisällään neljä ydinosaamisen aluetta, jotka ovat hengellisen työn osaaminen ja arvo-osaaminen, pedagoginen osaaminen, yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen sekä organisaatio- ja kehittämisosaaminen.²⁴

Kuva 1. Kirkon nuorisotyöohjaajan ydinosaamisalueet (Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen 2010).

Nuorisotyöohjaajien ydinosaamisalueita kuvataan kuvassa 1. Esittelen seuraavaksi kaikki neljä ydinosaamisen aluetta. Hengellisen työn ja kristillisen arvo-osaamisen sisällössä olennaista on kristillisen uskon keskeisen sisällön tuntemus sekä kirkon perusteoksien, kuten Raamatun, Katekismuksen, kirkkokäsikirjan ja virsikirjan käyttäminen. Nuorisotyön keskeinen toimintatapa on nuoren ohjaaminen henkilökohtaisen hengellisen elämän hoitamiseen, johon sisältyy myös oikeanlaisten välineiden tarjoaminen.²⁵

²³ Salmi 2005, 268.

²⁴ Salmi 2005, 268.

²⁵ Koskelainen 2005, 73.

Arvo-osaaminen liittyy olennaisesti nuorisotyönohjaajan etiikkaan ja jatkuvaan oman työn ja sen motiivien eettiseen arviointiin: mikä on sitoutumisasteeni kristilliseen arvopohjaan ja kristityn identiteettiin? Hengellisen työn osaamisalueina mainitaan myös diakoninen osaaminen ja diakoniakasvatuksen menetelmien ja periaatteiden tuntemus. Hengelliseen työhön kuuluu myös sielunhoidollinen osaaminen ja herkkyys tunnistaa ja kohdata keskustelun tarpeessa oleva lapsi, nuori, aikuinen tai perhe. Sielunhoidolliseen osaamiseen kuuluu myös keskustelutaitojen lisäksi kuuntelemisen taito, hengellisen tuen tarjoamisen taito sekä kyky soveltaa sielunhoidon menetelmiä lasten ja nuorten tarpeisiin. Hengellisen työn osaamisalueena mainitaan myös jumalanpalveluksen, rukouselämän ja musiikin merkityksen ymmärrys sekä edellä mainittujen osa-alueiden monipuolinen toteutus, pyhän kohtaaminen sekä hiljaisuudelle tilan antaminen. ²⁶

Toinen nuorisotyönohjaajan ydinosamisen alue on pedagoginen osaamisalue, joka pitää sisällään kristillisen kasvatuksen ja kasteopetuksen, yksilöllisen eri ikävaiheisiin liittyvän kasvun tukemisen, sekä ohjaamisen, opettamisen ja kouluttamisen taidot. Ohjaus, opetus ja koulutus voivat liittyä rippikoulutyöhön, erilaisten oppijoiden ohjaamiseen, vapaaehtoistoiminnan, työssäoppimisen tai harjoittelun ohjaukseen. Edellä mainittujen osa-alueiden lisäksi pedagoginen osaaminen edellyttää myös osaamista hengellisen työn toteuttamiseen verkossa. Hengellinen ohjaus verkossa voi olla auttamista, kirjoittamista, keskustelua tai lasten ja nuorten itse luomien sisällöntuotantojen ohjaamista. ²⁷

Kolmas nuorisotyönohjaajan ydinosamisalue on yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen, joka kattaa allensa hyvin monipuolisia osa-alueita: sosiaalipedagogiikka, kulttuurin ja perinteiden tuntemusta, verkostotyötä, monikulttuurisuustyötä, vaikuttamistyötä, viestintä- ja mediaosaamista, toimien samaan aikaan ekologista vastuuta kantaen ja kestävän kehityksen tavoitteita tukien. Osallistava ja yhteisöllinen toiminta edellyttää sosiaalipedagogista osaamista ja hyviä vuorovaikutustaitoja.

Nuorisotyönohjaajalta edellytetään myös lastensuojelun toimintatapojen tuntemista. Verkostotyö edellyttää puolestaan projektiosaamista, siinä missä monikulttuurisuustyö edellyttää perehtyneisyyttä maahanmuuttajien ajankohtaisiin tilanteisiin sekä oikeanlaista asennoitumista kulttuurien välisten ennakkoluulojen vähentämiseksi.

²⁶ Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaminen 2010.

²⁷ Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaminen 2010.

Paikallisseurakunnista riippuen kansainväliset yhteydet ja toiminnot vaihtelevat, mutta vastuu ekumeniaan ja kansainvälisyyden edistämiseen on jokaisella nuorisotyönohjaajalla. Viestintä- ja mediaosaaminen edellyttävät puolestaan riittäviä tietoteknisiä taitoja sujuvaan viestintävälineiden käyttöön sekä kykyä toteuttaa mediakasvatusta ja edistää mediakriittisyyttä. ²⁸

Neljäs nuorisotyönohjauksen ydinosamisalue on organisaatio- ja kehittämisosaaminen. Organisaatio- ja kehittämisosaaminen edellyttää työn koordinoimista ja organisoimista taitoja sekä toiminnan ja talouden suunnittelusta. Valtion virkamiesoikeus luo viranhaltijalle virkavastuun, joka määrittää viranhaltijan työn ominaispiirteitä. Asemasta riippuen, nuorisotyönohjaajalta voidaan odottaa myös valmiuksia esimies- ja johtotehtäviin tai kykyä toteuttaa hallinnollista tai strategista työtä. Organisaatio- ja kehittämisosaamisen ydinalue edellyttää myös prosessiosaamisen taitoja eli kykyä hahmottaa erilaisten prosessien kokonaisuuksia sekä ohjata, arvioida ja koordinoita prosesseja. ²⁹

Oman työn ja toiminnan arviointi on olennainen osa organisaatio- ja kehittämisosaamista, sisällyttäen myös toimintaympäristön analysoimista taitoja, kuten kykyä tunnistaa kehittämishaasteita. Organisaatio- ja kehittämisosaamisessa on lisäksi tärkeää arvioida omaa ammatillista kasvua, uuden oppimista ja koulutustarvetta sekä työssäjaksamista ja työhyvinvoinnin taitoja, jota edellyttää onnistunut oman työn ja ajankäytön onnistunut suunnittelu. ³⁰

2.3 Aikaisempi tutkimus

Tässä tutkielmassa on hyödynnetty kirjallisuutta sekä nuorisotutkimuksen että sielunhoidon alan kirjallisuudesta. Olen perehtynyt sielunhoitoon sielunhoidon tutkimuskirjallisuuden avulla ja teologian kandidaatin tutkintoon kuuluvilla opintojaksoilla. Sielunhoidon tutkimuskirjallisuudesta merkittävimpiä tutkimukseni kannalta ovat Itä-Suomen yliopiston käytännöllisen teologian emeritusprofessori Paavo Kettusen *Auttava kohtaaminen I*³¹ ja Helsingin yliopiston käytännöllisen teologian dosentin Raili

²⁸ Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaminen 2010.

²⁹ Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaminen 2010.

³⁰ Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaminen 2010.

³¹ Kettunen 2013.

Gothónin *Auttava kohtaaminen* 2³² sekä Itä-Suomen yliopiston pastoraalipsykologian dosentin, filosofian ja teologian tohtorin Jouko Kiiskan teos *Sielunhoito*³³.

Tampereen yliopiston nuorisotutkimuksen professori Helene Helven tutkimukset nuoren uskonnollisuudesta kuvaavat 2000-luvun nuorten hengellisyyttä. Helven kirjoittama artikkeli *Nuoret ja usko* 2006 vuoden nuorisobarometrissa taustoittaa tutkimustani.³⁴ Suomalaisnuorten uskonnollisuutta on tutkinut myös Kati Niemelä.³⁵ Seurakunnan nuorisotyötä esitellään tutkimuksessa *Nuorisotyön käsikirjan*³⁶ avulla. Nuorisotyönohjaajien tai nuorten sielunhoitoon liittyvää tutkimusta ei ole aikaisemmin tehty, joten nuorisotyöntekijät valikoituivat täten luontevasti tutkimuksen kohteeksi sielunhoidon moninaisesta tutkimuskentästä.

Uskonnon roolia suomalaisten elämässä on tutkittu 1980-luvulta alkaen.³⁷ Nuorisotyötä Helsingissä on tutkinut Kirsi Ilves Helsingin nuorisoasiainkeskuksen julkaisemassa teoksessa *Stadi ja sen nuoret*³⁸. Seurakunnan nuorisotyöntekijöihin liittyvää tutkimusta on tehty viime vuosien aikana pääosin Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Pasi Toivola on tutkinut Nuorisotyönohjaajan ahdistusta ja uupumusta, Sari Laitila puolestaan kirkon nuorisotyöntekijöiden työssäjaksamista.³⁹

Nuorten uskonnollisuuden tutkimus on lisääntynyt viime vuosina merkittävästi. Nuorten uskonnollisuuden tutkimusta on tehty teologian alalla tehtyjen tutkimusten lisäksi myös sosiologian alan tutkimuksissa. Erityisesti uskontojen aseman muuttuminen länsimaissa on herättänyt kiinnostusta uskonnollisuuden tutkimukseen teologiatieteen lisäksi myös muissa tieteenaloissa. Sosiologian lehtorina Kingstonin yliopiston sosiologian lehtori Sylvia Collins-Mayo huomauttaa, että kansainvälisellä tasolla nuorten uskonnollisuutta tarkasteltaessa, nykynuoret eivät kaipaa edellisen sukupolven tavoin uskonnollista instituutiota fyysisesti ympäröiväksi silloin, kun he toteuttavat hengellisyyttään. Toisaalta nykyaikana on yhä yleisempää, että vanhemmat haluavat lastensa muodostaa ja kehittää käsityksensä siitä, mihin he uskovat vasta sitten, kun he ovat

³² Gothóni 2014.

³³ Kiiski 2009.

³⁴ Uskon asia. Nuorisobarometri 2006.

³⁵ Niemelä 2010 & Niemelä 2011.

³⁶ Paananen & Tuominen (toim.) 2005.

³⁷ Uskonto suomalaisten elämässä. Ketola 2011, 7.

³⁸ Ilves 1998.

³⁹ Toivola 2001 & Laitila 2007.

kykeneväisiä tekemään itse päätöksensä asian suhteen. Näin ollen uskonnollisuus ei välttämättä esiinny perinteisesti perheen mukana tulevana toimintamallina, vaan uskonnollisuus kehittyy nykyään yhä useammilla vasta myöhemmällä iällä.⁴⁰

2.4 Sielunhoidon määritelmä

Sielunhoidolle ei ole luotu yhteisesti hyväksyttyä tai kaiken kattavaa määritelmää. Sielunhoidon käsitettä ei ole tarkoituksenmukaista rajata liian yksityiskohtaiseksi, vaan sielunhoidon käsite on tässä tutkielmassa tarkoituksenmukaisesti avoin niille määritelmille, joita nuorisotyönohjaajat esittävät sielunhoidolle. Perinteisesti sielunhoitotyötä tekeviksi luokitellaan tavallisimmin papit, lehtorit, diakonian viranhaltijat sekä nuorisotyönohjaajat. Sielunhoitokeskustelujen määrät vaihtelevat merkittävästi edellä mainittujen työtehtävien välillä. Myös sielunhoidon käsite saatetaan ymmärtää ja tulkita eri tavoin kontekstista riippuen. Siinä missä toinen kokee sielunhoidon olevan läsnä kaikissa niissä keskusteluissa, joissa pyritään ihmisen auttavaan kohtaamiseen, niin toinen voi kokea sielunhoidoksi vain sellaiset keskustelutilanteet, joissa jumalasuhte on näkyvästi osallisena.⁴¹

Sielunhoidon käsite lähestyy myös psykologiaa ja psykoterapiaa. Sielu ja sielun hoitaminen ovat keskeisiä teemoja psykologiatieteessä. Myös psykoterapiassa ja sielunhoidossa on yhtäläinen tavoite apua tarvitsevan ihmisen auttamisessa. Psykoterapia on ammatillisesti määritelty hoitomuoto, jonka taustalla vaikuttaa joukko psykologisia teorioita. Sielunhoitajan ammattinimike ei ole suojattu, kuten esimerkiksi psykoterapeutin ammattinimike.⁴²

Käytännöllisen teologian emeritusprofessori Paavo Kettunen korostaa sielunhoidollisen keskustelun erityispiirteitä kolmessa aspektissa. Kettusen mukaan sielunhoidollinen keskustelu tapahtuu kirkollisessa kontekstissa, joka symboloi sielunhoidollisen keskustelun merkitysulottuvuutta. Lisäksi sielunhoidollisessa keskustelussa on tyypillisesti mahdollisuus eksistentiaalisten kysymysten avoimelle pohdinnalle sekä valmius käsitellä henkilökohtaista suhdetta jumalaan.⁴³

⁴⁰ Collins-Mayo 2012, 80–90.

⁴¹ Kiiski 2009, 226 & Kettunen 2013, 71–72.

⁴² Kettunen 2012, 265.

⁴³ Kettunen 2013, 92–93.

Sielunhoitokäsityksiä voidaan emeritusprofessori Kettusen mukaan jakaa kahteen päätyyppiin, jotka ovat hengellinen ja intentionaalinen käsitys. Hengellisen sielunhoidon keskiössä ovat asiakas ja hänen hengellinen elämä ja siinä keskitytään tukemaan asiakkaan hengellistä elämää. Hengellisessä sielunhoidossa keskitytään olemassaolon kysymyksiin ja jumalasuhteeseen. Hengellistä sielunhoitokäsitystä on kritisoitu ihmisen hengellisen ulottuvuuden irrallisuudesta kokonaisvaltaiseen ihmiskäsitykseen verrattaessa.⁴⁴

Nykyaikana korostetaan ihmisen olevan psykofyysissosiaalinen-kokonaisuus, johon kuuluu myös hengellinen ulottuvuus. Intentionaalinen sielunhoitokäsitys korostaa ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, jonka tavoitteena on kohdata ja auttaa asiakasta kuuntelemalla ja tukemalla häntä hänen elämäntilanteessa. Intentionaalinen sielunhoito voi sisältää myös hengellisiä elementtejä, mikäli asiakas näin toivoo.⁴⁵

Sielunhoito voidaan nähdä myös koko seurakunnan tehtävänä. Kirkkojärjestyksen mukaan seurakunnan tehtävänä on huolehtia seurakunnan alueella asuvien sielunhoidosta hätää helpottamalla.⁴⁶ Näin ollen sielunhoito on kaikkien seurakunnan jäsenten yhteinen tehtävä, jolloin sielunhoitotyötä voi tehdä myös muutoinkin kuin vain seurakunnan toimeksiannosta. Tällaisia seurakunnan sielunhoitotehtävään kutsuttavia voivat olla esimerkiksi kanttorit, suntiot, lapsityöntekijät tai koulujen opettajat. He voivat toteuttaa sielunhoitotyötä koko seurakunnan kesken jakautuvana tehtävänä.⁴⁷

Eduskunnan säätämässä kirkkolaissa määritellään papin ja seurakunnassa toimivan lehtorin ehdottomasta vaitiolo velvollisuudesta, joka koskee kaikkia työnsä puolesta käytyjä keskusteluita. Vaitiolo velvollisuutta ei oikeudessakaan voida murtaa. Näyttää siltä, että valtion säädöksellä halutaan varmistaa, että apua tarvitsevalle löytyisi apua ilman rikosoikeudellisen vastuun tuoman huolen lisätaakkaa. Myös diakonia- ja nuorisotyöntekijöillä on vaitiolo velvollisuus, mutta se ei ole ehdoton oikeuden edessä.⁴⁸

⁴⁴ Kettunen 2001, 77–79 & Kiiski 2009, 142–143.

⁴⁵ Kettunen 2001, 80–86.

⁴⁶ Kirkkojärjestys 1993, luku 4, 1 §.

⁴⁷ Yleisessä sielunhoidossa toteutuu yleisen pappeuden periaate. Kettunen 2013, 72.

⁴⁸ Kettunen 2012, 272–274.

2.5 Sielunhoidon historia

Sielunhoidon kehityksen juuret johtavat keskiaikaiseen ripittäytymiseen. Reformaation myötä 1500-luvulla syntyi kritiikkiä pakkoripittäytymistä kohtaan ja vastapainoksi alettiin korostamaan kristittyjen yhteistä tehtävää toistensa auttamisessa. Luterilaisuuden piirissä ripin käyttö alkoi vähentyä ja sielunhoidollinen keskustelu alkoi hiljalleen lisääntyä.⁴⁹

Ensimmäisen maailman sodan jälkeen sielunhoito liittyi olennaisesti kirkon julistustyöhön, jossa saarna kohdistui seurakunnan sijaan yksittäiseen ihmiseen. Tällaista sielunhoidon muotoa kutsutaan kerygmaattiseksi sielunhoidoksi, jonka vastapooliksi kehittyi amerikkalainen sielunhoitoliike ja pastoraalipsykologia 1920- ja 1930-luvuilla. Suomalainen sielunhoito nykyisessä muodossaan pohjautuu amerikkalaiseen sielunhoitoon, joka yleistyi erityisesti toisen maailman sodan jälkeen.⁵⁰

Uusi sielunhoidon näkökulma kehittyi yhdysvaltalaisen papin Anton T. Boisenin (1876 – 1965) toiminnan vaikutuksesta, kun hän kohtasi useita pappeja ollessaan potilaana mielisairaalassa. Hän oli kokenut, että uskonnollisen tiedon ja Raamatun tuntemuksen lisäksi papit tarvitsisivat enemmän ihmisen elämän tuntemusta ja kykyä auttaa heitä heidän kriiseissään. Myöhemmin Boisen keskittyi auttamaan pappeja kasvatamaan heidän ihmistuntemustaan. Tämän toiminnan seurauksena kehittyi sielunhoidon kliininen koulutus. Saarnaamiseen keskittymisen ja kirkon opin opettamisen sijaan sielunhoidossa keskeiseksi nousi ihmisten hädässä auttaminen ja kriisin helpottaminen.⁵¹

Amerikkalaisessa sielunhoitoliikkeessä keskeistä on kliininen koulutus sekä teorian ja käytännön vuorovaikutteisuus. Käsitteistä auttamisesta muodostui autettavan tarpeiden pohjalta ja sielunhoidollinen opiskelu painottui tekemällä oppimiseen. Sielunhoitoa opiskelevien sielunhoitokokemusten reflektoinnin pohjalta kehittyi pastoraalipsykologia, joka on sittemmin laajentunut sielunhoidollisen toiminnan analysoinnista psykologian ja teologian välimaastossa kommunikoivaksi vuorovaikutteiseksi tieteenalaksi. Edellä mainitut kansainväliset sielunhoidon vaikutteet, sekä kerygmaattisesta

⁴⁹ Kettunen 2012, 266.

⁵⁰ Kerygmaattisen sielunhoidon merkittävimpiä edustajana tunnettiin reformoitu teologi Eduard Thurneysen (1888–1974). Kettunen 2013, 22–23. Kettunen 2012, 266.

⁵¹ Kettunen 2013, 22–23. Kettunen 2012, 266.

sielunhoidosta että sielunhoidon amerikkalaisista vaikutteista, värittävät vahvasti tämän päivän suomalaista sielunhoitoa.⁵²

2.6 Sielunhoitosuhde ja sielunhoidon käytäntö

Sielunhoitosuhdetta voi tarkastella prosessina, jossa on eroteltavissa kuusi eri vaihetta⁵³: *sielunhoitosuhteeseen hakeutuminen, kontakti, luottamus, kohtaaminen, vierellä kulkeminen ja elämän tarkoituksen pohdinta*.⁵⁴ Tässä kappaleessa kuvailen sielunhoitoprosessia näiden vaiheiden kautta, jotka professori Paavo Kettunen on esittänyt sielunhoidon teoriassa.

Sielunhoitosuhteeseen hakeutuminen tapahtuu tyypillisesti kolmella tavalla. Sielunhoitosuhteeseen voidaan hakeutua spontaanisti tai niin, että avuntarvitsija hakeutuu sielunhoitoon. Sielunhoito suhteeseen voidaan päätyä myös niin, että sielunhoitaja tarjoaa apuaan. Sielunhoitosuhteen alussa on myös tavanomaista mitata sielunhoitajan luottamuksellisuutta.⁵⁵ Ensivaikutelmalla on suuri vaikutus sielunhoitosuhteen luottamuksen syntymiselle. Apua hakeva kaipaa sielunhoitajalta välittämisen ja arvostetuksi tulemisen kokemusta.⁵⁶

Sielunhoitosuhteeseen hakeutumisen jälkeen sitoudutaan *kontaktiin*. Kontaktivaihe nivoutuu ensimmäisen vaiheen kanssa osittain päällekkäin, sillä molemmissa vaiheissa tutustutaan ja selvittää prosessin kolmannen vaiheen eli *luottamuksen* mahdollisuutta. Kontaktivaiheessa tulee arvioida mahdollisuuksia avun tarpeeseen vastaamiseen. Näin ollen on myös mahdollista, että kontaktivaiheen kartoittaminen osoittaa sielunhoitosuhteen syntymisen hankalaksi asianomaisten välille, jolloin apua tarvitseva on syytä ohjata toisen auttajan luo. Tärkeintä on tavoittaa apua tarvitsevalle sellainen suhde, jolla on mahdollisuuksia auttaa.⁵⁷

⁵² Kettunen 2013, 22–25 & Kettunen 2012, 266–267.

⁵³ Owe Wikström esittää sielunhoidolle neljä eri ulottuvuutta, jotka ovat huolenpito, pohdinta, tulkinta ja syventäminen, ks. Geels & Wikström 2009, 351–352. Nämä ulottuvuudet ja vaihteet eivät ole Kettusen mukaan keskenään ristiriidassa, vaan lähestyvät sielunhoitosuhdetta eri näkökulmista, ks. Kettunen 2013, 105–106. Kiiski puolestaan esittelee sielunhoitoprosessin kolmivaiheisesti siten, että siihen sisältyy aloitus-, työskentely- ja lopetusvaihe, ks. Kiiski 2009, 62.

⁵⁴ Kettunen 2013, 105–106.

⁵⁵ Kettunen 2013, 106.

⁵⁶ Kiiski 2009, 81. Kettunen puhuu kokemuksesta tulla rakastetuksi. Se ilmenee sielunhoitosuhteessa sielunhoitajan myötäelämisessä, läsnäolossa ja halussa asettua toisen asemaan. Kettunen 2013, 47–48.

⁵⁷ Kettunen 2013, 104 & 109–111.

Auttavan sielunhoitosuhteen syntymisen edellytyksenä on apua tarvitsevan *luottamus* sielunhoitajaan. Luottamus ei kuitenkaan ole pelkästään yksi vaihe sielunhoitoprosessissa, vaan se on välttämätön koko prosessin ajan.⁵⁸ Sielunhoitosuhteen auttamisen edellytyksenä on edellisten vaiheiden lisäksi *kohtaaminen*. Auttavan kohtaamisen lähtökohta on toisen avun tarpeen ja tuntemusten todesta ottaminen. Kohtaamisessa tärkeässä roolissa on apua tarvitsevan ja autettavan dialogisuus eli keskinäinen vuorovaikutus, jota voidaan kutsua myös sielunhoitajana *vierellä kulkemiseksi*. Onnistuneen sielunhoidon päätteeksi voi löytyä tilaa myös *elämän tarkoituksen pohdinnalle* ja kokemuksen suhteuttamisella yksilön muuhun elämän kokemukseen.⁵⁹

2.7 Sielunhoidon muodot

Jouko Kiiski on luokitellut sielunhoidolle neljä erilaista suuntausta. Nämä ovat dialoginen, spirituaalinen, diakoninen ja tavoitesuuntautunut sielunhoito. Esittelen nämä sielunhoidon eri suuntaukset seuraavaksi. Alaluku 2.7.1 käsittelee dialogista sielunhoitoa, alaluku 2.7.2 käsittelee spirituaalista sielunhoitoa, alaluku 2.7.3 käsittelee diakonista sielunhoitoa ja alaluku 2.7.4 käsittelee tavoitesuuntautunutta sielunhoitoa.

2.7.1 Dialoginen sielunhoito

Dialogisessa sielunhoidossa keskeistä on sielunhoitajan ja asiakkaan dialogi, jossa edetään asiakaskeskeisesti asiakkaan valmiuksien mukaisesti, toista ymmärtäen ja hänen omista lähtökohdista katsoen. Itä-Suomen yliopiston käytännöllisen teologian lehtori Jouko Kiisken Mikkelin hiippakunnassa toteuttamassa tutkimuksessa 95 % tutkimukseen osallistuneista papeista ja diakoniatyöntekijöistä (n=42) kertoi kokevansa sielunhoidon keskusteluapuna. Sielunhoito poikkeaa kuitenkin arkipäiväisestä dialogista siten, että sielunhoitosuhteessa on läsnä usein myös hengellinen ulottuvuus. Sielunhoidollista keskustelua kuvaillaan myös dialogin sovellutuksena, jossa painottuvat kuuntelu ja keskustelu.⁶⁰

Mikkelin hiippakunnan papeille ja diakoniatyöntekijöille toteutetussa Kiisken tutkimuksessa informantit kertoivat tekevänsä runsaasti kuuntelemiseen keskittyvää auttamistyötä. Kiisken tutkimukseen osallistuneista 77 % kertoi käyttävänsä lähinnä

⁵⁸ Kettunen 2013, 111–113.

⁵⁹ Kettunen 2013, 113–117.

⁶⁰ Kiiski 2009, 84–86 & Kettunen 2013, 93.

kuuntelemiseen keskittyvää auttamista joko erittäin usein tai usein sielunhoidon työskentelytapana.⁶¹

Jouko Kiiskan tutkimus osoitti, että asiakaslähtöistä auttamistyötä tekevät papit ja diakoniatyöntekijät arvostavat hengellisiä elementtejä, mutta heidän painopisteenään on asiakas ja hänen avun tarpeensa. Tärkeä lähtökohta on kuulla asiakasta dialogisessa sielunhoitosuhteessa ja lisätä hengellisiä elementtejä asiakkaan niin toivoessa.⁶²

Dialogisessa sielunhoidossa korostuu kahden ihmisen välinen arvostava ja vuorovaikutteinen keskinäisviestintä. Nonverbaalinen viestintä on tärkeä osa keskinäisviestintää, sillä äänenpaino, ilmeet, liikehdintä ja rohkeus hiljentyä voivat sanattomuudessaan olla puhetta uskottavampaa viestintää. Vuorovaikutussuhteessa myös sielunhoitajana aikaisemmat kokemukset ja elämänhistoria sekä koulutus- ja sielunhoitotyön tausta vaikuttavat suhteen laatuun. Sielunhoitaja viestii nonverbaalisesti ja verbaalisesti asiakkaalle palautetta, joka voi joko vaientaa tai kannustaa sielunhoidollisen keskustelun jatkumiseen.⁶³

2.7.2 Spirituaalinen sielunhoito

Spirituaalisessa sielunhoidossa on mukana hengellisiä elementtejä, kuten rukousta, raamatun lukua, virsiä, ripittäytymistä, öljyllä voitellua tai ehtoollisen viettoa. Sielunhoitajien suhde hengellisten elementtien käyttöön on vaihtelevaa: osa kokee hengellisten elementtien olevan olennainen osa sielunhoitoa, kun taas osa kokee hengelliset elementit toissijaisina henkilökohtaiseen auttamiseen verrattaessa.⁶⁴

Mikkelin hiippakunnassa toteutettu Kiiskan kyselytutkimus osoittaa, että rukous on ollut usein osana sielunhoitotyötä yli puolilla kyselyyn vastanneista papeista ja diakoniatyöntekijöistä. Raamatun ja virsien käyttäminen on ollut aktiivista noin yhdellä kolmasosalla kyselyyn vastanneista. Rippi, öljyllä voitellu sekä ehtoollinen olivat huomattavasti harvemmin osana sielunhoitotyötä, osalla heistä ei koskaan. Kiiskan tutkimus osoittaa, että asiakaslähtöistä auttamistyötä tekevät seurakunnan työntekijät arvostavat hengellisiä elementtejä, mutta heidän painopisteenään on asiakas ja hänen tarpeensa.

⁶¹ Kiiski 2009, 84–86.

⁶² Kiiski 2009, 108–113 & Kiiski 2009, 135.

⁶³ Kiiski 2009, 88–90. Myös Kettunen korostaa sekä fyysisen että henkisen läsnäolon merkitystä. Kettunen 2013, 93.

⁶⁴ Kiiski 2009, 108.

Kiiskan mukaan lähtökohtana dialogisessa sielunhoitosuhteessa on asiakkaan kuunteleminen. Hengellisiä elementtejä voi lisätä asiakkaan niin toivoessa.⁶⁵

2.7.3 Diakoninen sielunhoito

Diakoninen sielunhoito⁶⁶ on lähimmäiskeskeistä ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, jossa voidaan käsitellä mitä tahansa asiakkaan esille tuomia kokemuksia ja ajatuksia. Diakoninen sielunhoito voi pitää sisällään myös muita sielunhoidon malleja, kuten dialogista, spirituaalista ja tavoitesuuntautunutta sielunhoitoa. Lähimmäisen auttamisen ja heikommista huolehtimisen juuret pohjautuvat Raamattuun ja Jeesuksen opetuksiin.⁶⁷

Kiiskan pappien ja diakoniatyön sielunhoitotutkimus osoitti, että erityisesti diakoniatyöntekijät tekevät runsaasti diakonista auttamistyötä Mikkelin hiippakunnassa. Diakoniatyöntekijöistä kolmeneljäsosaa kertoi heidän sielunhoitotyöhön kuuluvan usein tai erittäin usein laaja-alaista diakonista auttamista, kun taas pappien toimenkuvaan se kuului usein vain muutamalla ja enemmistö heistä eli noin neljä viidesosaa kertoi laajalaisen diakonisen auttamisen kuuluvan vain harvoin tai ei koskaan osaksi heidän sielunhoitotyötään.⁶⁸

Diakoninen sielunhoito tapahtuu kirkon eri toimenkuvien piirissä, mutta ensisijaisesti diakoninen sielunhoito on osa diakoniatyöntekijöiden toimenkuvaa. Kiiskan tutkimukseen osallistuneiden diakoniatyöntekijöiden kokemusten perusteella on selvää, että diakoninen sielunhoito on ammatillisesti vaativaa työtä, johon kaivataan lisää täydennyskoulutusta ja työnohjauksen resurssia. Kiiski korostaa myös diakoniatyöntekijöiden ammatillista verkostoitumista, jossa on olennaista ohjata asiakasta oikean alan asiantuntijan luokse silloin, kun tilanne niin vaatii.⁶⁹

2.7.4 Tavoitesuuntautunut sielunhoito

Tavoitesuuntautuneessa sielunhoidossa asiakas ohjaa sielunhoitoprosessin keskustelunaiheita ja tavoitteita. Tavoitesuuntautuneessa sielunhoidossa pyritään saamaan asiakkaan potentiaali ja piilevät voimavarat esille. Lähtökohtana on asettaa jokin tavoite,

⁶⁵ Kiiski 2009, 108–113 & Kiiski 2009, 135.

⁶⁶ Kiiskan mukaan diakoninen sielunhoito tarkoittaa kutakuinkin samaa kuin Kettusen esittelemä intentionaalinen käsitys sielunhoidosta. Kiiski 2009, 14 & Kettunen 2001, 80–86.

⁶⁷ Kiiski 2009, 144.

⁶⁸ Kiiski 2009, 144–145.

⁶⁹ Kiiski 2009, 154–155. Mikäli mielenterveysongelmista kärsivä pyrkii saamaan apua sairauteensa sielunhoidosta, tulisi hänet ensi sijassa ohjata mielenterveyden hoidon piiriin.

jota kohti edetä. Tämän jälkeen tehdään toimintasuunnitelma tavoitteen saavuttamiseksi.⁷⁰

Tavoitesuuntautuneessa sielunhoidossa on tärkeää, että tavoite on asiakkaan määrittelemä. Tavoitteen pitää olla myös riittävän selkeä ja realistinen, jotta sen saavuttaminen on mahdollista. Tavoitteeseen pääseminen voi olla pitkä ja työläs prosessi, joka on paljon muutakin kuin vain päämääränä oleva tavoite. Näin ollen tavoitesuuntautunut sielunhoito sisältää keskustelua asiakkaan muistakin näkökulmista.⁷¹

Muutosvastuu ja tavoitteen eteen työskentely on yksilöstä riippuvaa. Sielunhoitajan rooli on tärkeä osa prosessia, jossa sielunhoitaja kannustaa ja tuo esille prosessin aikaisia onnistumisia ja edistysaskelia. Saavuttamattomia tavoitteita kohdatessa sielunhoitaja voi auttaa asiakasta pilkkomaan tavoitteitaan osatavoitteisiin tai madaltaa niitä. Tavoitesuuntautunut sielunhoitosuhteessa sielunhoitaja auttaa asiakasta tavoitteiden asettamisessa, tavoitteiden saavuttamisen keinojen löytämisessä ja päämäärän saavuttamisessa.⁷²

Arviointi on olennainen osa sielunhoitoprosessia aina tavoitteiden asettamisen realiteettisuuden arvioinnista tavoitteiden saavuttamisen arviointiin. Arviointi auttaa asiakasta oivaltamaan prosessin aikana käytettyjen keinojen hyödyntämistä myös jatkossa. Myönteinen näkökulma ja onnistumisten esilletuominen on olennaista. Asiakkaalta saatu palaute mahdollistaa myös sielunhoitajana kasvunprosessin ja auttaa sielunhoitajaa kehittämään toimintaansa tarpeen vaatiessa. Toisinaan tavoitteet voivat olla sielunhoidollisesti ratkaisemattomissa, jolloin sielunhoitaja voi kannustaa ja auttaa asiakasta siirtymään toisenlaisen ammattiavun piiriin.⁷³

3 Tutkimuksen toteuttaminen

3.1 Tutkimustehtävä

Sielunhoito on olennainen osa kirkon piirissä tapahtuvaa auttamistyötä. Sielunhoito on perinteisesti nähty pääosin pappien ja diakoniatyöntekijöiden työhön kuuluvana.

⁷⁰ Kiiski 2009, 166–167.

⁷¹ Kiiski 2009, 170–171.

⁷² Kiiski 2009, 172–173.

⁷³ Kiiski 2009, 177–180.

Sielunhoitotyötä ei ole juurikaan tutkittu seurakunnan nuorisotyönohjaajien näkökulmasta. Tässä tutkielmassa selvitän miten nuorisotyönohjaajat käsittävät sielunhoidon. Lisäksi tutkin millaisia käytännön kokemuksia nuorisotyönohjaajilla on sielunhoitotyöstä. Pyrin myös selvittämään, miten nuorisotyönohjaajat arvioivat tekemäänsä sielunhoitotyötä ja millaisia välineitä he käyttävät arvioinnin tueksi. Tutkimuksessani pyrin lisäksi kartoittamaan, millaista koulutusta tai tukea nuorisotyönohjaajat toivovat sielunhoitoon.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten seurakunnan nuorisotyönohjaajat käsittävät sielunhoidon?
2. Millaista sielunhoitotyötä seurakunnan nuorisotyönohjaajat tekevät?
3. Miten seurakunnan nuorisotyönohjaajat arvioivat tekemäänsä sielunhoitotyötä?
4. Millaista tukea seurakunnan nuorisotyönohjaajat toivovat sielunhoitoon?

3.2 Tutkimusmetodi

Tutkielma on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Tutkimusmetodinä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tässä tutkielmassa pyrin kuvaamaan tutkimusaineistosta nousevia havaintoja mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Pyrkimyksenäni on tiivistää ja esittää selkeä kuvaus Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa työskentelevien nuorisotyönohjaajien sielunhoito käsityksistä ja kokemuksista. Käsitelen aineistoa tutkimalla ja perehtymällä yksilöllisiin vastauksiin. Pyrin kokoamaan tutkimusaineistosta selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. ⁷⁴

Aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään siten, että vastaajien ilmaisuista muodostetaan pelkistyksiä, joiden avulla pyritään luokittelemaan aineistoa. Luokitellun avulla pyritään muodostamaan kategorioita, joiden avulla selvitetään vastauksia tutkimuskysymyksiin. ⁷⁵

Tavoitteena on toteuttaa systemaattinen analyysi nuorisotyönohjaajien sielunhoitokäsityksistä- ja kokemuksista. Pyrin selvittämään myös millaisia sielunhoidon menetelmiä nuorisotyöntekijät käyttävät ja miten he arvioivat tekemäänsä sielunhoitotyötä. Lisäksi selvitän millaista tukea nuorisotyönohjaajat toivovat sielunhoitoon.

⁷⁴ Tuomi & Sarajärvi 2002 107–110.

⁷⁵ Tuomi & Sarajärvi 2002, 112–115.

3.3 Aineiston hankinta

Tutkielman aineiston keruu toteutettiin E-lomakkeella. Tutkimuskyselyn välittäjänä toimi Helsingin hiippakunnassa hiippakuntasihtööri Jaana Rönttilä. Kyselyn toimitti Lapuan nuorisotyönohjaajille Lapuan kasvatuksen sihtööri Reijo Takamaa. Hiippakuntasihtöörin välittivät tutkimuskyselyn sähköisen linkin Lapuan ja Helsingin hiippakunnissa työskenteleville nuorisotyönohjaajille.

Tutkimuskysely toimitettiin nuorisotyönohjaajille saatekirjeen⁷⁶ kera kaikille Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa työskenteleville nuorisotyöntekijöille sähköpostitse. Sähköpostilistojen tietoja ei välitetty eteenpäin tietoturvalisistä syistä, joten sähköpostilistojen tarkempia tietoja, kuten jakelun henkilömääriä ei ole tiedossa. Aineisto hankittiin vuoden 2016 syksyllä.

3.4 Tutkimusjoukko

Tutkimusasetelmaan Lapuan ja Helsingin hiippakuntien nimeäminen muotoutui nuorten sielunhoidon teemaan tutustuttaessani. Nuorisobarometri⁷⁷ vuodelta 2006 käsittelee nuorten uskonnollisuutta. Nuorisobarometrissa esitettiin Tampereen yliopiston nuorisotutkimuksen professorin Helena Helven tutkimusta, jossa esitettiin pohjanmaalaisien nuorten olevan uskonnollisempia kuin vastaavan ikäisten helsinkiläisnuorten.⁷⁸ Näin ollen tälle asetelmalle on mielekästä tehdä tutkimusta myös nuorisotyöntekijöiden toteuttamasta sielunhoidosta.

Tutkimuskysely lähetettiin sähköpostitse Helsingin ja Lapuan hiippakunnan alueella toimiville nuorisotyönohjaajille. Tutkimuskyselyyn vastasi kahdeksan Helsingin hiippakunnan alueella toimivaa nuorisotyön ohjaaja ja 10 Lapuan hiippakunnan nuorisotyönohjaajaa. Tutkimukseen osallistuneista kahdeksan oli miehiä ja 10 naisia. Vastanneista nuorisotyöntekijöistä 28 % työskenteli kunnissa ja 72 % kaupungeissa. Vastaa-ajista kaksi oli alle 30 vuotiaa, viisi 30–39 vuotiaa, neljä 40–49 vuotiaa, kuusi 50–59 vuotiaa sekä yksi vähintään 60-vuotias.

⁷⁶ ks. Liite 2.

⁷⁷ Uskon asia. Nuorisobarometri 2006.

⁷⁸ Helve 2006, 95.

Ikävuodet	N	% osallistuneista
alle 30	2	11
30–39 vuotta	5	28
40–49 vuotta	4	22
50–59 vuotta	6	33
60 vuotta tai enemmän	1	6

Taulukko 1. Tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyönohjaajien ikäjakauma.

Tutkimukseen osallistuneista 50 % eli yhdeksän oli työskennellyt nuorisotyönohjaajana 21 vuotta tai enemmän. Kahdella vastanneista oli työvuosia takana 16–20 vuotta, neljällä 11–15 vuotta sekä kahdella 5–10 vuotta. Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista ainoastaan yksi oli työskennellyt alle 5 vuotta työssään.

Työskentelyvuodet	N	% osallistuneista
1–5 vuotta	1	6
6–10 vuotta	2	11
11–15 vuotta	4	22
16–20 vuotta	2	11
21 vuotta tai enemmän	9	50

Taulukko 2. Tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyönohjaajien työskentelyvuodet.

4 Nuorisotyönohjaajat ja sielunhoito

Tässä luvussa pyrin esittämään vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni ”*Miten kirkon nuorisotyönohjaajat käsittävät sielunhoidon?*”. Luvussa 4.1. esittelen tutkimustulosten pohjalta nuorisotyönohjaajien keskeisimpiä sielunhoidollisia periaatteita. Luvussa 4.2 esittelen nuorisotyönohjaajien käsityksiä sielunhoidosta.

4.1 Nuorisotyönohjaajien keskeiset sielunhoidolliset periaatteet

Tutkimuksessa selvitettiin nuorisotyönohjaajien keskeisimpiä sielunhoidollisia periaatteita. Tutkimuksessa pyydettiin luettelemaan tärkeysjärjestyksessä 3–5 sielunhoidollista periaatetta. Lisäksi nuorisotyönohjaajia pyydettiin arvioimaan kuinka usein he kiinnittävät huomiota sielunhoidollisiin periaatteisiin erilaisissa toiminnoissa, kuten hartauden harjoittamisessa, opetuksessa, nuorten kohtaamisessa, järjestyksen pidossa sekä yhteydenpidossa huoltajiin. Esittelen aluksi keskeisimmät sielunhoidolliset periaatteet, ja sen jälkeen nuorisotyönohjaajien arvioita niiden soveltamisesta eri toimintoihin.

Nuorisotyönohjaajien vastauksissa kuunteleminen esiintyi yleisimmin mainittuna sielunhoidollisena periaatteena. 78 % vastanneista kertoi kuuntelemisen olevan yksi tärkeimmistä sielunhoidollisista periaatteistaan. Osa vastauksista sisälsi erilaisia kuuntelemista kuvaavia ilmaisuja, kuten aktiivinen kuunteleminen, aito kuunteleva kohtaminen ja kuunteleva läsnäolo. Kuuntelemista kuvattiin vastauksissa monin eri tavoin, joten kuvatakseni vastauksia riittävän laajasti käytän tästä ilmausta *aktiivinen kuunteleminen*⁷⁹. Vastaja 18 kertoo, että olennaista sielunhoidossa on kuuntelemisen lisäksi se, että ottaa apua tarvitsevan asian todesta:

”Kaikki mitä nuori sanoo, on totta.”

(Vastaja 18)

Todesta ottaminen on myös eräänlainen luottamuksen osoituksen muoto. Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista 61 % kertoi luottamuksen olevan joko tärkein tai toiseksi tärkein heidän keskeisimmistä sielunhoidollisista periaatteistaan. Luottamusta kuvattiin myös sanoilla luotettavuus ja luottamuksen osoitus.

⁷⁹ Kiiskan mukaan aktiivinen kuuntelu edellyttää täyden huomion keskittämistä asiakkaaseen. Kiiski 2009, 96–98.

Tärkeimpiä sielunhoidollisia periaatteita selvitettäessä, hengellisyyteen viitattiin kaikinensa kahdeksassa vastauksessa. Näistä yhdessä viitattiin Raamatun käyttöön ja kahdessa vastauksessa mainittiin Jumala ja Jumalan armo. Neljässä vastauksessa mainittiin rukous tai rukoileminen. Lisäksi yksi vastaaja kertoi rukoilevansa kohtaamisen aikana omassa mielessään tai kohtaamisen jälkeen, mikäli kohtaaminen ei sisältänyt rukoilua.

Sielunhoidollisina periaatteina mainittiin myös tuen tarjoaminen sekä lohdutus ja toivon antaminen. Tuen tarjoaminen mainittiin viidessä vastauksessa ja sitä kuvailtiin sanoilla tukeminen ja auttaminen. Lohdutus tai lohduttaminen nousivat esille kolmessa vastauksessa. Toivon antaminen mainittiin yhdessä vastauksessa ja toivon etsintä toisessa. Muita yksittäisinä mainintoina ilmenneitä sielunhoidollisia periaatteita olivat vaitiolo, eteenpäin ohjaus, kosketus sekä järki.

Seuraavaksi esittelen luettelon nuorisotyönohjaajien mainitsemista sielunhoidollisista periaatteista. Eri osa-alueet on luetteloitu siten, että ensimmäisenä mainittu on esiintynyt nuorisotyönohjaajien esittämässä vastauksissa eniten ja viimeisimpänä mainittu on esiintynyt vastauksissa vähiten.

Nuorisotyönohjaajien keskeisimmät sielunhoidolliset periaatteet

- aktiivinen kuunteleminen
- luottamus
- tukeminen
- rukous
- lohdutus ja toivonanto
- kiireettömyys
- todesta ottaminen
- Jumalan läsnäolo ja armo
- rehellisyys

Keskeisimpiä sielunhoidollisia periaatteita selvitettäessä nuorisotyönohjaajia pyydettiin arvioimaan myös sitä, kuinka usein he kiinnittävät huomiota sielunhoidollisiin periaatteisiin erilaisissa toiminnoissa, kuten hartauden harjoittamisessa, opetuksessa, nuorten kohtaamisessa, järjestyksen pidossa sekä yhteydenpidossa huoltajiin. Sielunhoidollisiin periaatteisiin kiinnitettiin eniten huomiota nuorten kohtaamisessa. Vastaajista 94 % kertoi kiinnittävänsä huomiota sielunhoidollisiin periaatteisiin nuoren kohtaamisessa joko erittäin usein tai usein. Vain yksi vastaaja kertoi vain silloin tällöin kiinnittävänsä sielunhoidollisiin periaatteisiin huomiota nuoren kohtaamisessa.

Sielunhoidollisiin periaatteisiin hartauden harjoittamisen yhteydessä kiinnitti huomiota 67 % vastaajista. Loput vastaajista jakautuivat siten, että 17 % vastaajista kiinnitti selunhoidollisiin periaatteisiin huomiota hartauden harjoittamisen yhteydessä vain silloin tällöin ja 17 % vastaajista kertoi vastaavasti kiinnittävänsä huomiota selunhoidollisiin periaatteisiin hartauden osalta vain harvoin.

Sielunhoidollisten periaatteiden huomioon ottaminen nuorisotyönohjaajien toteuttamassa opetustyössä tapahtui 44 % vastaajista joko erittäin usein tai usein. Puolet vastaajista kertoivat kiinnittävänsä huomiota selunhoidollisiin periaatteisiin opetustyössä silloin tällöin. Yksi vastaaja kertoi kiinnittävänsä selunhoidollisiin periaatteisiin huomiota opetuksen aikana vain harvoin.

	erittäin usein	usein	silloin tällöin	harvoin	ei koskaan
hartaus	17 %	50 %	17 %	17 %	0 %
opetus	5 %	39 %	50 %	5 %	0 %
nuorten kohtaaminen	44 %	50 %	5 %	0 %	0 %
järjestyksen pito	5 %	28 %	33 %	33 %	0 %
yhteydenpito huoltajiin	11 %	33 %	44 %	11 %	0 %

Taulukko 3. Nuorisotyönohjaajien (n=18) arvio siitä, kuinka usein he huomioivat selunhoidollisia periaatteita taulukossa mainituissa toiminnoissa.

Informanteista 44 % kiinnitti selunhoidollisiin periaatteisiin huomiota yhteydenpidossa huoltajiin. Vastaajista yhtä monta eli 44 % esitti kiinnittävänsä huomiota selunhoidollisiin periaatteisiin yhteydenpidossa huoltajiin silloin tällöin. Vain kaksi vastaajaa kertoi kiinnittävänsä vain harvoin huomiota selunhoidollisiin periaatteisiin pitäessään yhteyttä huoltajiin.

Selunhoidollisiin periaatteisiin kiinnitettiin vähiten huomiota järjestyksen pidon aikana. Kolmasosa informanteista kertoi kiinnittävänsä selunhoidollisten periaatteiden toteutumiseen huomiota järjestyksen pidon aikana joko erittäin usein tai usein. Toinen kolmannes kertoi kiinnittävänsä selunhoidollisiin periaatteisiin huomiota järjestyksen

pidon aikana silloin tällöin. Jäljelle jäänyt kolmannes kertoi vastaavasti kiinnittävänsä huomiota sielunhoidollisiin periaatteisiin järjestyksen pidon aikana vain harvoin.

4.2 Nuorisotyönohjaajien käsityksiä sielunhoidosta

Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa työskentelevien nuorisotyönohjaajien käsitystä sielunhoidosta selvitettiin kysymyksellä ”Mitä käsityksesi mukaan sielunhoito on?” Seuraavaksi esittelen tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyönohjaajien käsityksiä sielunhoidosta.

Dialoginen sielunhoitokäsitys⁸⁰ nousi vahvasti esille tämän tutkimuksen viidessä vastauksessa. Dialogisuuteen liittyi vastaajien kuvauksista päätellen aktiivinen kiinnostus toista kohtaan ja tietoinen läsnäolo. Seuraavaksi esittelen kuvauksia dialogisuutta painottavista sielunhoidon käsityksistä:

”Kuuntelemista ja läsnäoloa, sitä että on turvallinen aikuinen, johon voi luottaa ja jonka kanssa voi pohtia mennyttä ja tulevaa. Sielunhoidon tehtävä on mielestäni kannatella ihmistä, auttaa hyväksymään tapahtuneet asiat ja niistä huolimatta katsomaan toivorikkaasti tulevaan. Sielunhoito hellii ja hoivaa, rohkaisee selviytymisen tiellä, eikä koskaan tuomitse hoidettavaa.”

(Vastaaja 17)

Vastaaja 17 kuvailee sielunhoidon tehtävänä auttaa kannattelemaan ihmistä ja auttaa ihmistä hyväksymään elämässä tapahtuneet asiat. Paavo Kettunen korosti sielunhoidon teoksessaan sielunhoitajan vierellä kulkemista ja elämän tarkoituksen pohdintaa. Näiden osa-alueiden käsittelyyn pääseminen vaatii sielunhoitajalta pohjatyöksi aitoa välittävää kohtaamista, jonka kautta ansaitaan luottamusta.⁸¹ Lisäksi vastaaja 17 painottaa toivon säilyttämistä, rohkaisemista, hoivan tarjoamista, ilman tuomitsemista. Vastaaja 10 puolestaan kuvailee dialogisuuden lähtevän liikkeelle asiakkaan kuuntelusta, edeten dialogiseen keskusteluun.

”Sielunhoito on keskustelua toisen ihmisen kanssa, jossa toinen saa kertoa mieltään painavia/mietityttäviä asioita toisen ensin kuunnellessa, sitten dialogisessa

⁸⁰ Jouko Kiiski on nimittänyt kuunteluun ja keskusteluun perustuvaa auttamista dialogiseksi sielunhoidoksi. Kiiski 2009, 84–86.

⁸¹ Kettunen 2013, 113–117.

keskustelussa. Yhdessä keskustellaan myös siitä, miten Jumala on läsnä jokapäiväisessä elämässä, vaikka ihminen ei aina sitä muistakaan. Pohditaan, miten oma Jumalasuhte voi auttaa ihmistä elämässä. Rukoillaan yhdessä näistä asioista.”

(Vastaja 10)

Tutkimuksessa tuli esille selkeästi keskusteluun ja kuuntelemiseen keskittyvän auttamisen yleisyys. Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista kaikki käyttivät kuuntelemiseen keskittyvää auttamismenetelmää joko erittäin usein tai usein. Keskusteluun perustuva auttaminen oli lähes yhtä yleisesti käytetty työskentelytapa nuorisotyönohjaajien tekemässä sielunhoidossa.

TYÖSKENTELYTAPA TAI -MENETELMÄ	erittäin usein	usein	silloin tällöin	harvoin	en kos- kaan
Keskusteluun perustava auttaminen	50%	39%	11%	0%	0%
Kuuntelemiseen keskit- tyvä auttaminen	61%	39%	0%	0%	0%

Taulukko 4. Kuuntelun ja keskustelun käyttö nuorisotyönohjaajilla (n=18) sielunhoidollisessa auttamisessa.

Dialogisessa sielunhoidossa on usein läsnä myös hengellisiä elementtejä. Hengellisiä elementtejä painotettiin vastauksissa vaihdellen, eikä osa maininnut niitä lainkaan. Eri-tyisesti vastaajien 1,2 ja 3 kuvaukset heidän sielunhoidon käsityksistä painottavat hengellisiä elementtejä:

”Sielunhoito on lähimmäisen huolien kuuntelemista. Henkisten taakkojen ”jakamista”.”

(Vastaja 1)

”Ihmisen auttamista keskustelemalla, rukoilemalla ja kuuntelemalla. Hengellinen auttaminen.”

(Vastaja 2)

”Ihmisen hätään, fyysiseen, henkiseen tai hengelliseen myötäelämistä ja läsnäoloa niissä. Se on kuuntelemista ja kysymysten asettelua, että tilanteissa päästään eteenpäin. Se on konkreettista auttamista, kun on sen aika. Rukousta ja Jumalan huolenpidossa olemista.”

(Vastaaja 3)

Vastaajan 3 kuvaus hänen sielunhoidon käsityksestään pitää sisällään sekä hengellisiä, dialogisia että tavoitesuuntautuneita elementtejä. Hän kuvailee sielunhoitoa konkreettisen auttamisen silloin, kun avulle on tarvetta. Auttamiseen yhdistyy rukous ja Jumalan huolenpito. Hengellisen auttamisen ja myötäelämisen lisäksi vastauksessa painottuu kuunteleminen ja eteenpäin ohjaus. Muutamassa muussa vastauksessa painotettiin ratkaisukeskisyyttä ja auttamista identiteetin vahvistamisessa. Vastaajien 7 ja 16 sielunhoidon käsitykset pitävät sisällään selkeästi tavoitesuuntautuneen sielunhoidon piirteitä.

”Sielunhoito on ratkaisukeskeistä keskustelua, ihmisen vahvuuksien ja kykyjen etsimistä.”

(Vastaaja 7)

”Dialogia, jossa yhdessä etsitään miten elää mahdollisimman oman näköistä elämää ja mitä siihen kuuluu henkisesti, fyysisesti, sielullisesti ja yhteisöllisesti.”

(Vastaaja 16)

Osassa sielunhoidon käsitysten kuvauksissa tehtiin myös rajan vetoa tavallisen keskustelun ja sielunhoidon välille. Vastaaja 13 käsittää keskustelun ja sielunhoidon eroavaisuuden juuri hengellisten elementtien kautta. Mikäli keskustelussa nuori saa apua ja turvaa jumalasta, voidaan keskustelua kutsua sielunhoidoksi. Sielunhoito määrittyy vastaajalle hengellisten elementtien kautta. Ilman hengellisiä elementtejä, kyseessä on vain tavallinen keskustelu. Vastaaja 13 kuvailee hänen sielunhoidon käsitystään seuraavalla tavalla:

”Sielunhoito on keskusteluapua, jossa käsitellään myös ihmisen hengellisyyttä. Keskustelu voi olla sielunhoitoa, vaikka nuoren kysymykset eivät ole ollenkaan hengellisiä, jos niihin löydetään apua ja turvaa Jumalalta. Jos nuori ei halua hengellistä puolta ollenkaan niin silloin sitä kunnioitetaan, mutta kysymys on silloin keskustelusta ei sielunhoidosta.”

(Vastaaja 13)

Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista kuusi korosti sielunhoidollisen auttamisen hengellisyyttä. Vastauksissa tuli esille myös se, että sielunhoito voi olla keskustelua, joka ei suoranaisesti liity hengellisten asioiden käsittelyyn, vaan sielunhoitokeskustelussa voidaan hakea turvaa tai lohtua jumalasta tai rukouksista. Hengellisten ulottuvuuksien puuttumisesta tai näkymättömyydestä otettiin kantaa muuttamassa vastauksessa. Vastaaja 8 kuvaa sielunhoidon käsitystään kokonaisvaltaisen auttamisen kautta.

”Ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, jossa on hengellinen ulottuvuus. Ihmisen tarvetta puhua tai muulla tavoin ilmaista pahaa oloaan tai ongelmiaan jollekulle. Sielunhoidossa ei tarvitse välttämättä puhua Jumalasta, vaikka se onkin sallittua.”

(Vastaaja 8)

Hengellisten elementtien näkyvyys ei ole edellä esitetyn käsityksen pohjalta kyseiselle nuorisotyönohjaajalle olennainen seikka sielunhoidossa. Kolmessa vastauksessa ei otettu kantaa hengellisten elementtien näkyvyyteen tai ainakaan vastausten perusteella ei voinut päätellä, käsittivätkö he sielunhoidon hengelliset elementit tiedostaen näkyväksi tehdyiksi. Vastaaja 12 ja vastaaja 6 kuvailevat sielunhoidon käsityksiään hengellisyyden kautta:

”Yhteyttä Jumalan läsnäolossa.”

(Vastaaja 12)

”Ihmisen henkistä ja hengellistä tukemista.”

(Vastaaja 6)

Sielunhoidon hengellisyyttä ei kaikissa vastauksissa mainittu laisinkaan. Tällaisia vastauksia oli yhteensä kahdeksan. Esimerkiksi vastaaja 11 käsittää sielunhoidoksi kaikki keskustelunavaukset ja kysymyksen asettelut, joissa hän on nuorisotyönohjaajan roolissa voinut olla nuorelle avuksi. Auttaminen on ollut läsnäoloa, kuunteleminen ja neuvomista. Myös vastaaja 14 painottaa keskustelua, jonka tarve nousee nuoresta itsestä. Seuraavassa vastaajien 11 ja 14 kuvaukset heidän sielunhoidon käsityksistä:

”Oikeastaan kaikki kohtaaminen, jossa nuori tulee kysymyksen kanssa ja voin siinä jotenkin auttaa olemalla läsnä, kuuntelemalla, neuvomalla.”

(Vastaja 11)

”Luottamuksellista keskustelua, jonka tarve nousee nuorelta itseltään.”

(Vastaja 14)

Myös vastaja 5 käsittää sielunhoidon auttamiseksi. Vastauksessa painottuu henkilökohtaisen kontaktin syntyminen. Samoin vastaja 15 painottaa sielunhoidon käsityksessään toisen ihmisen kohtaamista ja arvostamista. Vastaja 15 kuvailee sielunhoidon tehtäväksi lohdutuksen ja toivon tuomisen.

”Levottoman tai hädässä olevan ihmisen auttamista henkilökohtaisesti tai ainakin tilanteessa, jossa henkilökohtainen kontakti pääsee syntymään.”

(Vastaja 5)

”Toisen ihmisen kohtaamista ja arvostamista, lohdutuksen ja toivon tuomista.”

(Vastaja 15)

Toivon näkökulmaa korostettiin yhteensä kahdessa vastauksessa. Toivo nähtiin vastauksissa tulevaisuuteen kantavana tekijänä. Lohdutus nousi esille useammassa vastauksessa ja sitä esiintyi hyvin monissa eri muodoissa. Osassa vastauksissa lohdutus kielennettiin esimerkiksi henkisten taakkojen jakamiseksi tai hengelliseksi myötäelämiseksi.

Näiden edellä esiteltyjen kuvausten perusteella olen luokitellut nuorisotyönohjaajien sielunhoidon käsityksiä siten, että jokaisen kuvauksen pohjalta, käsitys on luokiteltu joko dialogiseen, diakoniseen, spirituaaliseen tai tavoitesuuntautuneeseen sielunhoidon muotoon. Kolmannes vastaajista painotti hengellisyyttä sielunhoidon käsitystään kuvaillessaan, joten olen luokitellut kolmanneksen nuorisotyönohjaajista spirituaalisen sielunhoidon edustajiksi. Neljänneksessä vastauksista painotettiin dialogista sielunhoidon muotoa ja niissä käytettiin kuvauksia auttamisen dialogisuudesta ja vuorovaikutuksesta autettavan ja auttavan välillä. Nämä kuvaukset painottivat kuuntelemiseen ja keskustelemiseen keskittyviä auttamismenetelmiä. Toinen neljännes painotti diakonista sielunhoidon muotoa. Diakonisen sielunhoidon edustajaksi olen luokitellut ne nuorisotyönohjaajat, jotka ovat käyttäneet vastauksissaan sanoja, jotka kytkeytyvät vahvasti kristilliseen arvopohjaan, lähimmäisen rakkauteen ja heikomman tukemiseen

tai rinnalla kulkemiseen. Tavoitesuuntautunutta sielunhoidollista auttamista hyödynnettiin vastausten perusteella huomattavasti vähemmän, kuin spirituaalista, diakonista tai dialogista sielunhoitoa. Luokittelin vastauksista kuudenneksen tavoitesuuntautuneiksi sielunhoidon muodoiksi. Ratkaisukeskeisiä elementtejä löytyi osittain useammastakin vastauksesta, mutta huomionarvoista on, että tavoitesuuntautunutta auttamista voi olla myös osana muita sielunhoidon muotoja.

5 Nuorisotyönohjaajien sielunhoitotyö käytännössä

Tässä luvussa esittelen tutkimustuloksia, jotka pyrkivät vastaamaan toiseen tutkimuskysymykseen eli kysymykseen ”*Millaista sielunhoitotyötä kirkon nuorisotyönohjaajat tekevät?*” Ensimmäisenä esittelen nuorisotyöntekijöiden työn oleellisimpia piirteitä luvussa 5.1. Luvussa 5.2 esittelen tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyönohjaajien sielunhoidollisia valmiuksia. Luvussa 5.3 pyrin kuvailemaan kuinka paljon tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyönohjaajien työ sisältää sielunhoitoa. Luvussa 5.4 esittelen työskentelytapoja ja menetelmiä, joita nuorisotyönohjaajat hyödyntävät tekemässään sielunhoitotyössä.

5.1 Nuorisotyönohjaajien työn oleelliset piirteet

Nuorisotyönohjaajien työn oleellisempia piirteitä selvitettiin kysymällä nuorisotyönohjaajilta kysymys ”*Mitkä ovat oleelliset piirteet tekemässasi nuorisotyössä?*” Vastaukset olivat pääosin niukkoja, muutaman sanan kuvauksia siitä, mikä on oleellista nuorisotyönohjaajien työssä. Vastauksissa nousi esille kohtaaminen, perus nuorisotyö, erityisnuorisotyö, hengellinen kasvattaminen ja Raamatun ja kristinopin opettaminen, auttaminen sekä neuvonta.

Tavallisin kuvaus työn oleellisimmista piirteistä painotti ihmisten välistä kohtauksia, joista välittyi turvallisuuden ja läsnäolon kokemuksia. Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista 33 % kertoi työn oleellisemmaksi piirteeksi ihmisten välisen kohtauksen. Kohtauksista kuvattiin myös sanamuodolla ”kohdattavissa oleva aikuinen”.

Informanteista 22 % kertoi työn oleellisimpina piirteinä olevan perusnuorisotyö, jota kuvattiin rippikoulutyönä, isostoiminnan ohjauksena, avoimien omien toteuttamisena sekä koulu yhteistyönä. Yksi vastaajista painotti nuorisotyössä oleellisimpana piirteinä avoimuuden ja matalankynnyksen toiminnan, jonne kaikki olisivat tervetulleita. Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista 17 % kuvaili työn oleellisimpina piirteinä olevan erityisnuorisotyö, jossa nuoria kohdataan nuorta tukien ja ohjaten. Erityisnuorisotyön yhteydessä mainittiin myös kriminaalisytyö ja monikulttuurisytyö. Kuvaukset erityisnuorisotyön ja nuorisotyön piirteistä eivät olleet kovin kattavia, kuten vastauksista yksi ja kahdeksan voidaan todeta.

”Erityisnuorisotyön tyyppinen työskentelyote.”

(Vastaaja 1)

”Rippikoulutyö, isostoiminta, avoimien ovien toiminta, kouluuyhteistyö.”

(Vastaaja 8)

Nuorisotyönohjaajien työn oleellisimpien piirteiden kuvauksissa vain 17 % vastaajista korosti hengellisyyttä työn oleellisimpana piirteenä. Hengellisyyttä kuvattiin toimimalla hengellisenä kasvattajana tai Raamatun ja kristinopin opettajana. Yksi vastaajista kertoi työn oleellisempaan piirteeseen olevan mahdollisuus edistää Jumalan läsnäoloa nuoren elämässä sekä armon kokeminen arjessa.

”Pyrin antamaan eväitä, jolla elämän haasteista selviää.”

(Vastaaja 7)

”Auttaminen ja tukeminen kaikilla elämänalueilla.”

(Vastaaja 12)

Nuorisotyönohjauksen oleellisimpina piirteinä mainittiin myös yksittäisissä vastauksissa auttaminen ja haastavissa elämäntilanteissa tukeminen. Vastaaja 12 kertoi työnsä oleellisimpana piirteeksi olevan auttaminen ja tukeminen kaikilla elämänalueilla. Vastaaja 7 puolestaan kuvaili tyypillisimmäksi piirteekseen työssään elämän eväiden tarjoamisen vaikeista elämän tilanteista selviämiseen.

5.2 Nuorisotyönohjaajien sielunhoidolliset valmiudet

Tutkimuksessa kysyttiin *”Millaisia sielunhoidollisia valmiuksia olet saanut työhösi?”*

Nuorisotyönohjaajien kertoman mukaan merkittävimmät valmiuksia edesauttavat toiminnot olivat koulutukset ja kurssit, työnohjaus sekä omaehtoinen aihepiirin kirjallisuuteen perehtyminen. Huomattavasti eniten valmiuksia sielunhoitoon oli hankittu kursseilla ja koulutuksissa, sillä peräti 72 % tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista (n=18) kertoi osallistuneensa sielunhoidon kursseille tai koulutuksiin. Koulutukset olivat vastaajien mukaan tavallisesti osana nuorisotyönohjauksen peruskoulutusta.

Vaikka suurin osa vastaajista sai sielunhoidon valmiuksia nuorisotyönohjaajille suunnatusta peruskoulutuksesta, kertoivat vastaajat myös osallistuneensa monenlaisiin muihin lisäkoulutuksiin. Yksi vastaajista kertoi osallistuneensa myös Nuorten ihmishuuhde kurssille⁸² ja toinen vastaajista muisteli sielunhoidon koulutuksen juurien ulottuvan seurakunnan rippileirin isokoulutukseen saakka. Eräs vastaajista kertoi saaneensa välineitä sielunhoitotyöhön erityisistä terapiakoulutuksista, kuten ratkaisukeskeisestä terapiakoulutuksesta. Sielunhoidollisia valmiuksia luovina koulutuksina mainittiin myös retriitin ohjaajakoulutus, seksuaaliterapian, ryhmätyön ja toiminnallisten menetelmien koulutukset sekä kriisityön koulutukset.

Vastaajien joukosta löytyi nuorisotyönohjauksen parissa pitkän uran tehneitä vastaajia, joilla oli monipuolinen koulutustausta. Vastaaja 12 kertoi osallistuneensa kolme vuotta kestäneeseen sielunhoidon koulutukseen ja lukuisiin kriisityön koulutuksiin. Avoimen kysymyksen vastauksessa ei selvinnyt minkä tahon järjestämä koulutus oli, mutta Kirkon tutkimuskeskus toteuttaa 2–3 vuoden mittaisia sielunhoidon koulutuksia, joten oletettavasti kyseessä on ollut Kirkon tutkimuskeskuksen toteuttama koulutus. Tähän koulutukseen valitaan hiippakuntatasolta sekä seurakuntapappeja, diakoniatyöntekijöitä että nuorisotyönohjaajia.⁸³

Vastauksista päätellen perusta sielunhoidollisille valmiuksille luodaan nuorisotyönohjaajan peruskoulutuksen yhteydessä. Vastauksien perusteella myös lisäkoulutuksia on ollut saatavilla useampia. Vastaajien joukosta löytyi kuitenkin useampia lisäkoulutuksiin hakeutuneita. Vastaaja 3 kuvailee monipuolista koulutustaastaansa seuraavasti:

”Koulutus antoi perustan, meillä oli vuosien 1975–1977 aikana koulutusta 2 viikkotuntia sielunhoitoa arvostetun ammattilaisen opastuksessa eli sairaalasielunhoidon perustajan Niilo Syvänteen. Lisäkurssitusta ja koulutusta olen saanut kohtuullisen säännöllisesti ja työ tekijäänsä neuvoo. Työnohjaukseen olen osallistunut, ja se on sisältänyt myös sielunhoitajuttuja ja niitäkin on ollut 39-vuotisen urani aikana kolme eri kokonaisuutta.”

(Vastaaja 3)

⁸² Nuisku-ohjaajakoulutuksen internet-sivusto. Laajuudeltaan viiden opintopisteen Nuisku-kurssi on nuorten ihmishuuhdetaitojen kurssi, joka on tarkoitettu nuorten parissa työskenteleville.

⁸³ Kiiski 2009, 244.

Toiseksi merkittävimpanä sielunhoidollisia valmiuksia edesauttavana toimintona mainittiin työnohjaus, johon osallistumisesta kertoi lähes puolet kyselyyn vastanneista. Työnohjaukseen osallistuminen oli ollut mahdollista 44 % tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista (n=18). Virallisen työnohjauksen puuttuessa osa vastaajista kertoi hyötyvänsä työyhteisön tai esimiehen tuesta vaikeiden asioiden käsittelyssä tai purkamisessa.

Nuorisotyönohjaajien merkittävimpien sielunhoidollisia valmiuksia luovien toimintojen, koulutuksen ja työnohjauksen lisäksi, nuorisotyönohjaajat mainitsivat omaehtoisen kirjallisuuteen perehtymisen tarjoavan lisää tietoa sielunhoidon toteuttamiseen. Tutkimukseen osallistuneista 17 % kertoi sielunhoidollisten valmiuksien omaehtoisesta kartuttamisesta kirjallisuuteen perehtymisen avulla. Myös Kiiski mainitsee kirjallisuuden avulla taitojen harjaannuttamisen olevan hyvä tiedon lisäämisen menetelmä.⁸⁴

Vaikka valtaosa oli saanut koulutusta sielunhoitoon jossakin vaiheessa uraansa, löytyi vastaajajoukosta kaksi, jotka eivät syystä tai toisesta olleet päässeet osallistumaan sielunhoidon koulutuksiin. Koulutuksen puute ei heille tuntunut olevan ongelma. Oman ammatillisen toiminnan kehittäminen voi onnistua myös muilla tavoin kuin kurseilla tai koulutuksen piirissä, kuten vastaaja 17 kuvaus sielunhoidollisista valmiuksistaan kertoo:

”Kriisitilanteiden jälkeen on ollut mahdollisuus purkaa kokemusta. Koulutuksia aiheeseen liittyen ei työurani aikana ole ollut (tai en siis ole osallistunut sellaisiin). Käytäntö ja viisas sydän ovat mielestäni olleet parhaat opettajat. Myös omakohtaiset kokemukset (vaikeudet elämässä) ovat antaneet ymmärrystä, miten voi toimia - miten olisin itseni kohdalla toivonut toisten toimivan.”

(Vastaaja 17)

Vastaaja 17 kuvailee vastauksessaan käytännön opetusta sekä omakohtaisten kokemusten tuomaa ymmärrystä. Vastaukseen sisältyy myös kristinuskon kultainen sääntö; omat kokemukset ovat antaneet ymmärrystä siihen, millaista kohtelua olisi odottanut

⁸⁴ Kiiski 2009, 245.

toisilta vaikeita elämäntilanteita kohdatessaan. Omakohtaisten kokemusten merkitys nousi esille 33 % vastauksissa sielunhoidollisista valmiuksista kysyttäessä.

5.3 Nuorisotyönohjaajien arvio heidän tekemän sielunhoidon määrästä

Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista (n=18) 61% kertoi, että heidän työnsä sisältää sielunhoitoa viikoittain. Tutkimuksessa nousi esille, että tutkimukseen osallistuneiden Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa toimivien nuorisotyönohjaajien välillä on eroja heidän työnsä sisältämän sielunhoidon määrässä. Lapualla toimivista nuorisotyönohjaajista 70 % kertoi heidän työnsä sisältävän sielunhoitoa viikoittain. Vastaava osuus Helsingin hiippakunnassa työskentelevistä nuorisotyönohjaajista oli 50 %. Informanteista yksikään ei kertonut heidän työnsä sisältävän sielunhoitoa lähes päivittäin. Kiisken Mikkelin hiippakunnassa toteutettu, papeille ja diakoniatyöntekijöille suunnattu tutkimus osoitti, että heistä noin neljäsosa kävi sielunhoitokeskusteluja päivittäin ja 42 % Kiisken tutkimuskyselyyn vastanneista pari kertaa viikossa.⁸⁵

Helsingin hiippakunnan nuorisotyönohjaajista 25 % kertoi sielunhoidon sisältyvän työhönsä pari kertaa kuussa ja 25 % heistä kertoi sielunhoidon sisältyvän työhönsä vain kerran kuussa. Lapuan hiippakunnassa työskentelevistä nuorisotyönohjaajista vain 10 % kertoi sielunhoidon sisältyvän työhönsä noin kerran kuussa. Tutkimukseen osallistuneista Helsingin hiippakunnassa toimivista nuorisotyönohjaajista yksikään ei kertonut, että heidän työssään tapahtuisi sielunhoitoa harvemmin kuin kuukausittain. Lapuan hiippakunnassa toimivista nuorisotyönohjaajista kaksi kertoi heidän työn sisältävän sielunhoitoa harvemmin kuin kuukausittain.

⁸⁵ Kiiski 2009, 226–227.

Taulukko 5. Helsingin ja Lapuan hiippakuntien nuorisotyönohjaajien (n=18) arvio heidän työnsä sisältämän sielunhoidon määrästä.

Lapualaisten nuorisotyönohjaajien kokemus sielunhoidon sisällyttämisestä työhönsä haajaantui siten, että 70 % vastanneista eli suurin osa heistä, koki sielunhoidon sisältyvän heidän työhönsä viikoittain. Lapualaisista nuorisotyönohjaajista 30 % kertoi sielunhoidon sisältyvän heidän työhönsä noin kerran kuussa tai harvemmin. Helsingin hiippakunnan alueella työskentelevistä nuorisotyönohjaajista 50 % kertoi heidän työnsä sisältävän sielunhoitoa viikoittain ja loput 50 % vastanneista kertoi sielunhoidon kuuluvan osaksi heidän työtään kuukausittain. Tutkimus tulosten perusteella näyttää siltä, että sielunhoito on merkittävä osa nuorisotyönohjaajien työtä, kun kaikkineen 61 % tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista kertoi sielunhoidon sisältyvän heidän työhönsä viikoittain.

Sielunhoito osana nuorisotyönohjausta

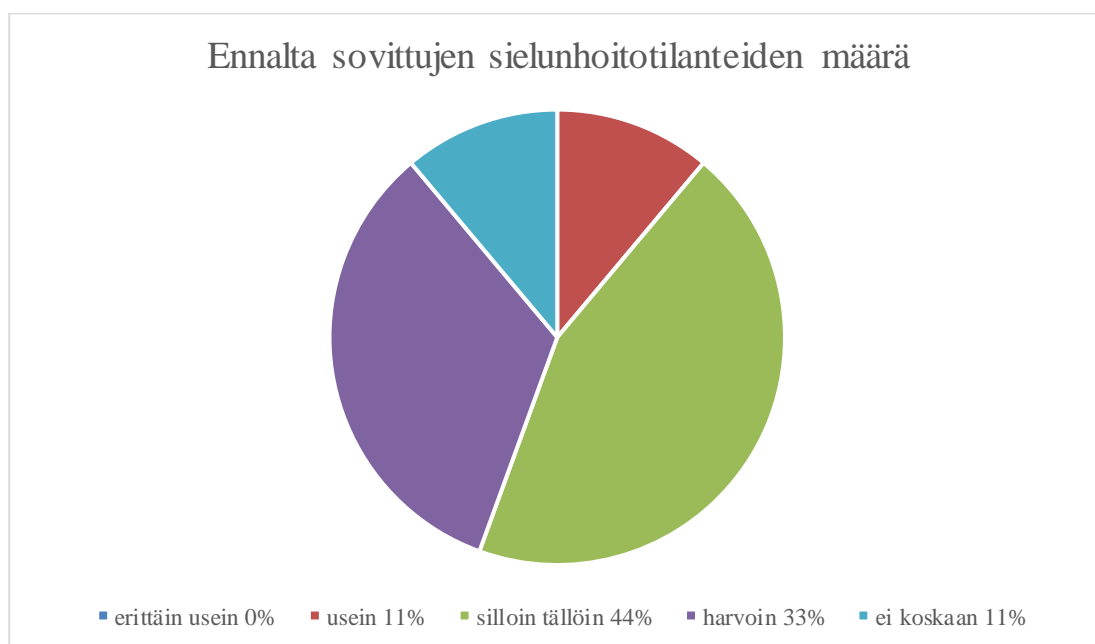
lähes joka päivä	0%
pari kertaa viikossa	23%
viikoittain	39%
pari kertaa kuukaudessa	11%
noin kerran kuukaudessa	17%
harvemmin	11%

Taulukko 6. Nuorisotyönohjaajien (n=18) arvio heidän työnsä sisältämästä sielunhoidon määrästä.

Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista 11 % kertoi, että sielunhoitotilanteet ovat olleet usein ennalta sovittuja. Vastaajista 44 % ilmoitti, että

sielunhoitotilanteet ovat sovittu ennalta vain silloin tällöin. 33 % vastaajista ilmoitti, että sielunhoitotilanteiden ovat sovittu ennalta vain harvoin. 11 % tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista kertoi, että he eivät sopineet sielunhoitotilanteita koskaan ennalta.

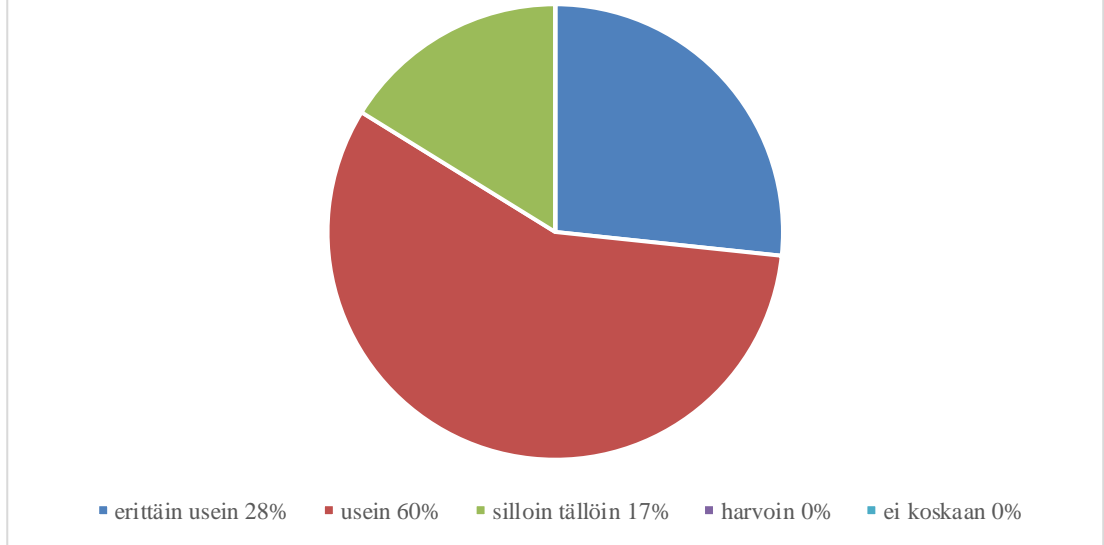
Hiippakuntien välillä ei ollut nähtävissä merkittäviä eroja siinä suhteessa, että sovittiinko sielunhoitotilanteita ennakoon. Tutkimusjoukko on toki sen verran pieni, että suurempien johtopäätösten tekeminen hiippakuntien välisistä eroista ei ole mahdollista. Helsingin hiippakunnan nuorisotyönohjaajista kaksi kertoi sielunhoitotilanteiden olevan usein ennalta sovittuja, siinä missä Lapuan hiippakunnassa työskentelevistä yksikään ei kertonut vastaavaa. Nuorisotyönohjaajista valtaosa eli 77 % koki, että sielunhoitotilanteita sovittiin ennakolta joko silloin tällöin tai vain harvoin. Lapuan hiippakunnan nuorisotyönohjaajista kaksi kertoi, että sielunhoitotilanteita ei sovittu koskaan ennakolta.

Taulukko 7. Nuorisotyönohjaajien (n=18) arvio ennalta sovittujen sielunhoitotilanteiden määrästä.

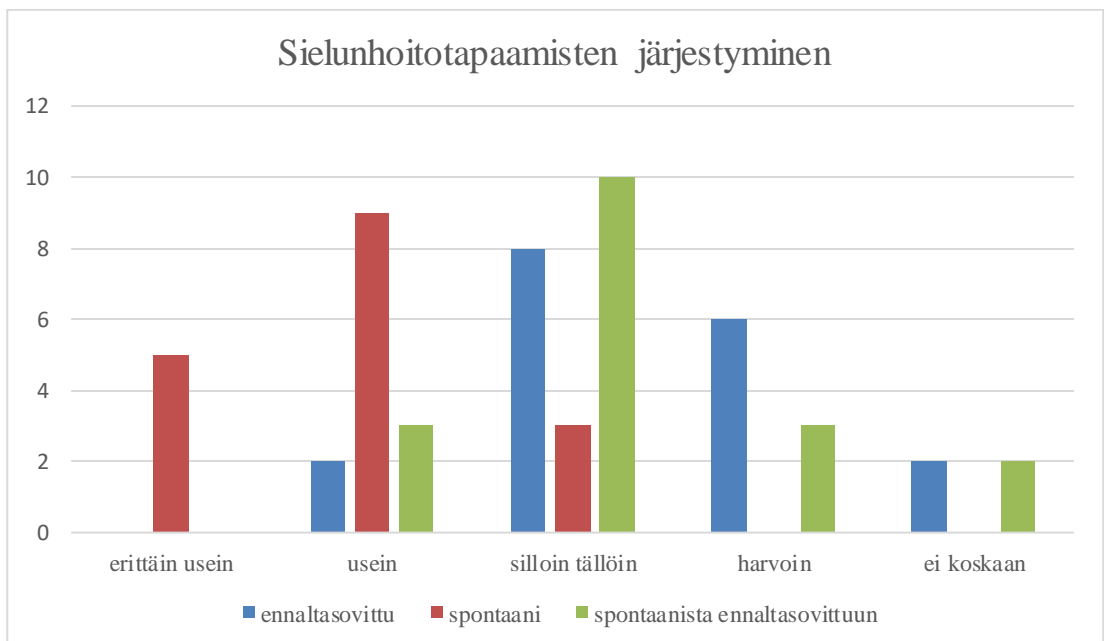
Tutkimuksen mukaan näyttää siltä, että ennalta sovittujen sielunhoitotilanteiden sijaan suurin osa nuorisotyönohjaajien sielunhoitotilanteista käynnistyy spontaanisti. Vastanneista 88 % kertoi sielunhoitotilanteiden käynnistyvän spontaanisti. 17 % nuorisotyönohjaajista kertoi sielunhoitotilanteiden käynnistyvän spontaanista. Tutkimukseen osallistuneista kukaan ei maininnut, etteikö sielunhoitotilanteita syntyisi spontaanisti. Tämän kysymyksen kohdalla ei ollut havaittavissa hiippakunta kohtaisia eroja.

Sielunhoidollisen tilanteen käynnistyminen spontaanisti

Taulukko 8. Lapuan ja Helsingin hiippakuntien nuorisotyönohjaajien määrällinen arvio spontaanisti käynnistyneistä sielunhoitotilanteista.

Vastaajista 17 % kertoi, että spontaani sielunhoitokeskustelu johtaa usein uuden tapaamisen sopimiseen. Yli puolet nuorisotyönohjaajista eli 56 % kertoi, että spontaanista sovittuun sielunhoitotapaamiseen päädytään silloin tällöin. Nuorisotyönohjaajista 17 % koki vastaavaa vain harvoin. 11 % nuorisotyönohjaajista kertoi, etteivät he päätyneet koskaan spontaanien tapaamisten pohjalta sovittuihin tapaamiseen. Hiippakuntien välisiä eroja ei ollut havaittavissa spontaanin keskustelun johtamisesta sovittuun tapaamiseen.

Taulukko 9. Nuorisotyönohjaajien(n=18) arvioita sielunhoitotapaamisten järjestymisestä ennalta sovitusti, spontaanista ja spontaanista tapaamisesta ennalta sovitun tapaamisen järjestämiseen.

Valtaosa nuorisotyönohjaajista arvioi, että sielunhoitokeskustelut syntyvät erittäin usein tai usein spontaanisti. Spontaanit sielunhoitokeskustelut johtavat kuvausten mukaan silloin tällöin ennalta sovitun sielunhoitotapaamiseen. Nuorisotyönohjaajilla on ennalta sovitun sielunhoitotapaamisia huomattavasti vähemmän kuin spontaanisti käynnistyviä sielunhoitotapaamisia. Valtaosa nuorisotyönohjaajista kertoi, että sielunhoitotapaamisen ovat ennalta sovitun vain silloin tällöin tai harvoin. Kaksi informanttia kertoi sielunhoitotapaamisen olevan usein ennalta sovitun ja vastaavasti kaksi muuta informanttia kertoivat, ettei sielunhoitotapaamisen ole koskaan olleet ennalta sovitun.

5.4 Sielunhoidon työskentelytavat ja menetelmät

Nuorisotyönohjaajien tekemän sielunhoidon käytänteitä selvitettiin avoimella kysymyksellä: ”Millaista sielunhoitotyötä teet käytännössä? Kuvaile mahdollisimman monipuolisesti.” Lisäksi vastaajia pyydettiin esittämään arvio siitä, kuinka usein he käyttävät sielunhoidossa yleisimmin käytettyjä työskentelytapoja ja -menetelmiä eli keskusteluun perustuvaa auttamista, kuuntelemiseen keskittyvää auttamista, opastamista ja neuvomista, rukouksen käyttöä, raamatun käyttöä, ripin käyttöä, musiikin käyttöä, verkkoauttamista ja hiljentymistä.⁸⁶ Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus täydentää taulukkoa esittelemällä jokin muu työskentelytapa tai -menetelmä, jota he käyttävät sielunhoidossa. Kunkin työskentelytavan ja -menetelmän kohdalla informantit arvioivat niiden käyttöastetta asteikolla erittäin usein - usein - silloin tällöin - harvoin - en koskaan.

Nuorisotyönohjaajien toteuttamassa sielunhoitotyössä yleisimmin käytetty työskentelytapa oli kuuntelemiseen keskittyvä auttaminen. Toiseksi yleisimmin informantit käyttivät keskusteluun perustuvaa auttamista. Nämä menetelmät ovat hyvin olennaisia ja osittain rinnakkaisia ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, joten käsittelem niitä yhdessä luvussa 5.4.1. Kolmanneksi yleisimmin käytettynä työskentelytapana- tai menetelmänä mainittiin rukouksen käyttö. Muiden hengellisten elementtien eli raamatun,

⁸⁶ Nämä menetelmät mainittiin yleisimpinä sielunhoidon työskentelytapoina ja menetelmiä Jouko Kiiskan Mikkelin hiippakunnassa toteutetulle pappien ja diakoniatyöntekijöiden sielunhoidon tutkimuksessa. Kiiski 2009.

ripin ja hengellisen musiikin käyttö oli rukousta harvinaisempaa. Tulosten käsittelyn selkeyttä edistääkseni, olen käsitellyt kaikkien hengellisten elementtien käyttöä luvussa 5.4.2. Opastaminen ja neuvominen sekä verkkoauttaminen olivat yhtä yleisesti käytettyjä sielunhoidon työskentelymenetelmiä. Esittelen opastamiseen ja neuvomiseen liittyviä sielunhoidon käytänteitä luvussa 5.4.3. Esittelen luvussa 5.4.4 verkkoauttamisen käytänteitä ja verkkoauttamista yleisesti ottaen sielunhoidollisena menetelmänä.

Informanttien mukaan hiljentymistä käytettiin sielunhoidon menetelmänä vähemmän kuin keskusteluun ja kuunteluun keskittyvää auttamista, rukousta, opastusta ja neuvontaa sekä verkkoauttamista. Edellä mainittujen menetelmien korkeammasta käyttöasteesta huolimatta, joka viides vastaaja käytti usein hiljentymistä sielunhoidon menetelmänä. Mainittujen menetelmien käyttöasteen yleisyydestä on nähtävissä, että kaikki edellä mainitut työskentelytavat ovat nuorisotyönohjaajien keskuudessa yleisesti käytettyjä sielunhoidon menetelmiä. Kuvailen hiljentymisen käyttöä sielunhoidon työskentelytapana luvussa 5.4.5.

TYÖSKENTELYTAPA TAI -MENETELMÄ	erittäin usein	usein	silloin tällöin	harvoin	en kos- kaan
keskusteluun perustava auttaminen	50%	39%	11%	0%	0%
kuuntelemiseen keskit- tyvä auttaminen	61%	39%	0%	0%	0%
opastaminen ja neuvo- minen	0%	33%	61%	5%	0%
rukouksen käyttö	17%	11%	44%	28%	0%
Raamatun käyttö	0%	11%	28%	56%	5%
ripin käyttö	0%	5%	11%	50%	33%
musiikin käyttö	5%	0%	11%	56%	33%
verkkoauttaminen	11%	22%	22%	33%	11%
hiljentyminen	0%	22%	22%	33%	11%
jokin muu, mikä? leirien yhteydessä		5%			

Taulukko 10. Nuorisotyönohjaajien arvio siitä, kuinka paljon he käyttävät yleisimpiä sielunhoidon työskentelytapoja ja -menetelmiä.

Vastaajilla oli mahdollisuus myös täydentää taulukkoa sellaisella sielunhoidon menetelmällä tai työskentelytavalla, jonka he kokivat mainitsemisen arvoiseksi tai listauksesta puuttuvaksi. Tämän täydennysmahdollisuuden hyödynsi yksi vastaajista. Menetelmän tai tavan esittelyn sijaan Vastaaja 8 lisäsi sielunhoidon menetelmien ja tapojen listauksen kohtaan ”jokin muu, mikä?” vastauksen ”leirien yhteydessä”. Tämän tutkielman puitteissa olen pyrkinyt rajaamaan tutkimustehtäväkseni sielunhoidon käytänteitä, joten pyrin pitäytymään tutkimustehtävässä. Näin ollen pyrin tarkastelemaan tutkielmassa tutkimuskysymysten osalta relevantteja kysymyksiä, joten en esittele tarkemmin paikkoja, joissa nuorisotyönohjaajat toteuttavat sielunhoitotyötä.

5.4.1 Kuuntelemiseen ja keskustelemiseen keskittyvä auttaminen

Nuorisotyönohjaajia pyydettiin kuvailemaan, millaista sielunhoitotyötä he tekevät käytännössä. Nuorisotyönohjaajat kertoivat käyttävänsä kuuntelemiseen keskittyvää auttamista yleisimmin kuin muita työskentelytapoja tai -menetelmiä. Kaikissa vastauksissa korostui läsnäolon ja aktiivisen kuuntelun merkitys.

Läsnäolon mahdollistamiseksi on oleellista olla saatavilla. Saatavilla olo ei välttämättä tarkoita fyysistä läsnäoloa. Vastaaja 3 kertoo olevansa tavoitettavissa puhelimen ja sosiaalisen median kautta. Osoitus siitä, että on saatavilla ja tavoitettavissa nousi useammassa vastauksessa esille. Vastaaja 4 käyttää taas ilmaisua kuulluksi tulemisen mahdollisuuksien luomisesta, ”oman ajan antamisena” massan kohtaamisen sijaan. Myös Kiiski painottaa läsnäolon merkitystä ja täyden huomion antamista asiakkaalle.⁸⁷ Seuraavaksi esittelen vastaajan 3 ja vastaajan 4 kuvaukset heidän tekemän sielunhoitotyön käytänteistä.

”Olen aina valmis keskustelemaan, mikäli joku sitä pyytää tai keskustelun aloittaa. Olen tavoitettavissa puhelimen ja sosiaalisen median välityksellä, joten se vähäinen sielunhoito, jota pääsen tekemään, jakautuu aika tasan verkon ja kasvotusten kohtaamisen välillä.”

(Vastaaja 3)

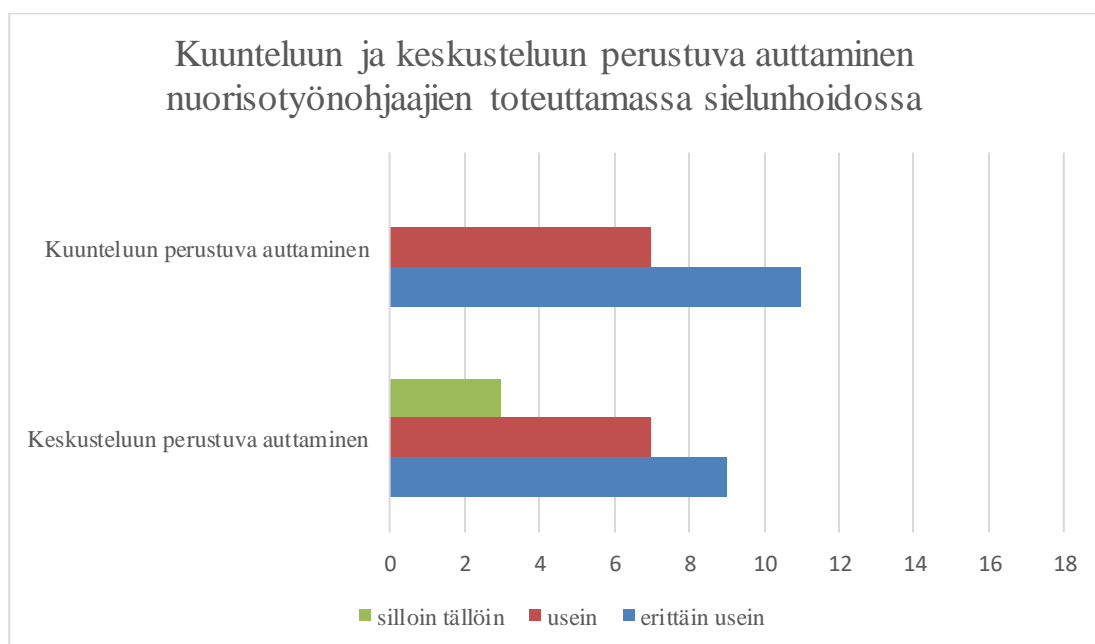
⁸⁷ Kiiski 2009, 201.

”Nuorten kohtaaminen leireillä, heille ”oman ajan antaminen” massan kohtaamisen tilalla. Teen kotikäyntejä myös iäkkäämpien luo. Pyrin antamaan luontevan mahdollisuuden tulla kuulluksi ja tukemaan ihmistä eri tilanteissa.”

(Vastaja 4)

Kuten vastaajan 4 kuvauksesta voi havaita, niin kuulluksi tulemisen kokemusten ja läsnäolon mahdollistaminen ei keskity ainoastaan vain nuoriin. Nuorisotyöohjaajat työskentelevät tavallisesti myös iäkkäämpien ihmisten kanssa. Sielunhoidon käytänteitä sovelletaan asiakkaan tarpeiden mukaan. Nuorisotyöohjaajat tekevät kotikäyntejä ja pyrkivät luomaan tilaa kokemukselle kuulluksi tulemisesta.

Aktiivinen kuuntelu on lähellä keskustelua. Aktiivisen kuuntelun tunnusmerkinä on aito kiinnostus toista ihmistä kohtaa, ja se ilmenee tarkentavien kysymysten esittämisellä ja asiakkaan kokemusten jakamisena. Aktiivinen kuuntelu on lähellä keskustelua, mutta sen painopiste on kuuntelussa, jolloin keskustelu etenee asiakkaan ehdoilla. Sekä kuuntelun että keskustelun merkitys korostui nuorisotyöohjaajien sielunhoidollisessa auttamisessa. Kaikki 18 tutkimuskyselyyn vastannutta nuorisotyöohjaajaa kertoi käyttävänsä kuunteluun perustuvaa auttamista sielunhoidollisena työskentelytapana joko erittäin usein tai usein. Vastaajista 61 % kertoi käyttävänsä kuunteluun perustuvaa auttamista sielunhoidollisena menetelmänä erittäin usein ja jäljelle jääneet vastaajat eli 39% vastaajista kertoi käyttävänsä kyseistä menetelmää usein.

Taulukko 11. Kuunteluun ja keskusteluun perustuvan auttamistavan yleisyys nuorisotyöohjaajien (n=18) toteuttamassa sielunhoidossa.

Nuorisotyönohjaajista (n=18) 55 % käytti keskusteluun perustuvaa auttamista erittäin usein ja 39 % usein. Myös Jouko Kiisken Mikkelin hiippakunnan papeille ja diakoniatyöntekijöille toteutetussa tutkimuksessa kuuntelu ja keskustelu olivat merkittävässä roolissa heidän tekemässään sielunhoitotyössä. Kiisken tutkimuksessa 55 % vastanneista⁸⁸ (n=66) käytti keskusteluun perustuvaa auttamista erittäin usein ja 40 % vastanneista usein.

Kiisken tutkimuksessa papeista ja diakoniatyöntekijöistä 5 % käytti keskusteluun perustuvaa auttamista silloin tällöin, siinä missä vastaava luku nuorisotyönohjaajilla oli 11 %. Kummassakaan tutkimuksessa ei tullut vastauksia, joissa keskusteluun perustuvaa auttamista olisi käytetty harvoin tai ei ollenkaan. Seuraavassa esittelen vastaajan 2 kuvauksen siitä, kuinka merkittävässä roolissa keskustelu on sielunhoitotyössä.

”Keskustelen paljon nuorten kanssa ja pyrin rakentamaan luottamuksellisen turvallisen suhteen. Se johtaa usein spontaaneihin keskusteluihin, joissa nuoret jakavat paha oloaan, synnin hätäänsä, kysyvät neuvoa uskonelämään tai elämään yleensä. En tietoisesti hakeudu sielunhoitotilanteisiin, spontaanisti syntyvissä tilanteissa kuuntelen ja teen tarkentavia kysymyksiä ymmärtääkseni asian parhaan taitoni mukaan. Vastaan kysymyksiin, kun niitä tulee, mutta en tarjoa ratkaisuja, ellei niitä erikseen pyydetä. Tietysti yritän rauhoittaa tilanteen ja tilan ja mahdollisuuksien mukaan mennä johonkin sivummalle. Hengellisiä elementtejä käytän nuoren toiveesta.”

(Vastaaja 2)

Vastaaja 2 kuvailee käytännön sielunhoitotyön painottuvan nuorten kanssa käytyihin keskusteluihin, joissa rakennetaan luottamusta turvallisen suhteen luomiseksi. Turvallisessa suhteessa nuorelle jää tilaa purkaa paha oloa, synnin hätää ja myös tilaa uskonelämään ja yleisille elämään liittyville kysymyksille. Vastaaja 2 ei lähtökohtaisesti pyri opastamaan, vaan sen sijaan hän tarjoaa ratkaisuja nuoren ongelmiin vain silloin, kun niihin erikseen pyydetään apua. Hengellisyys riippuu nuoren omasta suhtautumisesta hengellisiin asioihin ja tämänkin osalta edetään nuoren ehdoilla.

Verkkotyöskentely näyttää olevan merkittävässä osassa nuorisotyönohjauksen kautta tapahtuvaa sielunhoitoa. Sielunhoidon kanavina nuorille toimii nähtävästi sekä

⁸⁸ Kiisken tutkimukseen osallistui 42 pappia ja 24 diakoniatyöntekijää. Kiiski 2009, 84.

puhelimitse että sosiaalisen median ja internetin kautta tapahtuva kohtaaminen. 27 % vastaajista kertoi käyttävänsä sielunhoitotyössään sähköpostia tai sosiaalisen median kanavia, kuten Facebook- tai Whatsapp -sovelluksia. Käytännön sielunhoitotyötä tutkittaessa selvisi, että merkittävä osa yhteydenotoista tulee myös sähköpostitse:

”Suurin osa sielunhoidollisista asioista tulee sähköpostilla, joihin pyrin vastaamaan mahdollisimman nopeasti ja huolella. Etenkin jo varsinaisista seurakuntanuorista uloskasvaneet ”nuoret aikuiset” tuntuvat ottavan mielellään yhteyttä tuttuun ohjaajaan, jonka toivottavasti ovat kokeneet luotettavaksi. Myös nuorteniltojen yhteydessä tai etenkin leirien aikana tulee tilanteita, joissa nuori kääntyy luottamuksella puoleen.”

(Vastaaja 1)

”Nuortenillat, seurakunnan retket ja nuorten leirit. Hartaudet ja verkkotyöskentely. Kuuntelen nuoria, keskustelutan heitä paljon keskenään, tapaan yksilöitä ja nuorisotyön myötä yhteisöllisyyden rakentamista siten että he tukevat toisiaan. Luottamuksen saaminen tärkeää.”

(Vastaaja 2)

”Olen aina valmis keskustelemaan, mikäli joku sitä pyytää tai keskustelun aloittaa. Olen tavoitettavissa puhelimen ja sosiaalisen median välityksellä, joten se vähäinen sielunhoito, jota pääsen tekemään, jakautuu aika tasan verkon ja kasvotusten kohtamisen välillä.”

(Vastaaja 3)

Valtaosa nuorisotyönohjaajien tekemästä sielunhoidosta näyttää syntyvän spontaanisti tai matalan kynnyksen kautta sosiaalista mediaa tai sähköpostia käyttämällä. Osa nuorten kohtaamisista johtaa toisinaan säännöllisiin tapaamisiin, joissa pyritään tuomaan nuoren elämään lohtua, rohkaisua sekä itsearvostusta. Myös rukous voi olla läsnä sielunhoitotilanteessa. Vastaaja 14 kertoo sielunhoidon käytännöstä seuraavasti:

”Eri yhteyksissä voi tulla syvempiä keskusteluita ongelmista, elämästä yleensä. Välillä jonkun kanssa tavataan kerran ja joskus voi olla pitkä aika, että tavataan esim. kahden viikon välein. Yritetään löytää yhdessä positiivisia rakennuspalikoita nuoren/nuoren

aikuisen elämään. Rukoilen heidän puolesta sielunhoitotilanteessa. Pysin lohduttamaan, rohkaisemaan ja näkemään heidät itsensä arvokkaina.”

(Vastaja 14)

Nuorisotyönohjaajien tekemä sielunhoito on nuoren kohtaamista hänen omista lähtökohdistaan käsin. Sielunhoito on keskustelua ja vaikeiden elämän tilanteiden varrella rinnalla kulkemista. Seuraavassa kahden nuorisotyöntekijän kuvaukset heidän sielunhoitotyönsä käytänteistä:

”Keskustelen nuorten kanssa heidän murheistaan. Olen kuuntelija, joka ei katoa ja johon voi luottaa. Yhdessä voimme yrittää löytää myös ratkaisuja nuorten ongelmiin. Nuoret tarvitsevat myös kokemuksen siitä, että tulevat hyväksytyksi sellaisina kuin ovat, ihmisarvoa ja rakkautta ei ansaita suorituksilla, riittää että on olemassa. Olen keskustellut joidenkin nuorten kanssa pidempiä jaksoja säännöllisesti sovituin tapaamisin. Välillä taas sielunhoitotilanne tulee odottamatta kohdalle. Haasteellisimpia sielunhoitajaksoja ovat olleet ne tilanteet, jos nuoristamme joku on kuollut. Tarve sielunhoidolle on silloin valtava ja vielä paljon myöhemminkin kuolinajankohta voi aktiivoida tarvetta uudelleen. Välillä sielunhoitotilanteet tulevat myös ihan sosiaalisen median välityksellä, nuoret saattavat ottaa yhteyttä milloin tahansa ja jakaa heille tapahtunutta ikävää kokemusta tai ahdistustaan. Olen vierailut myös psykiatrisessa sairaalassa suljetulla osastolla tapaamassa nuorta hänen omasta pyynnöstään.”

(Vastaja 17)

”Kohtaan hyvin erilaisia nuoria ja nuoria aikuisia, osa on elänyt vaikeissa olosuhteissa ja on marginaalissa, kriminaali- ja monikulttuurisuustyötä. Heitä voimaannuttamalla ja vierellä kulkien pyrin auttamaan takaisin yhteiskuntaan.”

(Vastaja 16)

Vastaja 17 kertoo monipuolisista sielunhoitokokemuksistaan, joista osa sattuu kohdalle spontaanisti ja odottamatta, osa sosiaalisen median kautta ja osa ennakoon toivotuin tapaamisin. Kohtaamiset nuorten kanssa tapahtuvat erilaisissa tilanteissa, arkisissa nuorten illoissa tai psykiatrisen sairaalan suljetulla osastolla. Vastaja 17 painottaa kuuntelun ja läsnäolon merkitystä, mutta myös yhteistä pohdintaa nuoren ongelmien ratkaisemiseksi.

Vastaaja 16 kuvauksesta selviää, että kirkon nuorisotyö tavoittaa nuoria, joilla on hyvin erilaisia taustoja. Etenkin monikulttuurisuus- ja kriminaaliryöstössä tavoitetaan nuoria, jotka ovat eläneet haasteellisissa olosuhteissa. Vastaajan 16 sanoja lainaten, nuorten sielunhoidolla pyritään voimaannuttamaan nuoria ja vierellä kulkien pyritään auttamaan heitä takaisin yhteiskuntaan. Vastauksista päätellen valtaosa nuorisotyönohjaajien tekemästä sielunhoidosta kohdistuu enimmäkseen kuitenkin ihan tavallisiin nuoriin, jotka pohtivat ikävaiheelle tyypillisiä eksistentiaalisia ja arkisiakin kysymyksiä. Vastaaja 10 kuvailee käytännön sielunhoito työtään seuraavasti:

”Nuori + nuoren ajatusmaailma + kahvi tai karkkipussi + dialoginen keskustelu + Jumala = yleisintä sielunhoitotyötä työssäni.”

(Vastaaja 10)

Nuorisotyöntekijöiden sielunhoito ei rajaudu vain nuorisoon, vaan he kohtaavat työssään nuorten lisäksi useita muita sielunhoidon tarpeessa olevia asiakkaita. Nuorisotyöntekijöiden kohdalla sielunhoito voi liittyä myös nuoren vanhempiin. Tällöin sielunhoito voi liittyä vanhemmuuden tukemiseen, kuten vastaaja 1 mainitsee:

”Kuunteleminen. Jakamista huolista. Luotettavuuden löytämistä ja kokemista. Myös lasten vanhemmat kääntyvät joskus esim. puhelimitse erityisesti silloin kun kyse nuoreen liittyvästä huolesta. Silloin tällöin puheluihin (myös sähköposteihin) liittyy kysymyksiä, joissa voi tukea vanhemmuutta.”

(Vastaaja 1)

Kuuntelemiseen ja keskustelemiseen liittyvä auttaminen tapahtuu vuorovaikutuksessa auttajan ja autettavan välillä. Dialogisuus nousee vahvasti esille yllä mainituissa kuvauksissa. Nuorisotyönohjaajat esiintyvät kuvaustensa mukaan hädän hetkellä merkittävänä tuen tarjoajina erilaisille yksilöille.

5.4.2 Hengellisten elementtien käyttö

Seurakunnan toiminnan ydin on hengellisyydessä. Seurakunnan keskeisimpänä toimintamuotona pidetään messua, joka sisältää useita hengellisiä elementtejä, kuten Raamatun lukua, siunauksia, virsilaulantaa ja rukouksia. Sielunhoidossa on kirjavia toimintatapoja hengellisten elementtien käyttämisessä. Siinä missä osa käsittää

sielunhoidon keskeiseksi toiminnaksi hengellisten elementtien käytön, toisille ne ovat vain läsnä silloin, kun asiakas niin toivoo. ⁸⁹

Tutkimuksessa selvitettiin sielunhoidossa käytettyjä työskentelytapoja, joista hengelliseksi luokiteltiin rukouksen, Raamatun ja ripin käyttö. Vastauksista päätellen rukous on yleisin nuorisotyönohjaajien käyttämä hengellinen elementti. Rukous on osa sielunhoitoa joko usein tai erittäin usein reilulla neljäsosalla vastaajista. Vastaava osuus Kiiskan Mikkelin hiippakunnassa papeille ja diakoniatyöntekijöille toteutetussa tutkimuksessa oli kaksinkertainen, kun Kiiskan informanteista 58 % kertoi käyttävänsä rukousta joko erittäin usein tai usein osana sielunhoidollista auttamista.⁹⁰

”Kuuntelu, asioiden syvemmät syyt ja sen selvittäminen, että mistä ne kumpuavat, rukouksileminen omassa mielessä.”

(Vastaaja 13)

Vastaaja 13 luonnehti keskeisimpiä sielunhoidollisia periaatteitaan edellä mainitulla tavalla. Vastaus osoittaa, että tutkimukseen vastanneet saattoivat käsittää rukouksen joko omassa mielessä tapahtuvana äänettömänä rukouksena tai ääneen lausuttuna rukouksena. Tapahtui rukouksen lausuminen sitten ääneti tai ääneen, on rukouksen käyttö edellä mainittujen tutkimusten perusteella hyvin yleistä seurakunnan eri toimijoiden toteuttaman sielunhoidon yhteydessä. Kiiskan mukaan sielunhoitotilannetta voidaan ajatella myös niinkin, että rukous on aina läsnä sielunhoito-tilanteessa. ⁹¹

Suurin osa vastaajista kertoi hengellisten elementtien olevan osa sielunhoitoa silloin, kun nuori niin toivoo. Vastaaja 4 kertoi huomioivansa hengellisten elementtien käytön yksilöllisesti. Hänen toimintatapojen valinta perustuu nuoren henkilökohtaiseen tuntemiseen ja vallitseviin tilannetekijöihin. Vastaaja 4 kuvailee toimintaansa hengellisten elementtien käyttämisen suhteen seuraavasti:

”Riippuen nuoresta, hänen asiastaan ja suhtautumisesta/tottumisesta hengellisiin asioihin, arvioin milloin on hyvä ottaa Raamattu esiin ja/tai ehdottaa rukousta hänen

⁸⁹ Kiiski 2009, 108.

⁹⁰ Kiiski 2009, 109.

⁹¹ Kiiski 2009, 113.

puolestaan tai yhteistä rukousta. Mitään kaavaa en käytä vaan toiminta tapojeni valinta perustuu kohdattavan nuoren tuntemiseen ja hänen tilanteeseensa.”

(Vastaja 4)

Myös Kiisken tutkimuksessa suurin osa vastanneista käytti hengellisiä elementtejä asiakaslähtöisesti. Kiisken tutkimuksessa papit ja diakonia työntekijät luokiteltiin kolmeen eri ryhmään sen mukaan, kuinka yleistä heidän hengellisten elementtien käyttö on. Nämä ryhmät olivat runsaasti hengellisiä elementtejä käyttävät, asiakaslähtöisesti hengellisiä elementtejä käyttävät sekä hyvin vähän tai ei lainkaan hengellisiä elementtejä käyttävät.⁹² Tähän luokitteluun perustuen nuorisotyönohjaajista kaksi käytti runsaasti hengellisiä elementtejä, 15 käytti hengellisiä elementtejä asiakaslähtöisesti ja yksi ei käyttänyt hengellisiä elementtejä koskaan.

Toiseksi harvinaisin työskentelytapa nuorisotyönohjaajien toteuttamassa sielunhoidossa oli hengellisen musiikin käyttö. Tutkimukseen osallistuneista neljäs osa ei koskaan käyttänyt hengellistä musiikkia osana sielunhoitoa ja noin puolet vastanneista käytti hengellistä musiikkia osana sielunhoitoa vain harvoin. Vaikka virret kuuluvat vahvasti suomalaiseen kulttuuriin, oli hengellisen musiikin käyttö sielunhoidossa melko vähäistä.

Rippi osoittautui nuorisotyönohjaajien keskuudessa hengellisistä elementeistä vähiten käytetyksi työskentelytavaksi. Peräti 88 % vastanneista kertoi käyttävänsä rippiä harvoin tai ei koskaan.

TYÖSKENTELYTAPA TAI -MENETELMÄ	erittäin usein %	usein %	silloin täl- löin %	harvoin %	en kos- kaan %
Rukouksen käyttö	17	11	44	28	0
Raamatun käyttö	0	11	28	56	5
Ripin käyttö	0	5	11	50	33
Hengellisen musiikin käyttö	5	0	11	56	27

Taulukko 12. Hengellisten elementtien käytön yleisyys Helsingin ja Lapuan hiippakuntien nuorisotyönohjaajien (n=18) sielunhoidollisessa auttamisessa.

⁹² Kiiski 2009, 109–111.

Hengellisyys näyttää olevan näkyvässä osassa sielunhoitoa lähinnä silloin, kun nuori on ennestään tuttu ja hänen hengellisyys on tunnistettavissa. Vastauksissa painottui poikkeuksetta nuoren ehdoilla eteneminen. Hengellisiä elementtejä käytettiin lähinnä nuoren toiveesta.

5.4.3 Opastaminen ja neuvominen

Nuorisotyönohjaajia pyydettiin kuvailemaan mahdollisimman tarkasti, millaista sielunhoitotyötä he tekevät käytännössä. Lisäksi he arvioivat, kuinka usein hyödynsivät sielunhoidossa yleisimmin käytettyjä sielunhoidon menetelmiä. Valtaosa nuorisotyönohjaajista kertoi käyttävänsä opastamista ja neuvomista sielunhoidon työskentelytapana silloin tällöin.

TYÖSKENTELYTAPA TAI -MENETELMÄ	erittäin usein	usein	silloin tällöin	harvoin	en kos- kaan
opastaminen ja neuvominen	0%	33%	61%	5%	0%

Taulukko 13. Opastamisen ja neuvomisen yleisyys Helsingin ja Lapuan hiippakuntien nuorisotyönohjaajien (n=18) sielunhoidollisessa auttamisessa.

Vastaajista 61 % kertoi hyödyntävänsä opastamista ja neuvomista sielunhoidon menetelmänä silloin tällöin. Tutkimusinformanteista 33% kertoi hyödyntävänsä opastamista ja neuvomista usein. Siitä huolimatta sielunhoidon käsitysten tai käytänteiden kuvauksissa vain muutamassa on mainittu opastusta ja neuvontaa kuvaavia toimintoja. Vastaaja 10 kuvailee sielunkäsityksensä kattavan myös nuoren neuvontaa.

”Oikeastaan kaikki kohtaaminen, jossa nuori tulee kysymyksen kanssa ja voin siinä jotenkin auttaa olemalla läsnä, kuuntelemalla, neuvomalla.”

Vastaaja 10

”Eri yhteyksissä voi tulla syvempiä keskusteluita ongelmista, elämästä yleensä. Välillä jonkun kanssa tavataan kerran ja joskus voi olla pitkä aika, että tavataan esim. kahden viikon välein. Yritetään löytää yhdessä positiivisia rakennuspalikoita nuoren/nuoren aikuisen elämään. Rukoilen heidän puolesta sielunhoitotilanteessa.”

Vastaaja 13

Vastaaja 13 kuvailee, että sielunhoidossa voidaan pyrkiä löytämään positiivisia rakennuspalikoita. Tämä voidaan tulkita myös matalan kynnyksen opastamiseksi. Vaikka

sielunhoidon käsitysten tai käytänteiden kuvauksissa ei juurikaan viitattu opastukseen ja neuvontaan niin sielunhoidon työskentelytapojen ja -menetelmien taulukkovalintojen pohjalta voi päätellä, että nuorisotyönohjaajien sielunhoidossa käytetty opastaminen ja neuvominen ovat enimmäkseen vastaajan 13 kuvaileman kaltaista matalan kynnyksen opastamista, jota toteutetaan keskustelun lomassa ja vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa.

5.4.4 Verkkoauttaminen

Verkkotyöskentely näyttää olevan merkittävässä osassa nuorisotyönohjaajien toteuttamaa sielunhoitoa. Nuorisotyönohjaajien sielunhoidon kanavina toimii sekä puhelimitse että sosiaalisen median ja internetin kautta tapahtuva kohtaaminen. 27 % vastaajista kertoi käyttävänsä sielunhoitotyössään sähköpostia tai sosiaalisen median kanavia, kuten Facebook- tai Whatsapp -sovelluksia. Käytännön sielunhoitotyötä tutkittaessa selvisi, että merkittävä osa yhteydenotoista tulee myös sähköpostitse.

TYÖSKENTELEYTAPA TAI -MENETELMÄ	erittäin usein	usein	silloin tällöin	harvoin	en kos- kaan
verkkoauttaminen	11%	22%	22%	33%	11%

Taulukko 14. Verkossa tapahtuvan auttamisen yleisyys Helsingin ja Lapuan hiippakuntien nuorisotyönohjaajien (n=18) sielunhoidollisessa auttamisessa.

”Suurin osa sielunhoidollisista asioista tulee sähköpostilla, joihin pyrin vastaamaan mahdollisimman nopeasti ja huolella. Etenkin jo varsinaisista seurakuntanuorista uloskasvaneet ”nuoret aikuiset” tuntuvat ottavan mielellään yhteyttä tuttuun ohjaajaan, jonka toivottavasti ovat kokeneet luotettavaksi. Myös nuorteniltojen yhteydessä tai etenkin leirien aikana tulee tilanteita, joissa nuori kääntyy luottamuksella puoleen.”

(Vastaaja 1)

Vastaajan 1 kuvauksen mukaan sielunhoidollisissa asioissa otetaan yhteyttä sähköpostitse. Nuorisotyönohjaaja pyrkii ylläpitämään sähköistä viestintää mahdollisimman pikaisesti, mutta huolellisesti. Taustalla on usein pitkään jatkunut suhde, jossa esimerkiksi seurakuntanuoresta kasvanut nuori aikuinen haluaa kontaktin luotettavaan ja tuttuun nuorisotyönohjaajaan.

”Olen aina valmis keskustelemaan, mikäli joku sitä pyytää tai keskustelun aloittaa. Olen tavoitettavissa puhelimen ja sosiaalisen median välityksellä, joten se vähäinen

sielunhoito, jota pääsen tekemään, jakautuu aika tasan verkon ja kasvotusten kohtaamisen välillä.”

(Vastaja 3)

Vastaja 3 kertoo olevansa tavoitettavissa puhelimen ja sosiaalisen median kautta. Osoitus siitä, että on saatavilla ja tavoitettavissa nousi useammassa vastauksessa esille. Verkkoauttaminen näyttää olevan merkittävä osa nuorisotyönohjaajien toteuttamaa sielunhoitoa. Kolmannes tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista hyödyntää verkkoauttamista sielunhoidossa joko erittäin usein tai usein. Verkkoauttaminen voi mahdollistaa apua tarvitsevalle matalan kynnyksen ottaa yhteyttä avuntarjoajaan.

5.4.5 Hiljentyminen

Tutkimustulosten mukaan hiljentymistä käytettiin sielunhoidon menetelmänä vähemmän kuin muita yleisimmiksi todettuja menetelmiä. Siitä huolimatta viidennes käytti hiljentymistä sielunhoidon menetelmänä usein. Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista valtaosa hyödyntää hiljentymistä sielunhoidollisena menetelmänä joko silloin tällöin tai harvemmin. Vastajista viidennes hyödynsi hiljentymistä sielunhoidollisena menetelmänä silloin tällöin. Kolmannes hyödynsi hiljentymistä sielunhoidollisena menetelmänä vain harvoin.

6 Nuorisotyönohjaajien tekemän sielunhoidon arviointi

Tässä luvussa esittelen nuorisotyönohjaajien näkemyksiä siitä, miten he arvioivat tekemäänsä sielunhoitotyötä ja miten he kokevat sekä käsittelevät sielunhoitotyön haasteita ja onnistumisia. Luvussa 6.1 pyrin saamaan vastauksia kolmanteen tutkimuskysymykseeni ”Miten seurakunnan nuorisotyönohjaajat arvioivat tekemäänsä sielunhoitotyötä?”. Esittelen myös nuorisotyönohjaajien työssään kokemia haasteita sekä niistä selviytymistä luvussa 6.2. Esittelen lisäksi nuorisotyönohjaajien kokemia onnistumisia luvussa 6.3.

6.1 Sielunhoidon arvioinnin lähtökohdat

Sielunhoitotyöskentelyn arviointia tutkittaessa selvisi, että osa tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista koki sielunhoitotyön arvioinnin haastavaksi. Lähes kaikki tutkimuskyselyn vastaajat kokivat arvioinnin tärkeäksi ja tarpeelliseksi osaksi työtä. Kyselyssä kysyttiin avoin kysymys ”Miten arvioit tekemääsi sielunhoitotyötä?”. Enemmistö oli vastannut kysymykseen siten, että he esittivät lähinnä mielipiteensä arvioinnin tärkeydestä.

”Osa on ollut kestoltaan aikaa vieviä ja on ollut merkitystä sekä ko. ihmiselle, että myös itselleni. On ollut haastavia asioita, mutta olen todennut olevan erittäin tärkeää, että ihminen on saanut purkaa asioitaan ja koen sen olleen todella merkittävä. Osassa en tiedä miten on vaikuttanut ko. ihmisen tilanteeseen.”

(Vastaaja 7)

Vastaaja 7 kertoo kokevansa tärkeäksi ja merkittäväksi, että ihmiselle tarjoutuu paikka, jossa saa purkaa asioitaan. Kuvauksesta päätellen kyseinen nuorisotyönohjaaja kokee sielunhoidon myös tuovan merkitystä myös hänelle itselleen. Vastaaja 2 kokee sielunhoidon yhdeksi tärkeimmäksi työnsä osa-alueeksi.

”No, palautetta on tullut paljonkin, joten se on yksi tärkeimmistä tekemistäni töistä, haastavaa, mutta myös palkitsevaa.”

(Vastaaja2)

Yleisin nuorisotyönohjaajien sielunhoidon arviointitapa näyttää vastausten perusteella olevan suullinen palaute. Vastaaja 8 nosti puolestaan esille vireystilan tuomat haasteet sekä sielunhoitotilanteiden jälkeisen pohdinnan, jolloin parannettavaa löytyy vastaajan

kertoman mukaan aina. Kyseinen vastaaja myös painotti ratkaisukeskeistä sielunhoidon mallia, jossa auttajan rooli on myös aktiivinen tilanteen ratkaisemiseksi. Vastaaja 8 kuvailee työnsä arvioinnin toteuttamista seuraavasti:

”Vaihtelevaa, riippuu paljon myös omasta vireystilasta. Välillä onnistuu ja välillä ei. Aina on jotain parannettavaa, jonka tajuaa jälkikäteen. Pysin kuitenkin olemaan läsnä nuoren elämässä ja tarvittaessa tuen häntä pitkäjänteisestikin nuoren matkalla. Olen läsnä, kuuntelen ja kuulen. Pohdin nuoren kanssa tilannetta, autan häntä itsekin kehittämään ratkaisua tilanteeseen.”

(Vastaaja 8)

Suullisen palautteen lisäksi merkittävä nuorisotyönohjaajien sielunhoitotyön arviointi menetelmä on tilanteiden jälkipuinti, jossa pohditaan tapaamisen onnistumista, perehtymällä muun muassa tapaamisen aikana käytettyihin sanavalintoihin. Tilanteiden jälkipuinti nousi esille neljässä vastauksessa. Vastaaja 15 kuvailee sielunhoitotyönsä arviointia seuraavasti:

”Arvioin joka kerta tapaamisen jälkeen, mietin ja pohdin tekemiäni sanavalintoja.”

(Vastaaja 15)

Sielunhoitotyön arvioinnin tärkeyttä painotti kolme vastaajaa. Arvioinnin tärkeyden painotuksen sijaan, löytyi myös vastakkaisia näkemyksiä. Vastaaja 3 kyseenalaistaa sielunhoitotyön arvioinnin tarpeen. Vastaaja painottaa sielunhoitajan roolia Jumalan työn välikappaleena. Palautetta onnistumisista kantautuu kyseiselle vastaajalle muun muassa siten, että joku nuorista saapuu keskustelemaan oman lähipiirin muiden nuorten saamien aikaisempien hyvien keskustelukokemusten vuoksi.

”Voiko tai saako sielunhoitotyötä arvioida? Mikä on onnistuminen? Mistä sen voi tietää? Mielestäni sielunhoitotyötä ei voi eikä pidä arvioida. Kysymys on kohtaamisesta ja Jumalan työn välikappaleena olemisesta, jota on mahdoton arvioida. Jos on pakko jotain sanoa, tuntuu että nuoret kokevat kohtaamisemme turvallisina, koska sielunhoitotilanteita tulee niin usein ja usein ensimmäistä kertaa juttelemaan tulevat sanovat, että joku muu nuori oli oman kokemuksensa perusteella suositellut juttelemista kansani.”

(Vastaaja 3)

Vastauksista voidaan päätellä hyvin erilaisia näkemyksiä sen suhteen, miten sielunhoito halutaan määritellä. Määrittelyn vaikeus haastaa kyseenalaistamaan sielunhoidon hoitavaa vaikutusta ja sitä, saadaanko sielunhoidossa aikaan auttavaa kohtaamista. Vastaaja 18 pohtii sielunhoidon onnistumisen arvioinnin vaikeutta seuraavasti:

”Vaikeus erotella työstä se, mikä hoitaa sielua ja mikä ei.”

(Vastaaja 18)

Vastaaja 13 ja vastaaja 14 kertoivat toteuttavansa työnsä arviointia monipuolisesti. Tutkimuksen kannalta on kuitenkin mahdoton vetää johtopäätöksiä heidän monipuolisista arviointitavoista, sillä he eivät ole juurikaan kuvailleet, mitä monipuolisuus tässä kohtaa tarkoittaa.

”Moninaista ja laaja-alaista.”

(Vastaaja 13)

”Se on monipuolista, välillä pieni hetki riittää, toisinaan taas on vuosia jatkunut sielunhoitosuhde. Mielestäni tärkeintä on auttaa nuorta ymmärtämään oma arvonsa, se suojelee monelta harmilta.”

(Vastaaja14)

Sielunhoidon arviointi näyttää vastausten perusteella olevan nuorisotyönohjaajan oman harkinnan varassa. Valtaosa informanteista koki sielunhoidon arvioinnin tärkeäksi osaksi sielunhoitoprosessi. Siitä huolimatta tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista vain muutama osasi kielentää sitä, miten he toteuttavat sielunhoidon arviointia.

6.2 Nuorisotyönohjaajien kokemat haasteet

Esittelen tässä luvussa sielunhoidon yhteydessä nousevia haasteita ja avuttomuuden kokemuksia. Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa työskenteleviltä nuorisotyönohjaajilta kysyttiin: ”*Millaisessa sielunhoitotilanteessa olet kokenut suurinta avuttomuutta? Miten toimit kyseisessä tilanteessa?*” Vastaukset keskittyivät sielunhoitajasta itsestä ja asiakkaasta riippuviin seikkoihin sekä sielunhoitajan ja asiakkaan väliseen vuorovaikutukseen. Tutkimustulokset on eritelty kolmen teeman alle. Nämä kolme teemaa ovat sielunhoitajan persoona, asiakas ja vuorovaikutus.⁹³

Sielunhoidossa suurinta avuttomuutta aiheuttavat tekijät

Sielunhoitajan persoona	auttamistaidon rajallisuus (2) riittämättömyyden tunne (5)
Asiakas	asiakkaan vakava sairaus (3) ihmissuhdeongelmat (1) kuolema asiakkaan lähipiirissä (6) mielenterveysongelmista kärsivät (7) nopeita ratkaisuja etsivät asiakkaat (2) väkivaltaa kokeneet asiakkaat (1)
Vuorovaikutus	asiakkaan ongelman tunnistaminen (3) asiakkaalle rajojen asettaminen (1)

Taulukko 15. Sielunhoidossa suurinta avuttomuutta aiheuttavat tekijät Helsingin ja Lapuan hiippakuntien nuorisotyönohjaajien (n=18) kuvailemina.

Sielunhoitotyön haasteita kuvattaessa riittämättömyyden kokemus nousi esille hieman yli neljäsosan vastauksissa. Erottelin riittämättömyyden tunteen ja auttamistaidon rajallisuuden omiksi kokonaisuuksiksi, sillä ensimmäinen näistä liittyy tunteeseen, joka on tahaton ja vaikeammin ohjattavissa kuin jälkimmäinen. Riittämättömyyden tunteesta huolimatta sielunhoitaja voi olla kykeneväinen auttamaan avuntarvitsijaa.

Auttamistaidon rajallisuudessa on puolestaan kyse siitä, että osaa nähdä omien auttamistaitojen rajallisuuden ja ymmärtää ohjata apua tarvitsevan tarvittaessa eteenpäin. Auttamistaidon rajallisuuden kokemusta laiminlyötäessä sielunhoitoja voi heikentää apua tarvitsevan tilannetta entisestään, kuten esimerkiksi silloin, jos mielenterveyshäiriöstä kärsivä olisi sielunhoidon sijaan enemmänkin terveydenhuollon palvelujen

⁹³ Olen käyttänyt sielunhoidon haasteiden kokoamiseen Jouko Kiiskan esittelemää jakoa teemoittain. Kiiski 2009, 231.

tarpeessa. Auttamistaidon rajallisuus nousi esille kahdessa vastauksessa. Silloin, kun omat auttamistaidot eivät riitä, on tärkeää osata ohjata apua tarvitseva oikeanlaisen avun piiriin. Tämä nousi esille myös vastaajan 2 vastauksessa:

”Kun nuori on itsemurhan partaalla ja tuntuu, ettei mikään puhe auta. Nuorta vain masentaa. On tärkeää ohjata eteenpäin.”

(Vastaaja 2)

Useimmissa vastauksissa auttamistaidon rajallisuus tai riittämättömyyden kokemukset yhdistyivät asiakkaasta peräisin oleviin avuttomuuden tunteisiin. Yleisin asiakkaasta nouseva avuttomuutta herättävä tekijä yhdistyi mielenterveysongelmiin, joka nousi esille lähes puolissa vastauksista. Myös Kiiskan Mikkelin hiippakunnan papeille ja diakoniatyöntekijöille toteutetussa tutkimuksessa selvisi, että psyykkisistä häiriöistä kärsivien auttaminen nähtiin kaikkein haasteellisimpana.⁹⁴

Toiseksi yleisimpänä asiakkaan aikaansaamana avuttomuuden kokemuksen luojana mainittiin asiakkaat, joiden lähipiirissä oli tapahtunut kuolema. Nämä avuttomuuden kokemukset yhdistyivät itsemurhiin lähes puolilla vastaajista. Vastaajan 1 kuvaus asiakkaan lähipiirissä tapahtuneen kuoleman herättämistä avuttomuuden kokemuksia:

”Vaikea sanoa missä suurinta. Usein näissä tilanteissa kokee avuttomuutta. ”Asiakkaan” läheiset kuolemat... etenkin itsemurhat ovat olleet ehkä sellaisia, joissa on tuntenut itsensä hyvin avuttomaksi.”

(Vastaaja 1)

Avuttomuuden kokemukset syntyvät sielunhoitajille myös silloin, kun apua tarvitsevaa on kohdannut äkillinen tragedia. Vastaaja 2 kertoo yhteydenpitoon pariskuntaan, joka on menettänyt lapsensa äkillisesti. Toisaalta haastavia ovat myös nopeaa apua hakevat ihmiset. Vastaaja 2 kuvailee avuttomuuden kokemuksiaan seuraavasti:

”Voi se on sitä lähes koko ajan, avuttomuuden kokemista, esimerkiksi juuri nyt on yhteys pariskunnan kanssa, jotka menettivät 2,5 vuotiaan lapsensa yhtäkkiä, ei sanoja, ei vastauksia..., puran ehkä jonkun kanssa, usein vaimoni kanssa, rukoilen ja olen

⁹⁴ Kiiski 2009, 237.

valmiudessa ja herkällä mielellä heidän yhteydenotoissaan. Itsemurhakandidaatit hankalia, mielialaongelmat hankalia, kodin alkoholi- ja ihmissuhdeongelmat hankalia, moni haluaa ratkaisun heti ja nopeasti huhhuh niitä piisaa...”

(Vastaaja 2)

”Ei tule mieleen yhtään tilannetta, jossa olisin ollut avuton, Rukoilen aina mielessäni sielunhoitotilanteissa ja tuntuu, että Pyhäältä Hengeltä saan oikeita tapoja toimia ja oikeita sanoja sanottavaksi. Hankalimpia ovat yllättävät akuutit kriisit joissa on valtavasti tunnekuormaa. Niissä suurempi haaste on saada tilanne rauhoittumaan ja tunteet tasaantumaan niin, että ylipäänsä päästään asiasta puhumaan.”

(Vastaaja 3)

Vastaaja 3 kertoo, ettei vastaushetkellä osaa nimetä tilannetta, jossa olisi ollut avuton. Vastaaja 3 kuvailee lohduttautuvansa rukoillen ja Pyhää Henkeä kuunnellen. Nämä auttavat häntä löytämään oikeita sanoja ja toimintatapoja sielunhoitotilanteisiinsa. Sielunhoitajan vankka hengellinen identiteetti näyttää suojaavan riittämättömyyden kokemuksilta. Myös vastaaja 16 kertoo turvaavansa Jumalan armoon:

”Joskus nuorempana työntekijänä otin liian paljon omille hartioille, nyt luotan Jumalan armoon.”

(Vastaaja 16)

Asiakkaaseen liittyvistä avuttomuuden kokemuksista nousi esille myös ihmissuhdeongelmista ja väkivallasta kärsivien asiakkaiden mukana tuoma kuormitus. Nämä nousivat esille vain yksittäisissä vastauksissa. Suurin osa avuttomuuden kokemuksista syntyi asiakkaasta johtuvista seikoista.

Vuorovaikutukseen liittyvinä avuttomuuden kokemuksina mainittiin asiakkaan ongelman tunnistamisen vaikeudet sekä asiakkaalle rajojen asettaminen. Asiakkaan ongelman tunnistamisen vaikeus nousi esille kolmessa vastauksessa ja asiakkaalle rajojen asettaminen yhdessä vastauksessa. Rajojen asettaminen liittyi tiheiden tapaamisten tarpeeseen, vaikka sielunhoito ei välttämättä ollut tilanteeseen sopiva avun muoto. Asiakas oli kärsinyt sekä päihderiippuvuudesta että mielenterveysongelmista, joista molempia tulisi hoitaa terveydenhuollon piirissä.

Kolme vastaajaa kertoi avuttomuuden kokemuksen syntyvän niin sanotuissa epäselvissä tilanteissa, joissa nuoren hätä tiedostetaan, mutta nuori on vaikeasti tavoiteltavissa, jättää tapaamisia väliin tai ei pysty keskustelemaan hänen mieltään painavasta asiasta. Luokittelin tämän ryhmän haasteeksi ongelman tunnistamisen. Vastaajat 8, 10 ja 12 kuvailevat avuttomuuden tunnettaan seuraavasti:

”Ehkä viimeisin whats app -keskustelu, josta aiemmin mainitsin. Tämä nuori ei halua kertoa, mikä on hätänä, mutta silti selkeästi kaipaa keskustelua ja apua. Pitänee pysyä läsnä ja kasvattaa luottamusta, ehkäpä se siitä ajan kanssa...”

(Vastaaja 8)

”Kun nuori ei saavu tapaamiseen/ paikalle esim. nuorteniltan. On vaikea auttaa, kun nuori ei tule paikalle. Lähetin hänelle kirjeitä, jossa on kertomuksia, Raamatun kohtia + pieniä kivoja tehtäviä, välillä rukouksia. Lähetin hänelle 3 eri kirjettä. Sen jälkeen nuori saapui tilaan ja pyysi jutella.”

(Vastaaja 10)

”Tilanteessa, jossa asiakas ei osannut itse sanoittaa mikä hänellä on ja miksi hän haluaa keskustella. Kuuntelin annoin tilaa ja aikaa, tuin ja esitin apukysymyksiä.”

(Vastaaja 12)

Aina avun tarvetta ei voida sanoittaa. Näyttää siltä, että epätietoisuus mieltä painavan asian suhteen herättää avuttomuuden kokemuksia. Asiakkaan ongelman tunnistaminen on olennainen osa onnistunutta sielunhoitoprosessia. Asiakkaan on tärkeää osata sanoittaa häntä kuormittavia tekijöitä, jotta on mahdollista saada aikaan helpotusta. Mikäli asiakas ei ole valmis keskustelemaan asiasta, joka häntä kuormittaa, on tärkeää antaa asiakkaalle tilaa ja aikaa, jotta luottamus pääsee syntymään. Luottamuksen syntymistä voi myös edesauttaa apukysymyksillä, mutta on tärkeää säilyttää tahdikkuus siten, että edetään asiassa viimekädessä asiakkaan tahtiin. Vastaaja 14 kuvailee toimintatapojaan avittaessaan asiakasta hänen ongelman sanoittamisessa:

”Koin avuttomuutta tilanteessa, jossa asiakas ei osannut itse sanoittaa mikä hänellä on ja miksi hän haluaa keskustella. Kuuntelin annoin tilaa ja aikaa, tuin ja esitin apukysymyksiä.”

(Vastaaja 14)

Ongelman sanoittamisen haastavuus nousi esille myös Kiisken tutkimuksessa, jossa selvisi, että suurin vuorovaikutuksellinen haaste on syvällisen kommunikaation syntyminen. Kiiski korostaa luottamuksen rakentamista ja asiakkaalle ajan antamista. Luottamuksen rakentuminen voi vaatia myös useampia tapaamisia. Toisaalta syvällisemmän ongelman tiedostaminen voi olla haastavaa jopa asiakkaalle itselleen.⁹⁵

Tutkimus osoittaa, että enemmän kuin joka neljäs sielunhoitaja kokee työssään riittämättömyyden tunteita. Suuri osa avuttomuuden kokemuksista nousee myös asiakkaan lähtökohdista, erityisesti silloin, kun asiakas kärsii mielenterveysongelmista tai hänen lähipiirissään on sattunut kuoleman tapaus. Ihmisen elämässä sattuu paljon sellaista hätää ja surua, jota ei voida poistaa. Myös Kiiski pohti *Sielunhoito* -teoksessaan haasteiden ratkaisun sijaan asiakkaan tukemista siihen, kuinka näiden vaikeuksien kanssa voisi jatkaa elämää. Haastavasta elämäntilanteesta ja sen ratkaisemattomuudesta huolimatta sielunhoidossa on tärkeää antaa asiakkaalle tuki ja kokemus jakamattomasta läsnäolosta sekä välittämisestä ja rakastetuksi tulemisestä.⁹⁶

Näyttää siltä, että vuorovaikutukseen liittyvät haasteet voivat olla moniselitteisiä. Taustalla voi olla asiakkaasta tai sielunhoitajasta riippuvia syitä tai heidän vuorovaikutustapojen yhteensopivuuden haasteita. Olennaista on kuitenkin tiedostaa vuorovaikutuksen toimivuuden tärkeys sielunhoitoprosessin onnistumiselle. Toimiva asiakkaan ja sielunhoitajan vuorovaikutus on onnistuneen sielunhoidon perusta.

6.3 Nuorisotyönohjaajien kokemat onnistumiset

Vaikka sielunhoitotyön arviointi oli osalle vastaajista haastavaa, niin vastauksien perusteella sielunhoitotyöstä löytyi kuitenkin poikkeuksetta onnistumisia. Tutkimuksessa kysyttiin ”*Millaisessa sielunhoitotilanteessa olet kokenut onnistuneesi? Kuvaile toimintaasi kyseisessä tilanteessa.*” Oman toiminnan kuvailu jäi vastauksissa niukaksi. Omasta toiminnasta kerrottiin lähinnä sen osalta, millaisen ympäristön sielunhoitotilanteelle oli voinut rakentaa. Oman toiminnan kuvailun sijaan kuvauksissa keskityttiin kertomaan enemmänkin laajempaa kuvausta tilanteesta, jossa onnistumisen kokemus syntyi.

⁹⁵ Kiiski 2009, 239.

⁹⁶ Kiiski 2009, 233.

Tutkimuksen perusteella sielunhoito tuottaa merkittäviä onnistumisen kokemuksia nuorisotyönohjaajille. Onnistumisen kokemukset liittyivät pääosin luottamuksen ansaitsemiseen, turvallisen läsnäolon ja kuulluksi tulemiseen kokemuksen mahdollistamiseen. Vastaaja 17 kuvailee onnistumisen kokemuksiaan seuraavasti:

”Onnistumisen kokemuksia on monessa. Tärkeintä niissä kaikissa on ollut läsnäolo ja turvallisuus. Haastavin kokemus oli ulkomaanmatkalla, jossa nuori sai pahan ahdistuskohtauksen. Tilanteessa oli rauhoitettava ympäristö, siirrettävä muut majoittajat pois huoneesta ja oltava vain läsnä hänelle tunteja. Keskityimme turvallisiin ja hyviin asioihin joista puhuimme, niin että ahdistus helpotti sen verran, että hän pystyi toimimaan kohtuullisesti.”

(Vastaaja 17)

Onnistumisen kokemukset sielunhoidossa

Sielunhoitajan toiminta	Sopivan ympäristön luominen (2)
Asiakas	Asiakaskontaktin jatkuvuus (4) Kiitoksen osoitus (3) Lähestyminen (2)
Vuorovaikutus	Turvallinen ja luotettava kohtaaminen (17) Yhteisten ratkaisujen löytäminen (5)

Taulukko 16. Onnistumisen kokemukset sielunhoidossa Helsingin ja Lapuan hiippakuntien nuorisotyönohjaajien (n=18) kuvailemina.

Onnistumisen kokemuksia syntyi silloin, kun nuoren kohtaaminen tapahtui turvallisena, luotettavana, läsnäolevana ja kuuntelevana aikuisena. Vastaavat kuvaukset nousivat näiden edellä mainittujen sanavalintojen eri variaatioina esille 94 % vastauksista. Yksi vastaajista koki onnistumisen kuvailun haastavana, mutta totesi, että onnistumisen näkee ehkäpä nuoresta itsestään. Toinen vastaaja kertoi vanhempien kiittäneen nuorisotyönohjaajan tarjoamasta tuesta. Kolmas vastaaja kertoi, että nuoret ovat myös tulleet myöhemmin kiittämään tuesta ja saamastaan avusta.

”Olen kokenut onnistuneen silloin, kun vanhempi soitti ja kiitti tuesta, jota olin nuorelle antanut yksilötapaamisissa vuoden ajan. Myös silloin, kun nuori itse pysäytti

kadulla vuosien jälkeen ja totesi: - Kyllä mä niitä tapaamisia välillä vihasin, mutta sä autoit mut jaloilleen Jumalan kanssa.”

(Vastaaja 11)

Vastaaja 11 kuvailee onnistumisen kokemuksiin saamansa palautteen kautta. Positiivista palautetta on tullut toisessa tapauksessa nuorelta itseltä ja toisessa nuoren vanhemmilta. Onnistumisen kokemuksista kerrottaessa, kaikkien neljä nuorisotyönohjaajaa kertoi kokevansa onnistumisen tunteita etenkin silloin, kun asiakaskontakti jatkuu pidemmän aikaan. Pitkään jatkuneessa suhteessa asiakas luottaa sielunhoitajaan ja haluaa jatkaa sielunhoitosuhdetta. Sielunhoitosuhteen jatkuminen on osoitus siitä, että asiakas on tyytyväinen kohtaamiseen sielunhoitajan kanssa.

Onnistumisen kokemuksia näyttää syntyvän myös silloin, kun on onnistunut tukemaan nuorta pääsemään vaikean elämäntilanteen yli tai löytämään uuden suunnan elämälleen. Onnistumisen kokemuksen taustalla on pyrkimys helpottaa tai parantaa apua tarvitsevan tuntemuksia. Vastaaja 3 kertoo kokevansa onnistumisen kokemuksia silloin, kun hän on onnistunut tukemaan nuorta kohti parempaa:

”Onnistumista on, kun jonkun kotioloissa on tullut selvää muutosta. Ja kun joku ei tee itsemurhaa, tai kun joku löytää opiskelusuunnan. Silloin, kun joku kokee Jumalan armon, kun jonkun olo helpottuu keskusteltaessa, kun on saanut opastaa jotain jäsentämään elämänsä uudella tavalla.”

(Vastaaja 3)

Asiakkaan ongelman ratkaiseminen nousi esille viidessä vastauksessa. Näyttää siltä, että nuorisotyönohjaajien luokse saapuu merkittävä osa myös konkreettiseen ongelmaan vastauksia etsiviä nuoria. On vaikea ottaa kantaa, hakevatko he ongelmaansa hengellistä ohjausta vai käytännöllisempää ratkaisua. Joka tapauksessa näyttää siltä, että ratkaisukeskeisyys yleinen toimintatapa nuorisotyönohjaajien toteuttamassa sielunhoidossa. ⁹⁷

⁹⁷ Ratkaisukeskeinen auttaminen sielunhoitokeskustelujen yhteydessä oli yleinen toimintatapa myös Mikkelin hiippakunnan pappien ja diakonien keskuudessa, kun noin kolmannes heistä kertoi käyttävänsä ratkaisukeskeistä auttamista. Kiiski 2009, 161.

Toisille onnistumisen kokemuksia välittyi jo siitä ajatuksesta, että nuori oli kokenut luottamusta riittävästi ja ottanut yhteyttä tullakseen purkamaan vaikeaa elämäntilannettaan. Vaikka sanoissa on voimaa, vastauksissa näkyy myös läsnäolon ja kuuntelemisen merkitys. Läsnäolon ja kuuntelun voimaa onnistumisten taustalla kuvaillaan seuraavasti:

”Jos päihteitä käyttävä nuori on motivoitunut lopettamaan ja ottamaan apua vastaan, niin tilanne on jo puoliksi voitettu eli siinä sitten vaan tuetaan ja kuunnellaan ja usein pohditaan elämän eri osa-alueita. Tähän auttaa aito kiinnostus ja se, että nää on niin upeita nää nuoret.”

(Vastaaja 16)

”Kun nuori, joka voi pahoin (henkisesti), kiitti jälkeensä, että keskustelusta oli todella apua. Annoin nuorelle aikaa ja täyden huomioni, kuuntelin, en ollut itse äänessä.”

(Vastaaja 15)

Vastauksista päätellen onnistumisen kokemuksia on kertynyt nuorisotyönohjaajille monenlaisista kohtaamisista. Tilanteen luomat edellytykset vaikuttavat olennaisesti onnistumisen kokemusten syntymiseen. Näyttää siltä, että onnistumisen kokemuksia syntyi etenkin silloin, kun asiakkaan kohtaaminen tapahtui turvallisena, luotettavana, läsnäolevana ja kuuntelevana kohtaamisena.

7 Nuorisotyönohjaajien tuen tarpeet

Tässä luvussa pyrin selvittämään vastauksen neljänteen tutkimuskysymykseeni ”*Mil-laista tukea seurakunnan nuorisotyönohjaajat toivovat sielunhoitoon?*” Luku on ja-ettu alalukuihin siinä järjestyksessä, kuinka merkittäväksi kyseiset tuentarpeet ovat nousseet esille tässä tutkimuksessa. Luvussa 7.1 kuvailen nuorisotyönohjaajien lisä-koulutuksen tarvetta. Luvussa 7.2 selvennän nuorisotyönohjaajien työnohjauksen tar-vetta. Luvussa 7.3 esittelen toiveita ja ideoita vertaistuen toteuttamiseen.

7.1 Koulutus

Tutkimuskyselyssä selvitettiin millaista tukea nuorisotyönohjaajat kaipaavat sielun-hoitotyöhön. Nuorisotyönohjaajat esittivät sielunhoitotyön tuentarpeekseen lisäkoulu-tuksen, työnohjauksen, vertaistuen ja lisää aikaa sielunhoitotyön toteuttamiseen. Suu-rin tuen tarve kohdistui koulutukseen, sillä 38 % vastanneista toivoi lisää koulutusta sielunhoitoon. Yksi lisäkoulutusta kaipaavista nuorisotyönohjaajista ilmaisee lisäkou-lutustarvettaan toivomalla lisää materiaalia käytännön työhön.

”Haluaisin lisää materiaalia, joiden avulla voisin tukea Raamatun kohdilla ja pienien tehtävien avulla nuorta. Se voi olla myös musiikkia, rukousta. Minkälaisia tehtäviä tahansa.”

(Vastaaja 10)

Kiisken sielunhoidon tutkimuksessa Mikkelin hiippakunnan papit ja diakonia työntekijät toivoivat, että kirkon virkaan valmistavissa ammatillisissa, yliopisto- ja ammatti-korkeakouluopinnoissa olisi enemmän sielunhoidon opetusta. Noin neljä viidestä Kiis-ken tutkimukseen osallistuneesta kertoi toivovansa lisää sielunhoidon koulutusta.⁹⁸ Tämän tutkielman tutkimuskyselyyn osallistuneista nuorisotyönohjaajista (n=18) 38 % kertoi toivovansa lisää koulutusta sielunhoitoon. Yhteenvetona voidaan todeta, että kirkon työntekijät kaipaavat selkeästi sielunhoidon lisäkoulutusta.

⁹⁸ Kiiski 2009, 242–245.

7.2 Työnohjaus

Sielunhoidollisia valmiuksia kysyttäessä selvisi, että 44 % vastaajista osallistui tai oli osallistunut työnohjaukseen. Vastaajista 33 % kertoi kaipaavansa työnohjausta tai vertaistukea sielunhoitotyöhön. Työnohjaus näyttää olevan erittäin tarpeellinen tuenmuoto myös nuorisotyönohjaajien työssäjaksamiselle. Vastaaja 1 kertoo saaneensa työnohjausta tarvittaessa:

”Itse olen saanut ”konsultoivaa” työnohjausta tarvittaessa. Se on ollut oikein hyvä ratkaisu itselleni.”

(Vastaaja 1)

Vastaajan 1 vastauksesta päätellen tieto siitä, että työnohjausta on saatavilla tarvittaessa, on ollut riittävä tuki työssäjaksamiselle. Myös toisessa vastauksessa toivottiin, että olisi edes tiedossa, että hankaliin tilanteisiin olisi purkumahdollisuus, vaikkei sitä välttämättä tarvitsisi hyödyntää. Myös Kiiski peräänkuuluttaa, että runsaasti sielunhoitoa tekevät tarvitsevat työnohjausta työssäjaksamisen ja työhyvinvoinnin ylläpitämiseen. Huomionarvoista on myös vaitiolovelvollisuudesta johtuva raskauttavien asioiden kantaminen itsellään, johon on olemassa poikkeus: työnohjauksessa on mahdollista purkaa sielunhoitajaa raskauttavia asioita.⁹⁹ Näin ollen työnohjaus on sielunhoitajalle ainoa paikka, jossa voi luvan kanssa purkaa työn mukana tulevaa kuormitusta.

Tuentarvetta selvittäessä nuorisotyönohjaajat ilmaisivat tarpeen myös vertaistuelle. Vertaistuen mahdollistamiseksi olisi tärkeää jakaa tietoa kiinnostuksesta vertaistuki-toimintaan. Myös Kiiski toteaa vertaisryhmän perustamisen olevan mahdollista kennelle tahansa.¹⁰⁰ Tuentarpeista nousi myös tarve selvittää yhteisiä linjoja työyhteisössä toteutettaville toiminnoille. Vastaaja 3 ilmaisee myös kaipaavansa nuorisotyönohjaajien tekemällä sielunhoitotyölle arvostusta:

”Toivon, että sitä pidettäisiin ylipäättään esillä ja yhtenä arvokkaana työtapana. Voisi työyhteisöissä välillä olla yhteistä keskustelua yleisellä tasolla, missä mennään ja miten toimitaan.”

(Vastaaja 3)

⁹⁹ Kiiski 2009, 245. Työnohjauksessa käsiteltävistä asiakastapauksista on puhuttava anonymisti, jotta henkilöllisyys pysyy salattuna.

¹⁰⁰ Kiiski 2009, 245.

Vastauksista voi kuitenkin havaita, että vaikka sielunhoitotyöhön kaivataan tukea, ei kyseistä työn osa-aluetta koeta epämiellyttäväksi vaan ennemminkin sille kaivattaisiin lisää tilaa. Tutkimukseen osallistuneista 22 % kertoi kaipaavansa lisää aikaa ja tilaa sielunhoidolle ja nuorten kohtaamiselle. Seuraavassa vastaajan 4 ja vastaajan 7 ilmaukset heidän tarpeistaan:

”Kalenteriin lisää tunteja, jolloin ehdin nuoria kohtaamaan.”

(Vastaaja 4)

”Toivoisin vaan, että niitä tilanteita tulisi enemmän. :)”

(Vastaaja 7)

Sielunhoito näyttää haastavuudestaan huolimatta olevan mielekäs osa useamman tutkimukseen osallistuneen nuorisotyönohjaajan työnkuvaa. Lisäksi vastaajan 3 toive siitä, että sielunhoitoa pidetään esillä ja arvokkaana työtapana, korostaa näkemystä siitä, että nuorisotyönohjaajat kokevat sielunhoidon merkittäväksi ja mielekkääksi osaksi heidän työtään. Vahva kiinnostus sielunhoidon lisäkoulutuksen hankkimiseen kuvastaa myös sitä, että nuorisotyönohjaajat kokevat sen tärkeäksi osa-alueeksi työssään, jossa he haluavat myös tulevaisuudessa kehittyä.

7.3 Vertaistuki

Tutkimuskyselyssä selvitettiin millaista tukea nuorisotyönohjaajat kaipaavat sielunhoitotyöhön. Osa nuorisotyönohjaajista kuvasi tuentarpeitaan tuomalla esille sen, mitä tukea he vähintäänkin tarvitsisivat työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Vastaaja 17 kuvaillee, että tarvitsisi vähintään mahdollisuutta vertaistuelle. Vertaistuki voisi olla keskustelua, vinkkejä ja kokemusten vaihtoa.

”Vähintäänkin mahdollisuutta keskustella kollegoiden kanssa ja saada vinkkejä ja vertaistukea.”

(Vastaaja 17)

”Että sitä pidettäisiin ylipäättään esillä ja yhtenä arvokkaana työtapana. Voisi työyhteisöissä välillä olla yhteistä keskustelua yleisellä tasolla missä mennään ja miten toimitaan.”

(Vastaaja 3)

”Mahdollisuus purkaa omaa sielunhoidosta tarttunutta taakkaa taitaa olla aika oleellinen juttu.”

(Vastaaja 5)

Myös Vastaaja 3 kokee, että työyhteisössä olisi hyvä käydä yleisellä tasolla kokemusten vaihtoa siitä, missä mennään ja miten toimitaan. Vastaaja 5 puolestaan huomauttaa, että oleellista olisi, että sielunhoidosta tarttunutta taakkaa pitäisi päästä mahdollisuuksien mukaan purkamaan. Vastaaja 5 ei mainitse, mikä olisi se paikka tai tilanne, jossa taakan purkua voisi toteuttaa. Vastaus on kuitenkin selkeä ja tiivistää hyvin sen, että sielunhoito on tärkeää työtä, jonka sujumiseksi on olennaista myös huolehtia siitä, että sielunhoitajana toimiva henkilö voi itse hyvin.

8 Johtopäätökset

Tässä luvussa esittelen johtopäätökset, joihin olen päätenyt tulosten käsittelyn pohjalta. Luku 8.1 käsittelee ensimmäistä tutkimuskysymystäni ”*Miten seurakunnan nuorisotyönohjaajat käsittävät sielunhoidon?*”. Luvussa 8.2 esittelen vastauksen toiseen tutkimuskysymykseeni ”*Millaista sielunhoitotyötä seurakunnan nuorisotyönohjaajat tekevät?*”. Luvussa 8.3 esitän johtopäätöksiä kolmannen tutkimuskysymyksen tuloksia selittäen ja vastaten kysymykseen ”*Miten seurakunnan nuorisotyönohjaajat arvioivat tekemäänsä sielunhoitotyötä?*”. Luvussa 8.4 kuvailen millaista tukea seurakunnan nuorisotyönohjaajat toivovat sielunhoitoon.

8.1 Nuorisotyönohjaajien sielunhoidon käsitykset

Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa työskentelevien nuorisotyönohjaajien käsitystä sielunhoidosta selvitettiin kysymyksellä ”*Mitä käsityksesi mukaan sielunhoito on?*” Valtaosa tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista esitti vastauksensa hyvin suppeasti. Olen kategorisoinut tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyönohjaajien käsityksiä niiden vastausten perusteella, joita he ovat esittäneet edellä mainittuun avoimeen kysymykseen. Toisaalta painotus johonkin tiettyyn, kuten esimerkiksi dialogiseen sielunhoito käsitykseen luokittelu, ei pois sulje sitä vaihtoehtoa, etteikö sielunhoidossa voisi painottaa myös muita sen muotoja, kuten diakonista, spirituaalista tai tavoitesuuntautunutta sielunhoitoa.

Nuorisotyönohjaajista reilu neljännes painotti dialogista sielunhoitokäsitystä. Dialogisuuteen liittyi vahvasti aktiivinen kuunteleminen ja aito kiinnostus toista kohtaan. Dialoginen sielunhoito nuorisotyönohjaajien kuvauksissa piti sisällään myös ratkaisukeskeistä auttamista. Luokittelin valtaosan käsityksistä kuvausten perusteella dialogiseksi sielunhoidoksi, vaikkakin osassa näistä kuvauksista oli myös piirteitä tavoitesuuntautuneesta sielunhoidosta. Tavoitesuuntautuneessa sielunhoidossa asiakas on aktiivinen toimija sielunhoitoprosessin tavoitteen asettamisessa. Tässä tutkimuksessa esille tulleissa sielunhoidon määrittelyissä tai kuvauksissa ei tullut esille montaakaan tavoitesuuntautuneen sielunhoidon kriteerejä täyttäviä kuvauksia, joten huolimatta siitä, että osa informanttien kuvauksista sisälsi ratkaisukeskeisiä elementtejä, olen niistä valtaosan yllä esitetyin perustein kategorisoinut dialogisen sielunhoidon alle. Nuorisotyönohjaajien vastauksista päätellen kuudennes hyödynsi sielunhoidollisessa auttamisessa tavoitesuuntautuneen sielunhoidon mallia.

Sielunhoidon hengellisyyttä korosti kaikkinsa kolmas osa vastaajista. Näin ollen luokittelen vastaajista kolmanneksen spirituaalisen sielunhoidon edustajiksi. Spirituaalinen sielunhoito sisältää hengellisiä elementtejä. Tässä tutkimuksessa yleisimmille nousseita hengellisiä elementtejä olivat rukous, Raamatun käyttö, ripittäytyminen ja hengellisen musiikin käyttö. Hengelliset elementit voivat asiakkaasta riippuen olla osana sielunhoitoa, vaikka kyseessä ei olisikaan spirituaalinen sielunhoito. Hengelliset elementit voivat kuulua myös osaksi dialogista tai diakonista sielunhoitoa. Suurin osa vastaajista kertoikin hengellisten elementtien olevan osa sielunhoitoa silloin, kun nuori niin toivoo. Tällaisen kuvauksen kohdalla, olen ensi sijassa kyseisen kuvauksen esittäneen informantin luokitellut dialogisen tai diakonisen sielunhoidon edustajaksi.

Käytännöllisen teologian emeritusprofessori Paavo Kettunen luokitteli sielunhoitokäsityksiä kahteen päätyyppiin, jotka ovat hengellinen ja intentionaalinen käsitys. Hengellisen sielunhoidon keskiössä ovat asiakas ja hänen hengellinen elämä. Hengellisessä sielunhoidossa keskitytään tukemaan asiakkaan hengellistä elämää, pureudutaan olemassaolon kysymyksiin ja asiakkaan jumalasuhteeseen. Ihmisen hengellisen ulottuvuuden irrallisuudesta kritiikkiä saanutta hengellistä sielunhoitokäsitystä enemmän, nykyään korostetaan ihmisen psyko-fyysis-sosiaalis-hengellistä kokonaisuutta. Intentionaalinen sielunhoitokäsitys korostaa ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, jonka tavoitteena on kohdata ja auttaa asiakasta kuuntelemalla ja tukemalla häntä hänen elämäntilanteessa. Intentionaalinen sielunhoito voi sisältää myös hengellisiä elementtejä, mikäli asiakas näin toivoo. Kaikki tähän tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista painotti intentionaalista sielunhoitokäsitystä eli ihmisen kokonaisvaltaista auttamista.

Intentionaalinen sielunhoidon käsite on hyvin lähellä Kiiskan käyttämää käsitettä diakoninen sielunhoito. Diakoninen sielunhoito on lähimmäiskeskeistä ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, jossa voidaan käsitellä mitä tahansa asiakkaan esille tuomia kokemuksia ja ajatuksia. Tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorisotyöohjaajien kuvausten mukaan neljännes painotti sielunhoidossa diakonista sielunhoidollista auttamista.

8.2 Nuorisotyönohjaajien sielunhoito käytännössä

Nuorisotyönohjaajat kuvailivat sielunhoidon käytänteitään vastaamalla avoimeen kysymykseen ”*Millaista sielunhoitotyötä teet käytännössä? Kuvaile mahdollisimman tarkasti.*” Lisäksi nuorisotyönohjaajia pyydettiin esittämään arvio siitä, kuinka usein he käyttävät sielunhoidossa yleisimmin käytettyjä työskentelytapoja ja -menetelmiä eli keskusteluun perustuvaa auttamista, kuuntelemiseen keskittyvää auttamista, opastamista ja neuvomista, rukouksen käyttöä, raamatun käyttöä, ripin käyttöä, musiikin käyttöä, verkkoauttamista ja hiljentymistä. Kyselyssä oli myös mahdollisuus täydentää taulukkoa esittelemällä jokin muu työskentelytapa tai -menetelmä, jota vastaaja käytti sielunhoidossa.

Nuorisotyönohjaajat käyttivät yleisimmin sielunhoidon työskentelytapana kuuntelemiseen keskittyvää auttamista. Kaikki 18 tutkimukseen osallistunutta nuorisotyönohjaajaa kertoi käyttävänsä kuuntelemiseen keskittyvää auttamista sielunhoidon auttamismenetelmänä joko erittäin usein tai usein. Kaikissa vastauksissa korostui läsnäolon ja aktiivisen kuuntelun merkitys. Aktiivinen kuuntelu on lähellä keskustelua, joka ilmenee aktiivisena asiakkaan kokemuksen jakamisena. Myös Kiiskan sielunhoidon tutkimuksessa korostettiin aktiivisen kuuntelun merkitystä toimivassa sielunhoitoprosessissa.

Läsnäolotaidot eivät välttämättä edellytä fyysistä läsnäoloa, vaan verkkoauttaminen on tutkimukseen osallistuneille nuorisotyönohjaajille lähes yhtä yleinen nuorisotyönohjauksen työskentelytapa, kuin perinteinen kasvotusten kohtaaminen. Kolmannes tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista kertoi hyödyntävänsä verkkoauttamista sielunhoidollisena työskentelytapana usein. Osa sielunhoidon keskustelun avauksista tulee nuorisotyönohjaajille puhelimitse. Verkkovälitteinen auttaminen on noussut merkittäväksi auttamisen muodoksi myös erilaisten mielenterveyspalvelun tarjoajien piirissä. Petri Laajalahti toi esille Itä-Suomen yliopistossa tehdyssä pro gradu -tutkielmassaan, miten uskonnolliseen toimintaan osallistuvat evankelis-luterilaiseen seurakuntaan kuuluvat nuoret ja nuoret aikuiset käyttävät tieto- ja viestintäteknologiaa hengellisen elämänsä ylläpitoon. Nuorten ja nuorten aikuisten illoissa kerätty tutkimusaineisto osoitti, että erityisesti vahvasti hengelliset nuoret hyödyntävät teknologiaa runsaasti hengellisen elämänsä tarpeisiin.¹⁰¹ Huolimatta jatkuvasti laskevasta kirkon jäsenmäärän laskusta, nuorten hengellisyyden toteuttamiselle on yhä edelleen

¹⁰¹ Laajalahti 2015.

tarve. Mobiilitekniikan suunnitelmallinen hyödyntäminen voisi hyödyttää myös nuorisotyönohjaajien toteuttamaa sielunhoitotyötä tarjoamalla vakiintuneemman kanavan nuorisotyönohjauksessa toteutettavalle sielunhoidolle.

Nuorisotyönohjaajat kertoivat hyödyntävänsä sielunhoidossa hengellisinä menetelminä rukousta, Raamattua, musiikkia ja ripittäytymistä. Osa nuorisotyönohjaajista kokee hengellisten elementtien olevan olennainen osa sielunhoitoa, kun taas osalle hengelliset elementit ovat toissijaisia henkilökohtaiseen auttamiseen verrattaessa. Neljännes nuorisotyönohjaajista hyödynsi rukousta sielunhoidollisena menetelmänä joko usein tai erittäin usein. Rukous saatettiin lausua yhdessä tai osa nuorisotyönohjaajista mainitsi rukoilevansa hiljaa mielessään joko sielunhoitohetkessä tai sen jälkeen. Jouko Kiiskin esittelemään luokitteluun perustuen, olen luokitellut nuorisotyönohjaajista kaksi runsaasti hengellisiä elementtejä käyttäviin ja 15 nuorisotyönohjaajaa hengellisiä elementtejä asiakaslähtöisesti käyttäviin. Yksi tutkimukseen osallistuneista ei käyttänyt hengellisiä elementtejä koskaan. Luokittelusta päätellen valtaosa nuorisotyönohjaajista käyttää hengellisiä elementtejä asiakaslähtöisesti.

Valtaosa nuorisotyönohjaajista kertoi käyttävänsä opastamista ja neuvomista sielunhoidon työskentelytapana silloin tällöin. Peräti kolmannes kertoi hyödyntävänsä opastamista ja neuvomista sielunhoidon menetelmänä usein. Nuorisotyönohjaajien kuvauksista päätellen opastaminen ja neuvominen toteutuu enimmäkseen vuorovaikutuksessa nuoren kanssa, positiivisia rakennuspalikoita nuoren elämään etsien.

Kokonaisuutena nuorisotyönohjaajien toteuttamasta sielunhoidon käytännöstä todettakoon, että nuorisotyönohjaajien tekemä sielunhoito on nuoren kohtaamista hänen omista lähtökohdistaan käsin, jossa yhdistyy auttava keskustelu ja vaikeiden elämän tilanteiden varrella rinnalla kulkeminen. Huomion arvoista on kuitenkin se, että nuorisotyöntekijöiden sielunhoito ei rajaudu pelkästään nuorisoon, vaan nuorisotyönohjaajat kohtaavat työssään nuorten lisäksi useita muita sielunhoidon tarpeessa olevia asiakkaita.

Esittelin tutkielmani teoriaosuudessa Paavo Kettusen kuvausta sielunhoitosuhteesta prosessina, josta voidaan erotella kuusi erivaihdetta: *sielunhoitosuhteeseen hakeutuminen, kontakti, luottamus, kohtaaminen, vierellä kulkeminen ja elämän tarkoituksen*

pohdinta.¹⁰² Ensivaikutelmalla on suuri vaikutus sielunhoitosuhteen luottamuksen syntymiselle. Apua etsivä kaipaa sielunhoitajalta välittämisen ja arvostetuksi tulemisen kokemusta. Kaikki nuorisotyönohjaajat esittivät kuvauksia sielunhoitosuhteiden rakentumisesta, kontaktin luomisesta, luottamuksen osoituksesta ja kohtaamisesta. Myös vierellä kulkeminen oli kuvausten mukaan merkittävä osa sielunhoitoa. Elämän tarkoituksen pohdinta oli harvinaisempaa. Nuorisotyönohjaajat tapaavat työssään paljon nuoria ihmisiä, joille esimerkiksi elämän rajallisuuden pohtiminen ei välttämättä ole niin ajankohtainen teema kuin muissa ikääntyneempien ihmisten kohderyhmissä.

8.3 Sielunhoidon arviointi

Tutkimuksessa selvitettiin miten nuorisotyönohjaajat arvioivat tekemäänsä sielunhoitotyöllä. Nuorisotyönohjaajat vastasivat avoimeen kysymykseen ”Miten arvioit tekemääsi sielunhoitotyötä?” Enemmistön vastauksissa esitettiin lähinnä mielipide siitä, oliko sielunhoidon arviointi tärkeää vai ei. Selkeä enemmistö tosin painotti sen olevan tärkeä vaihe sielunhoitoprosessia ja olennainen seikka sielunhoitajana kehittymisessä. Tähän tutkimuskysymykseen saaduista epäselvistä vastauksista ja niiden suppeudesta päätellen, sielunhoidon arviointi näyttää olevan haastavaa.

Yleisin nuorisotyönohjaajien sielunhoidon arviointitapa kuvausten perusteella on suullinen palaute, joka esitetään sielunhoidon aikana tai sen jälkeen. Arvioinnissa nostettiin esille vireystilan laskusta aiheutuvia haasteita sekä itsenäistä onnistumiskokemuksen pohdintaa, jota voi toteuttaa kohtaamisen jälkeen. Osa vastaajista painotti, että on tärkeää nähdä auttamista edesauttavia toimintatapoja ja oppia hyödyntämään niitä jatkossa. Kuvailtua itsenäistä pohdintaa oli pääteltävissä useamman kuvauksen pohjalta, sillä kuvauksissa painotettiin myös kokemuksen tuomaa ymmärrystä. Yksi vastaajista myös kyseenalaista arvioinnin tarpeen, ja sen sijaan hän painotti sielunhoitajan roolia Jumalan työn välikappaleena. Toisaalta arvioinnin haastavuutta selitettiin myös vaikeudella nähdä, mikä hoitaa sielua ja mikä ei.

Valtaosa tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista painotti sielunhoidon arvioinnin tärkeyttä. Tutkimus osoittaa, että sielunhoitotyötä tekevät hyötyisivät sielunhoidon arviointimenetelmistä. Vastaajat kertoivat saavansa työhönsä tukea työnohjauksesta, mutta arvioinnista kysyttäessä yksikään vastaajista ei maininnut

¹⁰² Kettunen 2013, 105–106.

työnohjauksessa toteutettavan työn arviointia. Sielunhoidon arviointi näyttää tämän tutkimuksen perusteella olevan nuorisotyönohjaajan oman harkinnan varassa. Osa nuorisotyönohjaajista ei näe arviointia tarpeelliseksi, osa kokee toteuttavansa arviointia itsenäisesti ja monipuolisesti. Toisaalta kaikkia yhteisesti palvelevien arviointimenetelmien luominen voisi olla haastavaa, eikä välttämättä hyvästä tavoitteesta huolimatta palvelisi sielunhoitajan ammatillista kehittymistä. Kahden ihmisen välisen suhteen arviointi on haasteellista joka tapauksessa.

Suurin osa tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista ei ottanut kantaa siihen, onko keskusteluapu luokiteltavissa sielunhoidoksi, mutta muutamassa vastauksessa tehtiin rajan vetoa keskustelun ja sielunhoidon välille. Eräs tutkimukseen osallistunut nuorisotyönohjaaja käsitteli sielunhoidon ja tavallisen keskustelun eroavan siinä, että sielunhoidossa käytetään hyödyksi hengellisiä elementtejä. Toisaalta sielunhoidon määritelmä täytyi hänen käsityksensä mukaan myös silloin, kun nuori saa keskustelusta apua ja turvaa jumalasta. Tutkimus vahvistaa aikaisempia tutkimustuloksia siitä, että sielunhoito käsitetään hyvin monin tavoin. Siinä missä toinen kokee sielunhoidon olevan läsnä kaikissa niissä keskusteluissa, joissa pyritään ihmisen auttavaan kohtaamiseen, niin toinen voi kokea sielunhoidoksi vain sellaiset keskustelutilanteet, joissa jumalasuhte on näkyvästi osallisena. Nuorisotyönohjaajien esittämien onnistumisten kokemuksista voidaan päätellä, että nuorisotyönohjaajat tekevät merkittävää työtä auttamalla hädästä kärsiviä ihmisiä. Työn merkitsevyyden keskiössä ei ole yksilön hengellinen elämä, vaan ihmisen hengellisessä hädässä ja pahassa olossa auttaminen. Käytännöllisen teologian emeritusprofessori Paavo Kettunen on korostanut sielunhoidossa sielunhoidon kirkollista kontekstia ja mahdollisuutta pohtia eksistentiaalisia kysymyksiä sekä henkilökohtaista suhdetta jumalaan.¹⁰³ Sekä nuorisotyönohjaajat, diakoniatyöntekijät papit ovat virkasuhteessa kirkkoon, jolloin he edustavat kiistatta kirkollista kontekstia. Kirkollisessa kontekstissa pitää olla avoin mahdollisuus eksistentiaalisten kysymysten ja henkilökohtaisen jumalasuhteen pohdinnalle, mutta tämän mahdollisuuden hyödyntäminen tai hyödyntämättä jättäminen on jokaisen henkilökohtainen asia. Sielunhoitajan tehtävässä on edettävä yksilöllisesti asiakkaan toiveita kunnioittaen.

¹⁰³ Kettunen 2013, 92–93.

Tässä tutkimuksessa nuorisotyönohjaajat toivat esille työn mukana tulleita haasteita ja avuttomuutta aiheuttavia tekijöitä, joita oli kolmenlaisia: sielunhoitajan persoonaan liittyvät haasteet, asiakkaaseen liittyvät haasteet sekä vuorovaikutukseen liittyvät haasteet. Suurinta avuttomuutta koettiin silloin, jos asiakas kärsi vakavasta sairaudesta tai mielenterveysongelmista tai asiakkaan lähipiirissä oli tapahtunut kuolema. Muita asiakkaaseen liittyviä avuttomuuden kokemuksia syntyi silloin, kun asiakkaalla ilmeni vakavia ihmissuhdeongelmia tai asiakkaaseen oli kohdistunut väkivaltaa. Suurta avuttomuutta saivat aikaan myös asiakkaat, jotka etsivät sielunhoidosta nopeita ratkaisuja. Toiseksi eniten avuttomuutta herättivät sielunhoitajan persoonaan liittyvät puutteet, kuten auttamistaidon rajallisuus tai riittämättömyyden tunne. Avuttomuutta koettiin vuorovaikutukseen liittyen silloin, kun asiakkaan ongelman tunnistaminen oli vaikeutunut tai asiakkaalle täytyi asettaa rajoja. Sielunhoidossa olennaista on oivaltaa, että silloin, kun omat auttamistaidot eivät riitä, on tärkeää osata ohjata apua tarvitseva oikeanlaisen avun piiriin: esimerkiksi mielenterveysongelmat ja niiden hoito kuuluvat terveydenhuollon piiriin.

Nuorisotyönohjaajat kertoivat onnistumisten kokemusten painottuvan useimmiten heidän ja heidän asiakkaan väliseen vuorovaikutukseen. Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista 17 kuvailee onnistunutta sielunhoidon kokemustaan kohtaamisena, jossa vuorovaikutus oli turvallinen ja luottamusta herättävä. Toiseksi eniten onnistumisen kokemusta herätti asiakkaan ongelmiin asiakkaan kanssa yhteisten ratkaisujen löytäminen. Asiakkaaseen liittyviä onnistumisen kokemuksia koettiin myös silloin, kun asiakas rohkeni lähestyä nuorisotyönohjaajaa keskustelun avauksella tai kiitoksella tai silloin, kun asiakas halusi jatkaa sielunhoidon prosessia. Kaksi nuorisotyönohjaajaa kertoi onnistumisen kokemuksista myös silloin, kun he olivat onnistuneet luomaan tilanteeseen sopivan ympäristön.

Onnistumisen kokemusten taustalla näkyy vahvasti kyky olla läsnä ja saatavilla. Nuorisotyönohjaajien onnistumisen kokemusten kuvauksista voi päätellä, että valtaosa nuorista kaipaa nuorisotyönohjaajista enemmänkin kuuntelijaa ja kanssakulkijaa, kuin neuvojen antajaa. Nuorisotyönohjaajien kuvauksista päätellen, he kykenevät luomaan kiireettömän läsnäolon kokemuksen, joka näyttää luovan hyvän pohjan onnistuneelle sielunhoidolliselle kohtaamiselle.

8.4 Nuorisotyönohjaajien tuen tarpeet sielunhoitoon

Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista 72 % kertoi osallistuneensa sielunhoidon kurssille tai muuhun vastaavaan sielunhoidon koulutukseen. Tyypillisimmin koulutus oli järjestetty osana nuorisotyönohjauksen peruskoulutusta, mutta muutama oli saanut koulutusta sielunhoitoon erilaisista terapiakoulutuksista ja yksi vastanneista oli osallistunut kolmen vuoden ajan kestäneeseen sielunhoidon koulutukseen. Vastauksista päätellen perusta sielunhoidollisille valmiuksille luodaan nuorisotyönohjaajan peruskoulutuksen yhteydessä ja lisäkoulutuksia on ollut peruskoulutuksen jälkeenkin saatavilla useampia. Vastaajien joukosta löytyi useampia nuorisotyönohjaajia, jotka olivat hakeutuneet lisäkoulutuksiin. Nuorisotyönohjaajien tuen tarpeita sielunhoitoon tutkittaessa selvisi, että lisäkoulutusta kaivataan nuorisotyönohjauksen piirissä tapahtuvaan sielunhoitoon, aktiivisesta ja oma-aloitteisesta kouluttautumisesta huolimatta. Sielunhoidon lisäkoulutuksen tarvetta ilmaisi nuorisotyönohjaajista peräti kaksi viidesosaa.

Verrattaessa Kiiskan Mikkelin hiippakunnan papeille ja diakoniatyöntekijöille tehtyyn sielunhoidon tutkimukseen pappien ja diakoniatyöntekijöiden lisäkoulutuksen tarvetta sielunhoitoon ilmeni neljällä viidestä. Lisäkoulutuksen tarpeiden pientä poikkeavuutta voi selittää vastaajajoukkojen erilaisilla opintotaustoilla ja työn sisältämän sielunhoidon määrällä. Kiiskan tutkimuksessa kysymyksen asettelu oli tähän tutkimukseen verrattuna huomattavasti spesifimpi. Kiiskan tutkimuksessa 83 % diakoniatyöntekijöistä ja 71 % teologeista toivoi sielunhoidon lisäkoulutusta kirkon virkaan valmistaviin opintoihin. Kiiskan tutkimuksen kysymyksen asettelussa oli huomattava painotusero, sillä tutkimuksessa oli esitetty seuraava väite: ”*Kirkon tulisi järjestää papeille/ diakoniatyöntekijöille enemmän sielunhoidon opetusta.*”¹⁰⁴ Nuorisotyönohjaajille esitettiin sen sijaan avoin kysymys: ”*Millaista tukea toivot sielunhoitoon?*”.

Toteuttamani tutkimuksen sekä Kiiskan tutkimuksen pohjalta voidaan todeta, että sielunhoidon lisäkoulutukselle löytyy runsaasti kysyntää. Osallistumalla syventävään koulutukseen ammatillisen pätevyyden saavuttamisen jälkeen, on jatkokoulutuksessa myös mahdollisuuksia soveltaa enemmän käytännön kokemuksia. Myös Kiiski peräänkuuluttaa koulutuksen ja käytännön kokemuksen rinnakkaisuuden tehostavan ammatillista kehitystä.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Kiiski 2009, 242–242.

¹⁰⁵ Kiiski 2009, 243.

Koulutuksen lisäksi sielunhoidollisia valmiuksia edesauttavana toimintona mainittiin työnohjaus. Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista 44 % oli tarjottu mahdollisuutta osallistua työnohjaukseen. Osa nuorisotyönohjaajista kertoi, että työyhteisössä ei ollut mahdollista saada virallista työnohjausta, mutta vertaistukea tai esimiehen tukea saattoi sen sijaan olla tarjolla työnohjausta vastaavalla tavalla. Tutkimukseen osallistuneista kolmannes kertoi kaipaavansa työnsä tueksi joko työnohjausta tai vertaistukea. Yksilön oma aktiivisuus vaikuttaa paljon siihen, millaista vertaistukea on saatavissa. Toki taustalla vaikuttaa myös joukko muita työyhteisön vuorovaikutusta selittäviä tekijöitä. Siitä huolimatta kuka tahansa voi avata keskustelua omassa työyhteisössään kokemusten vaihdon toiveesta. Tuentarpeita selvitellessä esille nousi myös tarve selvittää yhteisiä linjoja työyhteisössä toteutettaville toiminnoille. Yksilön oma aktiivisuus myös tämän asian suhteen on merkittävässä roolissa yhteisten linjauksien tekemiselle.

9 Pohdinta

Tutkielman tavoitteena oli saada lisää tietoa nuorisotyönohjaajien tekemästä sielunhoitotyöstä. Tutkimusjoukko on suhteellisen pieni, mutta tutkielmassa esitettyjä tuloksia voidaan pitää suuntaa antavina Helsingin ja Lapuan hiippakuntien alueilla toimivien nuorisotyönohjaajien osalta. Siitä huolimatta tutkimusjoukko on liian pieni varsinaiseen hiippakuntien väliseen vertailututkimukseen. Tutkielmassa selvitettiin miten Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa työskentelevät nuorisotyönohjaajat käsittävät sielunhoidon. Valtaosa tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista esitti vastauksensa hyvin suppeasti, joten sielunhoidon määrittelyminen ja laajemman kokonaiskuvan muodostaminen tämän tutkimuksen puitteissa ei ole perusteltua. Kaikki informanit kertoivat oman näkemyksensä sielunhoidosta, joten vastaukset kertovat kuitenkin suuntaa antavasti siitä, miten tutkimukseen osallistuneet nuorisotyönohjaajat käsittävät sielunhoidon.

Jouko Kiiski on luokitellut sielunhoidolle neljä eri muotoa, jotka ovat dialoginen, spirituaalinen, diakoninen ja tavoitesuuntautunut sielunhoito. Olen hyödyntänyt tätä jaottelua kootessani nuorisotyönohjaajien kuvauksia siitä, miten he käsittävät sielunhoidon. Huolimatta siitä, että olen valinnut kyseisen jaottelutavan tulosten käsittelyyn, en näe tekemääni jaottelua raja-aitoja rakentavaksi siten, etteikö tähän tutkimukseen osallistunut nuorisotyönohjaaja voisi toimia sielunhoitajana sekä tavoitesuuntautuneen sielunhoidon tai spirituaalisen sielunhoidon näkökulmasta. Mielestäni Kiiskan tekemä jaottelu auttaa hahmottamaan sielunhoidon monipuolisuutta ja selkeyttää sitä, että sielunhoidossa voi olla hyvin erilaisia painotuksia.

Nuorisotyönohjaajien sielunhoitomuotoihin jakaminen on suuntaa antava kuvaus siitä, mistä lähtökohdista käsin nuorisotyönohjaajat ovat toteuttaneet sielunhoitoa. Jaottelu on pelkistys, jossa osa sielunhoidon käsittämisen kuvauksista olisi voitu erilaisella tulkinnalla olla jaoteltu myös toisin. Jokainen tutkimukseen osallistunut nuorisotyönohjaaja painotti intentionaalista sielunhoitokäsitystä eli ihmisen kokonaisvaltaista auttamista. Neljännes tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista painotti sielunhoidossa diakonista sielunhoidollista auttamista. Diakoninen sielunhoito on lähimmäiskeskeistä ihmisen kokonaisvaltaista auttamista, jossa voidaan käsitellä mitä tahansa asiakkaan esille tuomia kokemuksia ja ajatuksia.

Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista reilu neljännes painotti dialogista sielunhoitokäsitystä. Dialogisuuteen liittyi vahvasti aktiivinen kuunteleminen ja aito kiinnostus toista kohtaan. Nuorisotyönohjaajista kuudennes hyödynsi tavoitesuuntautunutta sielunhoidon mallia. Ratkaisukeskeisiä elementtejä voi esiintyä myös muissa sielunhoidon malleissa. Tavoitesuuntautuneessa sielunhoidossa olennaista on kuitenkin asiakkaan ongelman määrittelyn lähtökohta, jolloin sielunhoidolliseen auttamiseen nimetään asiakkaan määrittelemä tavoite, jonka saavuttamiseksi tavoitesuuntautuneessa sielunhoidossa työskennellään. Sielunhoidon hengellisyyttä korosti kaikkien kolmas osa vastaajista. Kaikki tutkimukseen osallistuneet nuorisotyönohjaajat kertoivat, että heidän sielunhoitokäsitys perustuu kuuntelemiseen. Itä-Suomen yliopiston käytännöllisen teologian lehtori Jouko Kiiskan Mikkelin hiippakunnassa toteuttamassa tutkimuksessa 95 % tutkimukseen vastanneista kertoi kokevansa sielunhoidon keskusteluapuna. Tässä tutkimuksessa nuorisotyönohjaajat painottivat kuuntelemiseen keskittyvää auttamista. Tähän tutkimukseen osallistuneet nuorisotyönohjaajat kuvailivat toimivansa virallisten nuorisotyönohjaajien ydinosamisen kuvausten mukaisesti ja osoittivat vastauksissaan kyvykkyyttä soveltaa sielunhoidon menetelmiä yksilöllisesti nuorten tarpeisiin.

Tutkimuksessa tuli ilmi, että sielunhoitokokemuksia kaivattaisiin nuorisotyönohjauksen piirissä enemmänkin. Myös Kiiskan sielunhoidon tutkimuksessa Mikkelin hiippakunnan papeilla oli kiinnostusta käydä sielunhoitokeskusteluja enemmänkin. Mikkelin alueella toimivien pappien mukaan heillä olisi myös mahdollisuuksia sielunhoidon lisäämiseen, kun taas valta osa sielunhoitotyötä tekevistä nuorisotyönohjaajista toivoi lisää aikaa sielunhoitotyön tekemiselle. Mobiiliteknologian tehokkaampi hyödyntäminen sielunhoidon piirissä voisi tehostaa ajankäyttöä sekä korostaa yhä enemmän sielunhoitotyötä tekevien saatavilla oloa.

Kiiski pohti *Sielunhoito* -teoksessaan syitä Mikkelin hiippakunnan pappien sielunhoidon vähäisyydelle ja esitti ajatuksia muun muassa siitä, että pappi saatetaan kokea enemmän puhujaksi kuin keskustelukumppaniksi ja muutoinkin vaikeasti lähestyttäväksi papin hengellisen arvovallan takia. Näin ollen, Kiiski esitti näkemyksensä siitä, että seurakuntalaisten on helpompi lähestyä diakoniatyöntekijää kuin pappia.¹⁰⁶ Kategorisoin myös nuorisotyönohjaajat helposti lähestyttäväksi seurakunnan

¹⁰⁶ Kiiski 2009, 235.

työntekijöiksi. Tähän tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista (n=18) 61 % arvioi, että sielunhoito on viikoittain osana heidän työtään. Tämä osoittaa, että sielunhoito on huomionarvoinen osa nuorisotyönohjaajien tekemää työtä, joten tämän pro gradu -tutkielman osalta näyttää siltä, että myös nuorisotyönohjaajien keskuudessa toteutetaan merkittävää sielunhoitotyötä, jota olisi aiheellista pitää esillä myös Kirkon tilastollisen vuosikirjan tutkimuksissa.

Yleisimpiä nuorisotyönohjaajien hyödyntämiä sielunhoidon työskentelytapoja ja -menetelmiä olivat kuuntelemiseen keskittyvä auttaminen, keskusteluun perustuva auttaminen, verkkoauttaminen, opastaminen sekä neuvominen, hiljentyminen ja erilaiset hengelliset työskentelytavat. Tutkimustulosten mukaan hiljentymistä käytettiin sielunhoidon menetelmänä vähemmän kuin muita edellä mainittuja menetelmiä. Muiden menetelmien tai tapojen korkeammasta käyttöasteesta huolimatta, viidennes vastaajista käytti hiljentymistä usein sielunhoidon menetelmänä. Nuoriso-ohjaajien työn oleellisimpia piirteitä selvittäessä kolmannes kertoi, että kohtaaminen on oleellisin piirre heidän työssään. Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että osa nuorisotyönohjaajista haluaa opastamisen, neuvomisen ja keskustelun kautta tarjotun avun sijaan tarjota nuorelle paikan, jossa nuori tulee kuulluksi ja saa purkaa tuntojaan.

Toteuttamani tutkimus osoittaa keskusteluun ja kuuntelemiseen keskittyvän auttamismuodon olevan yleinen nuorisotyönohjaajien toteuttamassa sielunhoidossa. Sielunhoidon menetelmiä tutkittaessa peräti 89 % informanteista kertoi käyttävänsä keskusteluun perustuvaa auttamista sielunhoidollisessa auttamisessa joko erittäin usein tai usein. Kuuntelemiseen keskittyvää auttamista käytettiin sielunhoidollisena menetelmänä keskusteluun perustuvaa auttamista enemmän, kun kaikki 18 tutkimukseen osallistunut nuorisotyönohjaaja kertoi käyttävänsä sielunhoidollisessa auttamisessa kuuntelemiseen keskittyvää auttamista joko erittäin usein tai usein.

Hengellisten elementtien käyttö sielunhoidon menetelmänä oli hyvin vaihtelevaa. Hyödynsin tutkimuksessa Kiisken luokittelua sielunhoitajan hengellisten elementtien käytöstä. Tähän luokitteluun perustuen nuorisotyönohjaajista kaksi käytti runsaasti hengellisiä elementtejä, 15 informanttia käyttivät hengellisiä elementtejä asiakaslähteisesti ja yksi ei käyttänyt hengellisiä elementtejä koskaan. Hengellisyys näyttää olevan näkyvässä osassa sielunhoitoa lähinnä silloin, kun nuori on ennestään tuttu ja

hänen hengellisyys on tunnistettavissa. Vastauksissa painottui poikkeuksetta nuoren ehdoilla eteneminen, joten hengellisiä elementtejä käytettiin lähinnä nuoren toiveesta.

Nuorisotyönohjaajien esittämät kuvaukset siitä, miten he arvioivat tekemäänsä sielunhoitotyötä osoittavat, että sielunhoidon arviointiin ei ole tarjolla riittävästi välineitä. Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa toimivien nuorisotyönohjaajien sielunhoidon arviointi jää nuorisotyönohjaajan omaehtoisen pohdinnan ja asiakkaan esittämän suullisen palautteen varaan. Yksi tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista kertoi, että sielunhoitoa ei voi tai ei tarvitse arvioida, sillä sielunhoitajana rooli on Jumalan välikkappaleena toimiminen. Näkökulma muodostuu ongelmalliseksi siinä mielessä, että mikäli sielunhoito nähdään nuorisotyönohjaajan työn osa-alueena, kuuluu ammatitaidon kehittämiseen myös oman toiminnan kriittinen arviointi. Myös nuorisotyönohjaajien ydinosaamisalueiden kuvauksessa peräänkuulutetaan oman työn ja toiminnan arvioinnin tärkeyttä sekä organisaatio- ja kehittämisosaamista, sisällyttäen myös toimintaympäristön analysoinnin taitoja, kuten kykyä tunnistaa kehittämishaasteita, koulutuksellisia tarpeita ja omaa työssä jaksamista tai työhyvinvointia ylipäänsä. Valtaosa tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista kuitenkin painotti sielunhoidon arvioinnin tärkeyttä. Uskon, että sielunhoitotyötä tekevät nuorisotyönohjaajat ja muut sielunhoidon ammattilaiset hyötyisivät sielunhoidon arviointimenetelmistä. Työn tulosten arviointi ja palautteen saaminen edesauttavat kehittymistä työssä ja täten edistävät myös työhyvinvointia.

Tutkimuksessa selvitettiin lisäksi, millaista tukea nuorisotyönohjaajat kaipaavat sielunhoitotyöhön. Nuorisotyönohjaajat esittivät sielunhoitotyön tuentarpeekseen lisäkoulutuksen, työnohjauksen, vertaistuen sekä lisää aikaa sielunhoitotyön toteuttamiseen. Suurin tuen tarve kohdistui koulutukseen, sillä 38 % vastanneista toivoi lisää koulutusta sielunhoitoon. Tutkimukseen osallistuneista kolmannes kertoi kaipaavansa työnsä tueksi joko työnohjausta tai vertaistukea. Työnohjauksen ja vertaistuen välille ei tehty tiukkaa rajanvetoa. Sen sijaan olennaiseksi nousi mahdollisuus sielunhoidosta aiheutuneen taakan purkamiseen. Tutkimukseen osallistuneista nuorisotyönohjaajista useampi kuin joka neljäs kokee työssään riittämättömyyden tunteita. Sielunhoidosta aiheutuneen taakan ja riittämättömyyden kokemusten purkaminen on olennaista työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Taakan toivottiin keventyvän vertaistuen avulla. Lisäksi nuorisotyönohjaajat kertoivat kaipaavansa sielunhoidon kokemusten vaihtoa oman työyhteisön sisällä. Nuorisotyönohjaajat toivoivat linjauksia työyhteisössä

toteuttaville toiminnoille. Muutama tutkimukseen osallistunut nuorisotyönohjaaja esitti toiveen myös sille, että nuorisotyönohjaajien toteuttamaa sielunhoitoa pidettäisiin merkittävänä ja arvokkaana työmuotona.

Tampereen yliopiston nuorisotutkimuksen professori Helene Helven tutkimukset nuorten uskonnollisuudesta ovat osoittaneet eroavaisuuksia pohjalaisten ja helsinkiläisten nuorten uskonnollisuudessa. Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkittiin Lapuan ja Helsingin hiippakuntien alueilla työskentelevien nuorisotyönohjaajien käsityksiä ja kokemuksia heidän työnsä sisältämästä sielunhoidosta. Tutkimusjoukko on suhteellisen pieni, joten laajamittaisten vertailujen toteuttaminen tämän otannan perusteella ei ole mielekästä. Määrälliset arviot Helsingin ja Lapuan hiippakunnissa työskentelevien nuorisotyönohjaajien välillä erosivat kuitenkin toisistaan siten, että jälkimmäisenä mainitussa hiippakunnassa työskentelevistä nuorisotyönohjaajista 70% koki heidän työnsä sisältävän sielunhoitoa viikoittain, kun vastaava luku Helsingin hiippakunnassa työskentelevillä oli 50%. Näin ollen näyttää siltä, että lapualaiset nuoret ovat helsinkiläisiä nuoria uskonnollisempia, mutta tutkimukseni perusteella lapualaiset nuoret saattavat saada myös hengelliseen tarpeeseensa enemmän vastinetta.

Vertailututkimuksen näkökulmasta voisi olla mielekästä tehdä jatkotutkimusta valitsemalla tutkimusjoukoksi nuorisotyönohjaajia muistakin hiippakunnista kuin Helsingin ja Lapuan hiippakunnista. Tämän tutkimusasetelman mukaisen tutkimuksen voisi toteuttaa myös suuremmalla otannalla, sillä tutkimukseni tutkimusjoukoksi muodostui suhteellisen pieni otanta tutkimukseen valikoituneiden hiippakuntien kokoon nähden. Laajempien jatkotutkimusten pohjalta voisi mahdollisesti koostaa jonkinasteista vertailua eri hiippakuntien nuorisotyönohjaajien toteuttamasta sielunhoidosta. Mielekäs jatkotutkimusaihe nuorisotyönohjauksen piirissä toteutettavasta sielunhoidosta voisi olla myös tilanne, jossa nuoret voisivat arvioida toteutuneita sielunhoitotilanteita ja kokemuksia. Vastaava tutkimusasetelma voisi parhaimmillaan tarjota välineitä myös sielunhoidollisen koulutuksen suunnitteluun.

Tämä tutkimus on ollut luonteelta laadullinen. Nuorisotyönohjaajien toteuttamasta sielunhoidosta voisi toteuttaa myös määrällisen tutkimuksen, jossa tutkimusjoukkona toimisi kaikissa yhdeksässä hiippakunnassa toimivat nuorisotyönohjaajat. Tällainen tutkimus voisi entistä paremmin tuoda esille sitä, että nuorisotyönohjaajien toteuttama sielunhoito on merkittävä osa heidän työtään ja täten vahvistaa myös sitä, että

nuorisotyönohjaajien toteuttama sielunhoito ansaitsee tulla huomioituksi Kirkon tilastollisen vuosikirjan selvityksissä.

Lähteet

Kirkkojärjestys

1993 Kirkkojärjestys (1055/1993) 4. luku 1 §.

E-lomakkeella kerätty pro gradu -tutkielman aineisto

E-lomakkeen internet-sivusto:

<https://e-lomake.fi/web/mika-on-e-lomake-3.html>

Kirjallisuus

Aalto, Kirsti & Esko, Martti & Virtaniemi, Matti-Pekka

1997 Sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.

Collins-Mayo, Sylvia

2012 Youth and religion. An international perspective Theo-Web. Zeitschrift für Religionspädagogik 11, H.1, 80-94. Viitattu 8.1.2019

<https://www.theo-web.de/zeitschrift/ausgabe-2012-01a/07.pdf>

Gothóni, Raili

2014 Auttava kohtaaminen II. Sielunhoidon menetelmät ja käytännöt. Helsinki: Kirjapaja.

Helve, Helena

2002 Arvot, muutos ja nuoret. University Press, Helsinki.

2006 Nuoret ja usko. Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Nuorisotutkimus-seura/Nuorisotutkimusverkosto, julk.- 67. Nykypaino, Helsinki.

Helve, Helena

1995 The Formation of a World View and the Religious Socialization of Young People. A Longitudinal Study among Finnish Youth. *Journal of Empirical Theology* 8 (2), 39–57.

Kettunen, Paavo

2013 Auttava kohtaaminen I Sielunhoidon perusteet ja teologia. Helsinki: Kirjapaja.

Kettunen, Paavo

2012 Sielunhoito – Eräs muoto psykoterapiaako? – Psykoterapiat. Toim. Matti O. Huttunen ja Heli Kalska. Helsinki: Duodecim. 265-288.

Kiiski, Jouko

2009 Sielunhoito. Helsinki: Edita.

Kimmo Ketola &Kati Niemelä &Harri Palmu& Hanna Salomäki.

2011 Uskonto suomalaisten elämässä. Uskonnollinen kasvatus, moraalit, onnellisuus ja suvaitsevaisuus kansainvälisessä vertailussa. Tampere.

Koskelainen, Hannu

2005 Nuorisotyön käsikirja. Toimittaneet Paananen, Terhi & Tuominen, Hans. Helsinki: Kirjapaja.

Laitila, Sari

2007 **PERSOONIEN PELIKENTÄLLÄ.** Kirkon nuorisotyönohjaajien näkemyksiä työssä jaksamisesta ja jaksamiskeinoista. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Laajalahti, Petri

2015 **Mobiilit seurakuntalaiset: evankelis-luterilaisten nuorten ja nuorten aikuisten tieto- ja viestintäteknologian käyttö.** Pro gradu -tutkielma. Läntinen teologia. Joensuu: Itä-Suomen Yliopisto.

Määttä, Kaarina, toim.

2007 **Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen.** Helsinki: Kirjapaja

Niemelä, Kati

2003 **Uskonnollisuus eri väestöryhmissä. – Moderni kirkkokansa. Suomalaisen uskonnollisuus uudella vuosituksella.** Toim: Kimmo Kääriäinen, Kati Niemelä ja Kimmo Ketola. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 82. 187–220.

Niemelä, Kati & Koivula, Annika

2006. Uskonnollinen kasvatus sillanrakentajana. – Teija Mikkola, Kati Niemelä & Juha Petterson (eds.) *Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko*. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus, 163–177.

Niemelä, Kati

2010 Youth and Religion in Finland. – Annual Review of Sociology of Religion, Volume 1

Youth and Religion. Edited by Giuseppe Giordan. Leiden/

London: Brill, 193–218. Viitattu 4.8.2017

<http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>

Salmi, Pontus

2005 Nuorisotyön käsikirja. Toimittaneet Paananen, Terhi & Tuominen, Hans. Helsinki: Kirjapaja.

Tamminen, Kalevi

1975 Lasten ja nuorten elämäkysymykset uskontokasvatuksessa. Helsinki: Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 99.

Toivola, Pasi

2001 En tahdo olla auttaja – Nuorisotyöntekijän ahdistus ja uupumus. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli

2002 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Internet-lähteet

Diakonian haasteet: väestön ikääntyminen ja nuorten syrjäytyminen. Haettu 7.8.2017

[http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/C308650AA4CE7A76C2257E2E0012D539/\\$FILE/verkkojulkaisu33.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/C308650AA4CE7A76C2257E2E0012D539/$FILE/verkkojulkaisu33.pdf)

Häkkinen, Antti & Salasuo, Mikko

Aika näyttää. Nuoret, hyvän elämän määrittelyt ja sukupolvien katkeilevat ketjut.

Nuorisobarometri 2016. Haettu 9.1.2018

https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2017/03/Nuorisobarometri_2016_WEB.pdf

Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosoaminen 2010. Haettu 16.10.2017

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9C234109ED6F59F8C2257743003C65B5/\\$FILE/ydinosoaminen_2010.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9C234109ED6F59F8C2257743003C65B5/$FILE/ydinosoaminen_2010.pdf)

Kirkon tilastollinen vuosikirja 2016. Haettu 9.1.2018

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content240FFA>

Nuisku-koulutuksen internet-sivusto. Haettu 4.9.2018

<https://nuorirkko.fi/koulutukset/koulutukset-tee-moittain/koulutus-nuisku-kurssi/>

Liitteet

Liite 1. Kirje nuorisotyönohjaajille

Arvoisa seurakunnan nuorisotyönohjaaja,

Lähestyn sinua kiinnostuksesta työtäsi kohtaan. Teen parhaillaan Itä-Suomen yliopistossa käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielmaa, jonka aihe on seurakunnan nuorisotyönohjaajat sielunhoitajina. Olen kiinnostunut selvittämään seurakunnan nuorisotyönohjaajien käsityksiä ja kokemuksia sielunhoidosta. Seurakunnissa tehdään paljon nuorisotyötä, mutta seurakuntien nuorisotyönohjaajien sielunhoitotyötä ei ole tutkittu aikaisemmin. Tämä kysely onkin tarkoitettu juuri sinulle.

Tutkimuskysely suoritetaan E-lomakkeen avulla. Vastauksia käsitellään anonyymisti ja kyselyaineistoa käytetään luottamuksellisesti Itä-Suomen yliopiston tutkimuseettisiä ohjeita noudattaen. Tutkielman ohjaajina toimivat Itä-Suomen yliopiston käytännöllisen teologian professori Paavo Kettunen sekä Itä-Suomen yliopiston käytännöllisen teologian yliopistonlehtori Jouko Kiiski.

Kysymyksiä on kahdenlaisia. Osalle kysymyksistä on annettu valmiit vastausvaihtoehdot ja osa on avoimia kysymyksiä. Toivon, että luet kysymykset huolella ja vastaat jokaiseen kysymykseen mahdollisimman monipuolisesti. Jokainen vastaus on tutkimukselleni tärkeä. Julkaisemisen jälkeen pro gradu -tutkielma on kaikkien halukkaiden luettavissa Itä-Suomen yliopiston kirjaston verkkojulkaisuna.

Toivottavasti innostut vastaamaan tutkimukseni kyselyyn. Vastaamiseen menee aikaa reilun varttitunnin verran. Toivon vastauksia tammikuun 2016 loppuun mennessä. Linkki kyselyyn löytyy tästä:

<https://elomake.uef.fi/lomakkeet/12781/lomake.html>

Kiittäen,

Joensuussa 8.11.2015

Lisa Tiainen
Teologian kandidaatti
Itä-Suomen yliopisto
lisatia@student.uef.fi

Liite 2. Kysely nuorisotyönohjaajille

Seurakunnan nuorisotyönohjaajat ja sielunhoito

Kysely toteutetaan E-lomakkeen avulla, joten ulkoasu näyttäytyy vastaajille eri muodossa.

Kyselylomakkeessa osa kysymyksistä on avoimia, toisissa vastaus on valittavissa vastausruudukosta. Vastausruudukkoon voit vastata kirjaimella X.

Sukupuoli

Nainen	
Mies	

Ikäryhmä

alle 30 vuotta	
30-39 vuotta	
40-49 vuotta	
50 vuotta tai enemmän	

Kuinka pitkään olet työskennellyt nuorisotyönohjaajana?

alle vuoden	
1-5 vuotta	
6-10 vuotta	
11-15 vuotta	
16 vuotta tai enemmän	

Missä hiippakunnassa työskentelet?

Helsingin hiippakunta	
Lapuan hiippakunta	

Mikä seuraavista määritelmistä luonnehtii parhaiten sitä kuntaa tai kaupunkia, jonka alueella seurakuntasi toimii?

pieni kunta (alle 4000 asukasta)	
keskikokoinen kunta (4000-8000 asukasta)	
suuri kunta (yli 8000 asukasta)	
pieni kaupunki (alle 30 000 asukasta)	
keskikokoinen kaupunki (30 000-100 000 asukasta)	
suurkaupunki (yli 100 000 asukasta)	

Luettele tärkeysjärjestyksessä 3-5 keskeistä sielunhoidollista periaatettasi.

Arvioi kuinka usein kiinnität huomiota sielunhoidollisiin periaatteisiin seuraavissa toiminnoissa

	erittäin usein	usein	silloin tällöin	harvoin	ei koskaan
hartaus					
opetus					
nuorten kohtaaminen					
järjestyksen pito					
yhteydenpito huoltajiin					

Kuinka usein työsi sisältää sielunhoitoa?

lähes joka päivä	
pari kertaa viikossa	
viikoittain	
pari kertaa kuukaudessa	
noin kerran kuukaudessa	
harvemmin	
en koskaan	

Kuinka usein sielunhoitotilanteet ovat olleet ennalta sovittuja?

erittäin usein	
usein	
silloin tällöin	
harvoin	
ei koskaan	

Kuinka usein sielunhoitotilanteet ovat olleet spontaaneja?

erittäin usein	
usein	
silloin tällöin	
harvoin	
ei koskaan	

Kuinka usein sielunhoitotilanteet ovat olleet spontaaneja, mutta johtaneet sovittuun tapaamiseen?

erittäin usein	
usein	
silloin tällöin	
harvoin	
ei koskaan	

Kuinka usein käytät sielunhoidossa seuraavia työskentelytapoja tai menetelmiä?

TYÖSKENTELYTAPA TAI -MENETELMÄ	erittäin usein	usein	silloin tällöin	harvoin	en kos- kaan
Keskusteluun perustava auttaminen					
Kuuntelemiseen keskit- tyvä auttaminen					
Opastaminen ja neuvo- minen					
Rukouksen käyttö					
Raamatun käyttö					
Ripin käyttö					
Hengellisen musiikin käyttö					
Verkkoauttaminen					
Hiljentyminen					
Jokin muu, mikä? _____					

Mitä käsityksesi mukaan sielunhoito on?

Mitkä ovat oleellimmat piirteet tekemässäsi nuorisotyössä?

Millaista sielunhoitotyötä teet käytännössä? Kuvaile mahdollisimman monipuoli-
sesti.

Miten arvioit tekemääsi sielunhoitotyötä?

Millaisessa sielunhoitotilanteessa olet kokenut onnistuneesi? Kuvaile toimintaasi kyseisessä tilanteessa.

Millaisessa sielunhoitotilanteessa olet kokenut suurinta avuttomuutta? Miten toimit kyseisessä tilanteessa?

Millaisia sielunhoidollisia valmiuksia olet saanut työhösi? (esim. mahdollinen koulutus, työhönohjaus...)

Millaista tukea toivot sielunhoitoon?

Mitä muuta haluat sanoa?

Kiitos!